

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentspolitik

18

Förslag till statens budget för 2012

Förslag till riksdagsbeslut

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)	11
3	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	13
3.3	Skatteutgifter.....	14
4	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	15
4.1	Omfattning.....	15
4.2	Utgiftsutveckling	16
4.3	Skatteutgifter.....	16
4.4	Mål	18
4.5	Resultatredovisning	18
4.5.1	Resultat – Samhällsplanering.....	18
4.5.2	Resultat – Bostadsmarknad	29
4.5.3	Resultat – Byggande.....	36
4.5.4	Resultat – Lantmäteriverksamhet	40
4.5.5	Vissa internationella frågor.....	45
4.5.6	Forskningsfrågor.....	46
4.5.7	Analys och slutsatser – Samhällsbyggande.....	47
4.5.8	Analys och slutsatser – Bostadsmarknad.....	49
4.5.9	Analys och slutsatser – Byggande	50
4.5.10	Analys och slutsatser – Lantmäteriverksamhet.....	51
4.6	Politikens inriktning	52
4.7	Budgetförslag	56
4.7.1	1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	56
4.7.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	58
4.7.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	59
4.7.4	1:4 Räntebidrag m.m.....	59
4.7.5	2:1 Boverket	60
4.7.6	2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	61
4.7.7	2:3 Statens geotekniska institut	62
4.7.8	2:4 Lantmäteriet	63

4.7.9	2:5 Statens va-nämnd.....	64
5	Konsumentpolitiken	65
5.1	Omfattning	65
5.2	Utgiftsutveckling.....	65
5.3	Mål.....	66
5.4	Resultatredovisning	66
5.4.1	Resultat.....	66
5.4.2	Analys och slutsatser.....	68
5.5	Politikens inriktning.....	69
5.6	Budgetförslag	71
5.6.1	3:1 Marknadsdomstolen.....	71
5.6.2	3:2 Konsumentverket	71
5.6.3	3:3 Allmänna reklamationsnämnden	72
5.6.4	3:4 Fastighetsmäklarnämnden	73
5.6.5	3:5 Åtgärder på konsumentområdet.....	74
5.6.6	3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	74

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.....	13
3.2 Härledning av ramnivån 2012–2015. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.....	14
3.3 Ramnivå 2012 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.....	14
4.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	16
4.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	16
4.3 Antalet antagna och ändrade översiktsplaner.....	21
4.4 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser.....	21
4.5 Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer och antal beslut om upphäva detaljplaner.....	21
4.6 Till regeringen överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser.....	22
4.7 Handläggningstiden för överklagade planer till regeringen.....	22
4.8 Fördelning av upplåtelseformer 2010.....	29
4.9 Anslagsutveckling för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader.....	56
4.10 Offentligrättslig verksamhet.....	57
4.11 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader.....	57
4.12 Anslagsutveckling för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	58
4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	58
4.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	59
4.15 Anslagsutveckling för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	59
4.16 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	59
4.17 Anslagsutveckling för 1:4 Räntebidrag m.m.....	59
4.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Räntebidrag m.m.....	60
4.19 Anslagsutveckling för 2:1 Boverket.....	60
4.20 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:1 Boverket.....	60
4.21 Anslagsutveckling för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	61
4.22 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	61
4.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	62
4.24 Anslagsutveckling för 2:3 Statens geotekniska institut.....	62
4.25 Uppdragsverksamhet.....	62

4.26	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:3 Statens geotekniska institut.....	62
4.27	Anslagsutveckling för 2:4 Lantmäteriet	63
4.28	Offentligrättslig verksamhet	63
4.29	Uppdragsverksamhet	63
4.30	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:4 Lantmäteriet.....	63
4.31	Anslagsutveckling för 2:5 Statens va-nämnd.....	64
4.32	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:5 Statens va-nämnd.....	64
5.1	Utgiftsutveckling inom konsumentområdet.....	65
5.2	Anslagsutveckling för 3:1 Marknadsdomstolen.....	71
5.3	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:1 Marknadsdomstolen.....	71
5.4	Anslagsutveckling för 3:2 Konsumentverket	71
5.5	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:2 Konsumentverket	72
5.6	Anslagsutveckling för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	72
5.7	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden.....	72
5.8	Anslagsutveckling för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden	73
5.9	Offentligrättslig verksamhet	73
5.10	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden	73
5.11	Anslagsutveckling för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet	74
5.12	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet	74
5.13	Anslagsutveckling för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	74
5.14	Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	75

Diagramförteckning

4.1	Kalkylerat bostadsbestånd 2010	29
-----	--------------------------------------	----

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666) (avsnitt 2 och 5.6.4),
2. godkänner målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 4.4),
3. godkänner att målet för Hållbart samhällsbyggande upphävs (avsnitt 4.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2012 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp av 10 000 000 000 kronor (avsnitt 4.7.1),
5. bemyndigar regeringen att under 2012 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp av 5 000 000 000 kronor (avsnitt 4.7.1),
6. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2013–2020 (avsnitt 4.7.2),
7. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2013 och 2014 (avsnitt 4.7.6),
8. för budgetåret 2012 anvisar anslagen under utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	Ramanslag	14 886
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	Ramanslag	99 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	Ramanslag	43 970
1:4 Räntebidrag m.m.	Ramanslag	20 410
2:1 Boverket	Ramanslag	202 246
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	Ramanslag	32 802
2:3 Statens geotekniska institut	Ramanslag	42 435
2:4 Lantmäteriet	Ramanslag	494 752
2:5 Statens va-nämnd	Ramanslag	8 607
3:1 Marknadsdomstolen	Ramanslag	10 368
3:2 Konsumentverket	Ramanslag	113 112
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	Ramanslag	30 406
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	Ramanslag	17 087
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	Ramanslag	17 459
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	Ramanslag	4 374
Summa		1 152 414

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)

Häri genom föreskrivs i fråga om fastighetsmäklarlagen (2011:666) dels att i 5, 12, 29 och 30 §§ ordet "Fastighetsmäklarnämnden" i olika böjningsformer ska bytas ut mot "Fastighetsmäklarinspektionen" i motsvarande form, dels att 28 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Fastighetsmäklarnämnden utövar tillsyn över de fastighetsmäklare som är registrerade enligt 5 §. *Nämnden* ska se till att fastighetsmäklarna i sin verksamhet uppfyller sina skyldigheter enligt denna lag. *Nämnden* ska inom sitt verksamhetsområde utöva tillsyn även enligt lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

En registrerad mäklare är skyldig att låta *Fastighetsmäklarnämnden* granska akter, bokföring och övriga handlingar som hör till verksamheten samt att lämna de uppgifter som begärs för tillsynen.

Föreslagen lydelse

28 §

Fastighetsmäklarinspektionen utövar tillsyn över de fastighetsmäklare som är registrerade enligt 5 §. *Inspektionen* ska se till att fastighetsmäklarna i sin verksamhet uppfyller sina skyldigheter enligt denna lag. *Inspektionen* ska inom sitt verksamhetsområde utöva tillsyn även enligt lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

En registrerad mäklare är skyldig att låta *Fastighetsmäklarinspektionen* granska akter, bokföring och övriga handlingar som hör till verksamheten samt att lämna de uppgifter som begärs för tillsynen.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2012.

3 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

3.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden, Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 4) samt

Konsumentpolitik (avsnitt 5). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	1 215	1 106	955	959	959	967	962
Konsumentpolitik	180	187	188	193	196	200	204
Äldreanslag	164	0	-11	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	1 559	1 293	1 132	1 152	1 155	1 166	1 167

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2012–2015. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	1 282	1 282	1 282	1 282
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	9	26	45	70
Beslut	29	33	27	3
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	2	5	5	5
Volymer	-54	-191	-191	-191
Överföring till/från andra utgifts- områden	0	0	0	0
Övrigt	-116	-2	-2	-2
Ny ramnivå	1 152	1 155	1 166	1 167

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 152 miljoner kronor 2012. I jämförelse med de anvisade medlen för 2011 minskar ramen för utgiftsområdet med 130 miljoner kronor. Förändringen förklaras i huvudsak av utfasningen av räntebidraget (se avsnitt 4.7.4).

Tabell 3.3 Ramnivå 2012 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2012
Transfereringar ¹	226
Verksamhetskostnader ²	908
Investeringar ³	18
Summa ramnivå	1 152

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2010 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Utfasningen av räntebidraget medför att verksamhetsutgifter, framför allt för Lantmäteriet, Boverket och Konsumentverket, nu utgör en större andel av ramen än transfereringar.

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2011 (skr. 2010/11:108). I avsnitt 4.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 18.

4 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

4.1 Omfattning

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet omfattar cirka 959 miljoner kronor i anslag. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet, Statens bostadskreditnämnd, Statens geotekniska institut och Statens va-nämnd ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser förvaltningsutgifter där Boverket och Lantmäteriet är de största myndigheterna.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN-HABITAT och UNECE) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter med flera andra områden. Frågor om människors hälsa, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitiken. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken, det urbana utvecklingsarbetet och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår även frågor om kompetens och konkurrens i området, vilka berör flera andra utgiftsområden.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
<i>Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet</i>							
1:1 Statens bostadskreditnämnd:							
Förvaltningskostnader	13	18	18	15	16	17	17
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag							
	11	100	20	100	100	100	100
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad							
	1	43	1	44	42	43	43
1:4 Räntebidrag m.m.							
	441	191	179	20	0	0	0
2:1 Boverket							
	198	175	177	202	211	214	195
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder							
	34	33	31	33	33	33	33
2:3 Statens geotekniska institut							
	32	32	32	42	43	44	45
2:4 Lantmäteriet							
	477	506	488	495	504	507	521
2:5 Statens va-nämnd							
	8	9	9	9	9	9	9
<i>Åldreanslag</i>							
2008 31:10 Fonden för fukt- och mögelskador							
	1	0	2	0	0	0	0
2006 31:11 Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder							
	163	0	-13	0	0	0	0
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet							
	1379	1107	944	959	959	966	963

¹ Inklusivt ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

4.3 Skatteutgifter

Tabell 4.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	2011	2012
Avkastning eget hem	12 120	12 290
Avkastning bostadsrättsfastighet	4 810	4 930
Nedsatt kapitalvinst vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	2 420	3 130
Ränteutgifter för egnahem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	2 150	2 170
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	160	160
Investeringsstimulans	20	-
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus	-1 190	-1 190
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	20 490	21 490

Avkastning eget hem och bostadsrättsfastighet

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot utgår kommunal fastighetsavgift på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 10 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att för de fem första inkomståren efter värdeåret utgår ingen fastighetsavgift och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten respektive det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapital-

skatten på fastighetens reala direktavkastning och den fastighetsavgift som betalas enligt gällande regler.

Nedsatt kapitalvinstbeskattning vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46. kap. 18 § (1999:1229) inkomstskattelagen tas tjugotvå trettiondelar av den kapitalvinst som realiserar vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstlaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Ränteutgifter för egnahem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska endast ränteutgifter för lån till investeringar där avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egnahem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egnahem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) undantaget från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av anställda hos en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig till moms för fastigheten och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen görs det en så kallad uttags-

beskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten med anställd personal där lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsavgift för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år eller som under året uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning ska maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift (lagen (2008:862) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift). Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i annan stat inom EES om den kan jämföras med sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. För 2011 uppgår detta till 2 922 kronor. Begränsningen utgör en skatteutgift, som avser skatt på inkomst av kapital.

Investeringsstimulans till hyres- och studentbostäder

Enligt förordningen (2003:506) om investeringsstimulans för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder utgick investeringsstimulans för byggande av mindre hyres- och studentbostäder som påbörjades under perioden 1 januari 2003 t.o.m. den 31 december 2006. Beloppsmässigt motsvarar den en sänkning av mervärdesskattesatsen från 25 till 6 procent vid inköp av varor och tjänster som avser den stödberättigade delen av bygg- eller ombyggnadsprojekten. Beloppet krediteras fastighetsägarens skattekonto i efterhand. Det som redovisas är en bedömning av den offentligfinansiella effekten till följd av projekt påbörjade senast 31 december 2006.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt ska statlig fastighetsskatt betalas för vissa hyreshus och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs.
- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

4.4 Mål

Regeringens förslag: Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för Hållbart samhällsbyggande upphävs.

Skälen för regeringens förslag: Fr.o.m. 1 januari 2011 finns ett samlat politiskt ansvar för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet. Av den anledningen föreslås ett nytt övergripande mål för området.

Riksdagen godkände hösten 2008 ett mål för området Hållbart samhällsbyggande (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116 och 117). Då ansvaret för de områden som målet inbegriper nu har förts samman med bostadsmarknadsområdet föreslås att målet upphävs och att ett nytt övergripande mål beslutas av riksdagen enligt ovan.

4.5 Resultatredovisning

4.5.1 Resultat – Samhällsplanering

Målet för Samhällsplanering är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd.

Förändringar gällande plan- och bygglagstiftningen

Plan- och bygglagstiftningen spelar en viktig roll i arbetet för ett hållbart samhällsbyggande. Under flera år har ett arbete pågått med att omarbota lagstiftningen. Detta arbete har resulterat i att riksdagen den 21 juni 2010 beslutade om en ny plan- och bygglagstiftning efter förslag framförlatt i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10:CU25, rskr. 2009/10:366). En ny lag och förordning trädde i kraft den 2 maj 2011. Den nya plan- och bygglagen (2010:900) ersätter den tidigare plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. Den nya plan- och byggförordningen (2011:338) ersätter plan- och byggförordningen (1987:383), förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, förordningen (1999:371) om kontroll av hissar och vissa andra motordrivna anordningar i byggnadsverk och förordningen (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem.

Syftet med den nya lagstiftningen är att förenkla plan- och bygglovsprocesserna samtidigt som kontrollen av byggandet skärps. Genom tydligare regler läggs grunden för en ökad förutsägbarhet för enskilda och företag samt ökade förutsättningar för lika behandling. Den nya plan- och bygglagen innebär bl.a. att den som ansöker om bygglov ska få svar senast inom tio veckor och att processen för att ta fram en ny detaljplan förenklas och förkortas. Genom den nya lagen har kommunernas och de statliga myndigheternas roller och ansvar för tillsynen och uppföljningen på plan- och byggområdet förtydligats samtidigt som det har införts ett nytt och för landet enhetligt byggsanktionssystem. Med den nya lagen har också en ny instansord-

ning för flertalet plan- och byggärenden införts, se nedan.

Ny instansordning

Riksdagen fattade i juni 2010 beslut med anledning av regeringens proposition Mark- och miljödomstolar (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Beslutet har inneburit dels en ny domstolsorganisation, dels en ny instansordning för flertalet plan- och bygganknutna ärenden. Reformen trädde i kraft den 2 maj 2011. Till de nybildade fem mark- och miljödomstolarna har förts de mål som tidigare har handlagts i miljödomstol, huvuddelen av de mål enligt plan- och bygglagen som tidigare har handlagts i förvaltningsrätt och hos regeringen samt huvuddelen av de mål som tidigare har handlagts i fastighetsdomstol. De mål som handläggs i mark- och miljödomstolarna kan överklagas till Mark- och miljööverdomstolen.

Till följd av reformen kommer regeringen inte längre att vara den instans som fattar de avgörande besluten i sådana detaljplaneärenden där kommunens beslut har överklagats. Antalet till regeringen inkomna, icke avgjorda detaljplaneärenden vid tidpunkten för reformens genomförande uppgick till 223. Enligt övergångsbestämmelserna ska beredningen av dessa ärenden slutföras inom Regeringskansliet.

Kompetensinsatser gällande plan- och bygglagen

Kommittén Ny plan- och bygglag – på rätt sätt

Regeringen har gett en särskild kommitté uppdraget att organisera, samordna, koordinera och genomföra utbildnings- och kompetensinsatser gällande den nya plan- och bygglagen (dir. 2010:55). Kommittén har antagit namnet Ny plan- och bygglag – på rätt sätt. Kommitténs insatser ska rikta sig till kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter. Därutöver ska vissa insatser rikta sig till företag och allmänhet. Uppdraget, som ska genomföras i nära samverkan med representanter för Sveriges Kommuner och Landsting, länsstyrelserna och Boverket, syftar till att påskynda en introduktion av den nya lagen, att stärka kompetensen hos länsstyrelser, statliga myndigheter och kommuner och att skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad tillämpning av lagstiftningen.

Kommittén ska lägga grunden för ett gemensamt synsätt dels inom staten, dels mellan staten och kommunerna på plan- och bygglagstiftningen och dess samband med andra lagar. Uppdraget ska slutredovisas senast den 14 december 2012.

Under våren 2011 har kommittén utvecklat en översiktscurs för handläggare och en orienteringskurs för politiker och chefer. Kommittén har med hjälp av kommuner och länsstyrelser genomfört ca 140 kurser i olika delar av landet. Kommittén har en egen hemsida (www.nypbl.se) där det finns information om nyheter i den nya plan- och bygglagen och vad förändringarna kommer att innebära samt frågor och svar om nya lagen.

Tematiska pilotprojekt

Som en del i regeringsuppdraget ”Kompetenssatsning för bättre tillämpning av PBL” introducerades under 2008-2010 åtta tematiska pilotprojekt (dnr M2010/2676). Projekten har utförts av länsstyrelserna i samverkan med Boverket och har pågått under hela 2010. Boverket har varit sammanhållande myndighet och har lett de gemensamma aktiviteterna i arbetet såsom seminarier gällande gemensamma frågor. Totalt har ett fyrtiotal kommuner och andra aktörer – såsom landsting, kommunala samverkansorgan, centrala verk och högskolor – deltagit i arbetet. Modellen att arbeta med pilotprojekt för att konkretisera olika frågor inom plan- och byggområdet har mottagits mycket positivt bland involverade aktörer. Arbetet har utförts i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting. Slutrapporter har lämnats till Boverket i januari 2011. Projekten har behandlat följande:

1. Strategisk aktuell översiktsplanering – regionalt perspektiv.
2. Kontinuerlig översiktsplanering – aktualitetsredogörelse med regionala bilder.
3. Kontinuerlig översiktsplanering i storstadsmiljö – fokus på områden av riksintresse och bostadsförsörjning.
4. Uppföljning inom byggområdet.
5. Översiktsplanens strategiska roll för landsbygdsutveckling.
6. Regionala bilder och översiktsplanering – strategiska underlag för ett hållbart samhällsbyggande.
7. Fysisk planering och vattenförvaltning.

8. Effektiva planeringsprocesser – strategier för ytstora kommuner med liten befolkning.

En utvärdering av projektet har gjorts. Resultatet redovisas i rapporten Bättre tillämpning av plan- och bygglagen – en utvärdering av Boverkets kompetenssatsning 2008–2010. Utvärderingen visar att kompetenssatsningen har gett ökad kunskap om plan- och bygglagen, inte minst när det gäller systemkunskapen och kunskap om olika skeden i processen. I utvärderingen av projektet uttrycks att kompetenssatsningen har gett ett perspektiv som är mer helhetsbetonat än det som många kommer i kontakt med i vardagen. Satsningen har bidragit till en ökad insikt och förståelse för ansvar och roller i tillämpningen av plan- och bygglagen och angränsande lagstiftning. Detta har medfört en effektivisering av arbetet.

Satsningen har ökat medvetenheten om betydelsen av att staten talar med ”en röst” samt betydelsen av att vidareutveckla samarbetet inom staten. Den har även bidragit till att utveckla arbetssätt och rutiner som bättre tillvaratar länsstyrelsernas och centrala myndigheters samlade kompetens inför dialogerna med kommunerna i den fysiska planeringen. Satsningen har också bidragit till att utveckla samarbetet och erfarenhetsutbytet mellan länen.

Uppföljning av utvecklingen

Boverket och länsstyrelserna arbetar kontinuerligt för att förbättra och utveckla uppföljningen och tillsynen över planering och byggelseutveckling. Boverkets Uppsiktsrapport – planering och byggande under 2010 (dnr S2011/3641) som görs på uppdrag av regeringen, är en central del i detta utvecklingsarbete. Rapporten redovisar uppgifter kring kommunernas planering samt uppmärksammar vissa brister i kommunernas tillsynsarbete. Tendensen är att länsstyrelsernas arbete med uppföljningen av tillämpningen av plan- och bygglagen ökar och utvecklas.

I den nya plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen har nya tillsynsbestämmelser införts. Bakgrunden är att regeringen har slagit fast att tillsynen behöver stärkas och uppgifts- och ansvarsfördelningen förtydligas. Bestämmelserna om roller och ansvar under olika delar av byggprocessen mellan byggherrar, kontroll-

ansvariga och byggnadsnämnden har tydliggjorts, liksom ansvaret för tillsyn av efterlevnaden av bestämmelserna mellan byggnadsnämnden, länsstyrelsen och Boverket. I den nya plan- och byggförordningen regleras även Boverkets och länsstyrelsernas ansvar för uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen.

Omfattningen av den kommunala planeringen m.m.

Översiktsplaneringen

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Det s.k. kommunala planmonopolet bygger på förutsättningen att kommunerna har en fungerande översiktsplanering. I Boverkets uppsiktsrapport konstateras att kommunerna under 2010 antog 34 kommunomfattande översiktsplaner. Det är det högsta antalet under ett enskilt år sedan 1991. En tredjedel (97) av landets kommuner har emellertid en översiktsplan som är antagen under 1990-talet och av dessa planer stammar 62 från åren 1990–1991. Det innebär att en stor andel av kommunerna saknar en aktuell översiktsplan.

Av uppsiktsrapporten framgår också att antalet antagna ändringar (fördjupningar och tillägg) av översiktsplanerna är fortsatt högt. En förutsättning för att sådana ändringar ska kunna komma till stånd är dock att den grundläggande planen är aktuell.

Genom den nya plan- och bygglagen stärks översiktsplanens strategiska funktion genom att det av planen ska framgå hur kommunen i den fysiska planering avser att ta hänsyn till och samordna nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Vidare ska medborgare samt berörda myndigheter och sammanslutningar, bl.a. lokala föreningar och grupper, ges ökade möjligheter att delta när det gäller det formella samrådet om översiktsplanen. Den nya plan- och bygglagen medför vissa förenklingar i planförfarandet och vid ändring av översiktsplanen. Samtidigt ställs ett större krav på länsstyrelserna till följd av att de minst en gång under varje mandatperiod ska redovisa sina synpunkter på de statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet.

Antalet antagna och ändrade översiktsplaner under de senaste fem åren redovisas i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Antalet antagna och ändrade översiktsplaner

Årtal	Antal översiktsplaner	Antal ändringar av översiktsplaner
2006	25	21
2007	12	20
2008	6	26
2009	13	56
2010	34	54

Rättsverkande planer

I det av Lantmäteriet förvaldade fastighetsregistret finns en plandel där bl.a. lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser ska registreras. I nedanstående tabell 4.4 redovisas antalet planer som har vunnit laga kraft under åren 2006–2010.

Tabell 4.4 Antal lagakraftvunna detaljplaner och områdesbestämmelser

Årtal	Antal detaljplaner	Antal områdesbestämmelser
2006	2184	23
2007	2065	28
2008	2115	16
2009	2005	15
2010	1862	12

Av tabellen framgår att planeringsaktiviteten hos kommunerna har minskat när det gäller rättsverkande planer under de senaste åren.

Lantmäterimyndigheterna har ansvaret för att registrering av detaljplaner och områdesbestämmelser kommer till stånd. Eftersom fastighetsregistret är en viktig informationskälla för bl.a. samhällsplanering, fastighetsmarknad och fastighetsbildningsverksamhet anger plan- och bygglagen att kommunen snarast efter det att en detaljplan har vunnit laga kraft ska underrätta lantmäterimyndigheten om detta så att en registrering kan ske. Trots de åtgärder som Lantmäteriet har vidtagit i syfte att åstadkomma en effektiv ajourhållning föreligger det fortfarande en betydande eftersläpning i registreringen. Det finns därför behov av ytterligare åtgärder.

Lantmäteriet har i regleringsbrevet för 2011 (dnr M2010/4959) fått ett återrapporteringskrav som innebär att verket ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att registreringen ska komma till stånd utan onödigt dröjsmål samt vilka tidsmässiga effekter som uppnåtts till följd av vidtagna åtgärder.

Länsstyrelsernas handläggningstider m.m.

Av Boverkets uppsiktsrapport framgår bl.a. att cirka 22 procent av de detaljplaner som har antagits av kommunerna under 2006–2010 överklagades. Den genomsnittliga handläggningstiden för länsstyrelsernas prövning av sådana överklaganden har ökat något och låg 2010 på knappa fyra månader (se tabell 4.5 nedan). Variationen mellan de olika länsstyrelsernas handläggningstider är stor.

Av Boverkets uppsiktsrapport framgår vidare att endast knappt två procent av de detaljplaner som har antagits av kommunerna under de senaste åren upphävdes till följd av länsstyrelsernas prövning av överklagandet.

Den statliga kontrollen över kommunal planläggning har skett med stöd av bestämmelserna i 12 kap. plan- och bygglagen (1987:10). Där anges att länsstyrelsen, när vissa förhållanden kan antas föreligga, på eget initiativ ska pröva kommunens beslut att anta detaljplaner. Om det vid en sådan prövning visar sig att planen strider mot vissa bestämmelser i plan- och bygglagen ska länsstyrelsen upphäva kommunens beslut att anta planen.

Enligt Boverkets uppsiktsrapport beslutade länsstyrelserna under 2010 att på eget initiativ pröva 21 detaljplaner, vilket motsvarar en procent av alla antagna detaljplaner. Skälen till dessa beslut var huvudsakligen risker för konflikter med riksintresse- eller hälsoaspekter, t.ex. kulturmiljöaspekter. Vid den slutliga prövningen beslutade länsstyrelserna att helt eller delvis upphäva sex av dessa detaljplaner. Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer och antalet helt eller delvis av länsstyrelserna på eget initiativ upphävda planer redovisas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade planer och antal beslut om upphävda detaljplaner

Årtal	Handläggningstider för överklagade planer i antal dagar	Antal upphävda detaljplaner enl. 12 kap. PBL
2006	82	5
2007	95	24
2008	85	8
2009	99	8
2010	113	6

Länsstyrelsernas ingripandefrekvens mot de kommunala planerna inskränker sig således till mindre än en halv procent.

Till regeringen överklagade detaljplaner m.m.

Kommunernas beslut att enligt plan- och bygglagen anta detaljplaner, områdesbestämmelser och fastighetsplaner kan överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut har fram till den 2 maj 2011 kunnat överklagas till regeringen. Från och med den 2 maj överklagas dessa beslut i stället till någon av de fem mark- och miljödomstolarna. Av länsstyrelsernas beslut i överklagade detaljplaneärenden överklagades under åren 2006–2010 knappt 60 procent till regeringen.

Antalet detaljplaner och områdesbestämmelser som har överklagats till regeringen under de senaste fem åren redovisas i tabell 4.6.

Tabell 4.6 Till regeringen överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser

Årtal	Antal överklagade detaljplaner Totalt	Antal överklagade detaljplaner varav bostadsplaner ¹	Antal överklagade områdesbestämmelser
2006	302	140	8
2007	249	96	6
2008	251	95	3
2009	291	98	4
2010	311	104	1

¹ Med bostadsplaner avses planer med mer än tio bostadslägenheter.

Under det senaste året har såväl det totala antalet överklagade detaljplaner till regeringen som den delmängd som avser bostadsplaner ökat i förhållande till de närmast föregående åren. Antalet överklagade detaljplaner till regeringen har inte under något tidigare år under 2000-talet varit så högt som under 2010. Det genomsnittliga antalet överklagade detaljplaner under det senaste decenniet har uppgått till 250 per år.

Ställt i relation till antalet lagakraftvunna planer (se ovan) kan konstateras att i storleksordningen 13 procent av de antagna detaljplanerna har prövats av regeringen under de senaste fem åren.

Handläggningstiderna för de till regeringen överklagade detaljplanerna redovisas i tabell 4.7.

Tabell 4.7 Handläggningstiden för överklagade planer till regeringen

Årtal	Andel ärenden avgjorda inom 6 månader	Andel ärenden avgjorda inom 12 månader
2006	61%	86%
2007	27%	70%
2008	29%	78%
2009	26%	82%
2010	35%	-

De fem senaste åren avgjordes i genomsnitt 36 procent av ärendena inom sex månader. För de ärenden som behandlades 2006–2009 hade 79 procent avgjorts inom ett år.

Regeringens beslut i detaljplaneärenden kan bli föremål för rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Antalet rättsprövningsärenden har under de senaste fyra åren legat inom intervallet 31–41 och uppgick under 2010 till 36. De senaste åren har således 15 procent av regeringens beslut i planärenden kommit till Högsta förvaltningsdomstolens (tidigare Regeringsrättens) prövning. Som nämnts ovan har riksdagen beslutat att länsstyrelsens beslut i överklagade planärenden fr.om. den 2 maj 2011 ska överklagas till mark- och miljödomstolar i stället för till regeringen.

En effektivare plan- och genomförandeprocess m.m.

Ett utvecklat plansamråd

Vid utarbetande av detaljplaner ska kommunen samråda med bl.a. lantmäterimyndigheten som i sin tur ska bevaka frågor med anknytning till det fastighetsrättsliga genomförandet av planerna. Lantmäteriet har fått regeringens uppdrag att under en tvåårsperiod följa och sammanställa erfarenheterna av detta samråd och att utarbeta sådana råd som bl.a. syftar till att utmönstra olämpligt utformade planbestämmelser (dnr M2010/4959). Syftet med uppdraget, som ska redovisas senast den 31 mars 2013, är att underlätta det fastighetsrättsliga genomförandet av de kommunala planerna.

Klarläggande av exploatörsförordnanden

Tillämpningen av vissa exploatörsförordnanden enligt 6 kap. plan- och bygglagen och motsvarande bestämmelser i äldre lagstiftning har i samband med ändring och upphävande av äldre detaljplaner under senare tid visat sig medföra problem för kommuner och länsstyrelser. Lantmäteriet har därför fått regeringens uppdrag att redovisa förslag till hur dessa problem kan lösas (dnr M2010/4959). Myndigheten har redovisat uppdraget i en rapport i juni 2011. Rapporten är för närvarande föremål för ett remissförfarande.

Lag om exploateringssamverkan

En utgångspunkt för det regelförenklingsarbete som har bedrivits under de senaste åren har varit att sådan lagstiftning som inte tillämpas eller i övrigt inte fyller någon funktion ska upphävas. Lagen om exploateringssamverkan (1987:11), som trädde i kraft den 1 juli 1987, har syftat till att göra det möjligt för fastighetsägare att frivilligt gå samman och i egenskap av exploatör genomföra ett utbyggnadsprojekt från planläggning fram till byggklar tomt. En tillämpning av lagen ansågs vid lagens tillkomst skapa förutsättningar för bättre och mer rättvisa detaljplaner.

Lagen om exploateringssamverkan har inte tillämpats i den omfattning som förutsatts och den synes inte heller i övrigt fylla någon funktion. Inom Socialdepartementet har en departementspromemoria utarbetats vars förslag innebär att lagen ska upphävas (Ds 2011:13). Promemorian har remissbehandlats och frågan om upphävande av lagen bereds nu vidare.

Förköpslagen

Till följd av riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Upphävande av förköpslagen (prop. 2009/10:82, bet. 2009/10:CU18, rskr. 2009/10:216) upphörde förköpslagen att gälla den 1 maj 2010. De farhågor som under arbetet med propositionen framfördes om att antalet ansökningar om tillstånd till expropriation skulle komma att öka till följd av ett upphävande har inte infriats. Under det första året efter lagens upphävande har det till regeringens enbart kommit in tre ansökningar om tillstånd till expropriation. Under de gångna fem åren har det genomsnittliga antalet sådana ansökningar uppgått till fyra per år.

Digital detaljplaneprocess

Boverket lämnade hösten 2009 en lägesrapport i projektet Digital detaljplaneprocess (dnr

M2009/3958). I rapporten anger verket bl.a. att takten i standardiseringsarbetet bör öka och att arbetet bör ha en tydlig koppling till den nya plan- och bygglagen och verkets digitala handböcker.

Boverket har av regeringen fått ett förnyat uppdrag när det gäller harmonisering av kommunernas planarbete i digital miljö och att skapa en mer enhetlig digital lagring av de kommunala planerna (dnr M2010/4959). En utvecklig inom detta område kan bidra till en effektivisering av planprocessen och göra planhandlingarna mer lättillgängliga. Boverket ska genomföra uppdraget i samarbete med Lantmäteriet och Sveriges Kommuner och Landsting. Redovisning ska ske senast den 31 januari 2012.

Vision för Sverige 2025

För att få genomslag för de nationella mål, planer och program som statsmakterna har lagt fast inom olika politikområden har Boverket fått regeringens uppdrag att sammanställa sådana nationella mål m.m. som bör beaktas i kommunernas, länsstyrelsernas och regionernas samhällsplaneringsverksamhet (dnr M2010/4959). Bakgrunden till detta är bl.a. att plan- och bygglagen innehåller bestämmelser om att länsstyrelsen minst en gång per mandatperiod ska redovisa sina synpunkter i frågan om statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska också, i samband med kommunens planläggning, samordna statens intressen samt tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar beträffande allmänna intressen. Kommunens översiktsplan ska bl.a. redovisa hur kommunen avser att ta hänsyn till relevanta nationella och regionala mål som har betydelse för en hållbar utveckling.

Den sammanställning som Boverket ska göra ska i ett första skede ligga till grund för länsstyrelsernas arbete med att utarbeta underlag för regionala mål, planer och program. Denna del av uppdraget ska slutföras senast den 30 november 2011.

Sammanställningen ska också ligga till grund för ett fortsatt arbete som syftar till att utarbeta en Vision för Sverige 2025. Visionsarbetet, som ska genomföras efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, ska bedrivas med utgångspunkt i de mål som beslutats av stats-

makterna, en omvärldsanalys samt en kartläggning av utvecklingen inom de olika samhällsområden som kan komma att påverka hus hållningen med landets mark- och vattenområden, den fysiska planeringen, den byggda miljön, byggandet och förvaltningen av bebyggelse samt boendet. Vision för Sverige 2025 ska redovisas senast den 30 november 2012.

Strandskydd, landsbygdsfrågor och regionala frågor m.m.

Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden

Huvuddelen av de nya bestämmelserna om strandskydd som regeringen har föreslagit i propositionen Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (prop. 2008/09:119) trädde i kraft den 1 juli 2009. De nya reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen trädde dock i kraft först den 1 februari 2010.

Boverket har på regeringens uppdrag redovisat hur de nya reglerna tillämpats (Rapport 2011:4). Av redovisningen framgår bl.a. att ca en tredjedel av landets kommuner arbetar med att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i sina översiktsplaner. Med stöd av den särskilda dispensgrunden för landsbygdsutveckling har hittills enbart ett fåtal undantag från strandskyddet beviljats.

Under 2010 upphävdes strandskyddet i 171 detaljplaner. Antalet sådana upphävanden har varit tämligen konstant under de senaste åren (knappt 200). Till följd av de nya strandskyddsbestämmelserna är huvudregeln numera att det är kommunen som genom en särskild planbestämmelse i en detaljplan fattar beslut om upphävande av strandskyddet.

Boverket har tillsammans med Naturvårdsverket utarbetat skriften En skrift om det nya strandskyddet från Boverket och Naturvårdsverket till. Skriften vänder sig till allmänheten. Under hösten 2010 har Boverket även genomfört ett antal utbildningsseminarier i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting och Naturvårdsverket i syfte att höja kunskapsnivån om de nya strandskyddsreglerna.

Naturvårdsverket har lämnat en redovisning som bl.a. anger att antalet strandskyddsdispenser uppgick till 4 633 under 2010 (dnr M2011/1437). Antalet dispenser varierar kraftigt mellan olika kommuner och län.

De vanligaste ändamålen för dispens är komplementbyggnader (28 procent), bostadshus och fritidshus (15 respektive 14 procent). När det gäller beslut om upphävande är ändamålet bostäder vanligast (40 procent) och därefter kommer fritidsbebyggelse (17 procent).

Länsstyrelserna överprövade 559 av de dispenser som kommunerna har beslutat om, dvs. ca 13 procent av dispensererna. Av de kommunala besluten om upphävande överklagades ca 12 procent.

Bostäder och djurhållning

Boverket har haft regeringens uppdrag att utarbeta en vägledning för tillämpning av olika skyddsavstånd i samband med planering för och byggande av nya bostäder i anslutning till anläggningar där det bedrivs djurhållning (dnr S2011/4570).

Boverket har redovisat uppdraget i en rapport i maj 2011. Mot bakgrund av den expanderande hästhållningen i Sverige, särskilt inom och i närheten av tätort, har djurhållning i denna rapport fokus på hästhållning. Av rapporten framgår att Boverket har beslutat att upphäva det tidigare gällande allmänna rådet om 500 meter mellan bostadsbebyggelse och djurhållning. I stället redovisas ett antal ”förhållanden att ta hänsyn till vid planläggning för eller invid djurhållning”. Till dessa hör bl.a. behovet av intresseavvägningar, möjligheterna att förebygga eller mildra negativa effekter på omgivningen samt att ta hänsyn till hälso- och säkerhetsaspekter. De negativa effekter som bör beaktas är bl.a. dammbildning, buller, lukt, flugor, strålkastare och allergener.

Särskild hänsyn ska enligt vägledningen tas vid känsliga miljöer som skolor och förskolor. Förhållanden som är oacceptabla i en miljö kan i bland anses vara acceptabla i en annan (s.k. ortsvanliga). Verksamhetens art och omfattning måste beaktas - ju fler djur desto större påverkan. Lokala förhållanden, placering av vissa anläggningar, vindförhållanden, topografi och vegetation är andra förhållanden att ta hänsyn till. Behovet av beteshagar och ridvägar måste också vägas in. Vägledningen betonar vidare behovet av att se helheten i den bedömning som ska göras och att även ta hänsyn till möjligheten att vidta åtgärder för att begränsa eventuella olägenheter. Dessutom måste den förväntade framtida utvecklingen av verksamheterna bedömas.

Planering för vindkraft

Fram till den 31 december 2010 har det funnits möjlighet att söka stöd för planeringsinsatser för vindkraft. Stödet, som har administrerats av Boverket, uppgick till 30 miljoner kronor per år 2007–2009 och 20 miljoner kronor 2010. Totalt 207 kommuner och 13 länsstyrelser har sökt och beviljats stöd som bl.a. finansierat kommunalt översiktsplanarbete och utarbetande av planeringsunderlag i form av landskapsanalyser och vindkarteringar. Enligt Energimyndighetens rapport Uppföljning av pågående riktade insatser för att främja vindkraft (dnr N2011/1666) har kommunernas planeringsinsatser för vindkraft krävt betydligt längre tid än vad kommunerna räknat med. Boverket ser enligt rapporten ett behov av att förlänga möjligheten att slutföra planeringsinsatsen under 2012. Boverket ska göra en uppföljning och utvärdering av planeringsinsatserna och senast den 31 december 2012 redovisa detta i en rapport till regeringen.

Boverket har i april 2011 givit ut lägesrapporten Planering, byggande och boende (dnr S2011/5101). I denna anges bl.a. att vid årsskiftet 2010/2011 hade cirka 70 kommuner slutfört sina planeringsinsatser för vindkraft. I de områden som har pekats ut som lämpliga för vindkraft har kommunerna gjort en bedömning av hur mycket energi som är möjlig att producera genom vindkraft. Sammantaget finns det enligt bedömningen en planberedskap för omkring 75 terrawattimmar (TWh). Det innebär, enligt Boverket, i sin tur att allt tyder på att den planeringsram för vindkraft på 30 TWh som riksdagen har antagit kommer att uppnås till 2020. Se vidare under utgiftsområde 21 Energi för ytterligare redovisningar av regeringens satsningar på vindkraft.

Fysisk planering och regionalt tillväxtarbete

I december 2010 redovisade Boverket uppdraget om att utarbeta en intern strategi för myndighetens arbete med regionala tillväxtfrågor (dnr N2010/6930). I rapporten tydliggör Boverket att de övergripande målen är att bidra till förstärkt kunskapsförsörjning och metodutveckling inom det regionala tillväxtområdet kopplat till fysisk samhällsplanering samt samspel med berörda aktörer på olika planeringsnivåer i form av dialog, informationsförmedling samt erfarenhetsöverföring. Arbetet för att nå målen ska ha en operativ inriktning. Bland annat ska myndigheten ta ett helhetsgrepp på frågor av betydelse för regional tillväxt och hållbar samhällsutveckling, stärka

utbytet med aktörer på regional och lokal nivå samt främja kunskapen om regionala strategier och program. Enligt strategin ska Boverket också utveckla och fördjupa redan etablerade samarbeten med myndigheter och organisationer, verka för ett mer tvärsektorielt arbetssätt och en mer samordnad statlig förvaltning i samverkan med regionala och lokala aktörer samt vara en aktiv part i framtida regionala planeringsaktiviteter.

Av Boverkets årsredovisning framgår att det regionala perspektivet fortfarande är relativt utvecklat i många översiktsplaner. Flera kommuner har dock insett vikten av att se sin planering i ett regionalt perspektiv.

Statens va-nämnd

Statens va-nämnd handlägger mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Va-nämnden ska också, på begäran av en domstol eller länsstyrelse, yttra sig i mål eller ärenden om vattenförsörjning och avlopp. Nämnden är specialforum för tvistemål och nämndens avgöranden har samma verkan som en dom i domstol.

Målet för nämnden verksamhet är att säkerställa ett rättssäkert avgörande av mål och ärenden inom va-området. Nämnden ska verka för att 65 procent av målen avgörs inom tolv månader och resten inom arton månader. Under 2009 inkom 314 nya mål och 75 procent av dessa mål handlades inom 12 månader och 92 procent inom 18 månader.

Som ett led i regeringens strävan att utveckla den statliga förvaltningen beslutade regeringen i december 2010 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera verksamheten vid Statens va-nämnd. Utredarens uppgift har varit att se över förutsättningarna för att de nya mark- och miljödomstolarna eller annan domstol jämte en eller flera länsstyrelser kan överta nämndens prövning i olika delar enligt lagen om allmänna vattentjänster. Utredaren skulle också föreslå lämplig organisatorisk lösning av verksamheten samt utarbeta de författningsändringar som behövs.

Utredningen, som har antagit namnet Va-nämndsutredningen, har i juni 2011 överlämnat sitt slutbetänkande Ny instansordning för vadmålen (SOU 2011:53). Betänkandet är nu föremål för remissbehandling.

Tryggare städer och tätorter ur ett jämställdhetsperspektiv samt barnfrågor

Boverket har under 2008–2010 haft regeringens uppdrag att på nationell nivå leda, samordna och i samverkan med länsstyrelserna stödja ett konkret utvecklingsarbete för att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv (dnr M2008/3813). Uppdraget ingick i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Insatsen innebar både att stödja kommunala insatser och andra projekt för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det operativa arbetet och en metodutveckling om hur man bör arbeta med frågan om trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv i utformningen av stads- och tätortsmiljöer. Inom insatsen skulle även befintlig kunskap och befintliga projekt sammanställas.

Boverket har i samverkan med länsstyrelserna anordnat regionala seminarier i syfte att sprida kunskap och nå kommuner, förvaltare och andra nyckelaktörer.

Stöd har kunnat sökas för såväl fysiska som strategiska och metodutvecklande åtgärder. Totalt har 45 miljoner avsatts till uppdragets genomförande. Under de två ansökningsomgångarna har sammanlagt 264 ansökningar kommit in och 134 projekt har beviljats medel. Boverket har beviljat 19 av dessa projekt stöd eftersom de har ansetts som principiellt viktiga. Resterande stöd har beviljats av länsstyrelserna.

En viktig del i insatsen är att dra nytta av erfarenheterna för framtiden. Boverket har därför fått i uppdrag av regeringen att utvärdera effekter i ett urval av de 134 projekt som Boverket och länsstyrelserna beviljat stöd för att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv (dnr S2011/6087). Boverket ska sammanställa erfarenheterna från arbetet med utvärderingen av projekten. I uppdraget ligger också att med vunna erfarenheter som grund redovisa hur frågorna kan integreras i samhällsplanering och bebyggelseutveckling. Erfarenheterna och redovisningen av hur frågorna kan integreras i samhällsplaneringen ska spridas till berörda aktörer, exempelvis i form av konferenser, seminarier och liknade. Boverket ska i arbetet samverka med länsstyrelserna och samråda med Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2013. Fem skrifter som på

olika sätt beskriver hur det går att arbeta med att stärka tryggheten ur ett jämställdhetsperspektiv har tagits fram av Boverket. Dessa är Jämställdhet på dagordningen, Vidga vyerna, Plats för trygghet, Trygghetsvandring - en vägledning, Trygghetsvandring - tankar på vägen. Slutrapporten från Boverket heter Att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv.

Barns och ungas inflytande i samhällsplaneringen

Målet för regeringens barnrättspolitik är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt till delaktighet och inflytande. De kommunala verksamheterna, inklusive samhällsplaneringen, är enligt regeringens bedömning viktiga arenor för barns rätt att komma till tals, vara delaktiga och utöva inflytande i de beslut som berör dem.

Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att i samråd med Boverket initiera, samordna och stödja kommunala försöksverksamheter som involverar barn och unga i samhällsplaneringen (dnr S2009/9431). Syftet är att öka barn och ungas inflytande i kommuners samhällsplanering. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen hösten 2012.

Buller

Arbetet med att tydliggöra och klarlägga hur bulleraspekter ska beaktas i samband med prövning av den framtida samhällsutvecklingen fortgår. En rad aktiviteter har initierats i syfte att åstadkomma en ökad samsyn bland myndigheter när det gäller frågan om buller.

Naturvårdsverket har med stöd av sin nya instruktion en samordningsroll för omgivningsbuller. Verket har utarbetat en verksamhetsbeskrivning för en ny utformning av samordningen av omgivningsbuller för 2011 och de kommande årens arbete inom bullerområdet. Syftet med arbetet är bl.a. att tillsammans med berörda myndigheter, bl.a. Boverket, Socialstyrelsen och Trafikverket, identifiera och beskriva konflikter dels mellan myndigheternas uppdrag, dels inom miljömålssystemet och inom lagstiftningen samt att rapportera identifierade konflikter till Regeringskansliet. Arbetet ska också bidra till att en god ljudmiljö uppnås som det preciseras i miljö kvalitetsmålen Hav i balans

samt levande kust och skärgård, Storslagen fjällmiljö och God Bebyggd miljö

Sveriges Kommuner och Landsting har tillsammans med berörda myndigheter (Boverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Trafikverket) tagit initiativ till ett projekt i syfte att kommunicera det som myndigheterna är överens om inom bullerområdet samt att visa på möjligheter till förbättringar. Projektet påbörjades för ett år sedan och avses bedrivas fram till den 1 juli 2012. Syftet är att ta fram gemensamma budskap om buller och förmedla dessa till berörda aktörer. De angivna organisationerna har, genom att tillsammans underteckna ett dokument i maj 2011, givit uttryck för denna gemensamma viljeinriktning.

Boverket har i juni 2011 givit ut publikationen Trafikbuller och nybyggda bostäder. Avsikten med rapporten har varit att öka kunskapen om bullerexponering vid nybyggda bostäder. Boverkets studie avser ljudnivåer utomhus vid bostäder byggda under perioden 1998–2008. Under denna period byggdes totalt 232 000 lägenheter varav 137 000 i flerbostadshus. Studien avser bostäder i flerbostadshus.

Av rapporten framgår sammanfattningsvis att 20 procent av de uppförda lägenheterna vid någon del av bostaden exponeras för ljudnivåer från vägtrafik på över 55 dBA (det av riksdagen beslutade riktvärdet för ekvivalent trafikbuller utomhus). Sex procent exponeras för mer än 60 dBA på trafiksidan. Av dessa bostäder bedömer Boverket ett fåtal som riktigt dåliga rent ljudmässigt eftersom tillgång till en ljuddämpad sida (45–50 dBA) eller ostörd utevistelse i anslutning till bostaden helt saknas. Av rapporten framgår också att drygt två procent av de lägenheter som har byggts exponeras för ljudnivåer över 55 dBA från järnväg. Dessa lägenheter ligger ofta i närheten av en järnvägsstation. Rapporten anger vidare att det finns en svagt stigande trend som visar att det blir allt vanligare med nybyggda bostäder i trafiknära, bullerutsatta lägen. I Boverkets redovisning anges också att antalet personer som exponeras för vägtrafikbuller över 55 dBA bedöms uppgå till 1,5 miljoner och att antalet bullerexponerade har ökat under 2000-talet. En viktig orsak till detta är att trafiken har ökat under det senaste decenniet.

Regeringen följer de pågående projekten och är angelägen om att de bidrar till en ökad samsyn till gagn för såväl enskilda som för kommuner

och andra berörda inom plan-, bygg-, bostads- och miljöområdena.

Klimat- och hållbarhet

Klimatfrågor i planeringen

Hållbart samhällsbyggande innebär bl.a. att klimatpåverkan från transporter och energianvändning ska minska. Såväl minskad klimatpåverkan som klimatanpassning måste ses i ett helhetsperspektiv som inbegriper alla skeden i processen från planering och byggande till förvaltningen av anläggningar och byggnader.

Flera utredningar under de gångna åren har framhållit att samhällsplaneringen i större utsträckning måste främja utvecklingen av en klimat- och energieffektiv samhällsstruktur.

I den nya plan- och bygglagen som trädde i kraft den 2 maj 2011 återfinns en helt ny bestämmelse som tydliggör att planläggning ska ta hänsyn till behovet av minskad klimatpåverkan. Det förändrade regelverket ska också medverka till att man vid samhällsplanering och byggande i ökad utsträckning tar hänsyn till de konsekvenser som klimatförändringarna kommer att medföra. Det gäller inom alla delar av plan- och byggprocessen – från översiktsplan till bygglov.

Länsstyrelserna har en viktig uppgift att samordna det regionala arbetet med klimat- och energistrategier. För detta arbete har länsstyrelserna i de tre storstadslänen fått 2,2 miljoner kronor och de övriga länsstyrelserna 1,3 miljoner kronor för 2011. Regeringen har för en treårsperiod (2010–2013) utsett tre pilotlän, Dalarnas, Skånes och Norrbottens län, för att genom det klimat- och energistrategiska arbetet främja en grön ekonomi. Länsstyrelserna i pilotlänerna får sex miljoner kronor vardera för genomförandet av detta uppdrag. För att i övrigt samordna klimatanpassningsarbetet på regional nivå har länsstyrelserna anvisats 25 miljoner kronor per år under perioden 2009–2011.

På regeringens uppdrag har Boverket i december 2010 redovisat rapporten Klimatanpassning i planering och byggande (dnr S2011/219). Rapporten ger en fördjupad analys av hur planering och byggande kan främja anpassningen till ett förändrat klimat. Boverket anser att en nationell strategi för klimatanpassning bör tas fram och bedömer att länsstyrelserna behöver ta fram regionala analyser för klimatanpassning som underlag för lokalt arbete.

Hållbar stadsutveckling

Hållbar utveckling av städer och tätorter bidrar till att motverka klimatförändringar och andra miljöhot och samtidigt uppnå hållbar tillväxt och goda livsvillkor. Den fortsatta urbaniseringen och städernas betydelse för ekonomisk utveckling och konkurrenskraft, fattigdomsbekämpning, social sammanhållning och miljö uppmärksammas allt mer i samarbetet inom EU och andra internationella sammanhang. Regeringen genomför flera olika satsningar nationellt och internationellt.

Den 24 mars 2011 beslutade regeringen om nya kommittédirektiv för Delegationen för hållbara städer i syfte att verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden (dir. 2011:29). Enligt direktiven ska delegationen konsolidera och avsluta det arbete som har inletts inom ramen för regeringens särskilda satsning på hållbara städer. Delegationen ska genomföra olika åtgärder som bidrar till förbättrade förutsättningar för utveckling av hållbara städer. Insatserna ska sammantaget utgöra en nationell arena för hållbar stadsutveckling. Arbetet ska fokusera på att följa, stödja och utgöra mötesplats för projekt för hållbara städer samt redovisa erfarenheter och goda exempel. Delegationen ska vidare främja arbetet med miljöteknikutveckling, grön ekonomi och export, stärka den sociala dimensionen i hållbar stadsutveckling, främja samverkan kring forskning och utveckling samt identifiera hinder för hållbar stadsutveckling. Delegationen ska vidare hantera det statliga stödet till utveckling av hållbara städer. Uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2012. Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Boverket, Arkitekturmuseet, Formas och Riksantikvarieämbetet redovisade den 1 mars 2011 sitt uppdrag att medverka till en ökad samverkan inom miljö- och kulturpolitiken (dnr M2010/4959). Uppdragsmyndigheterna lyfter i rapporten fram ett antal utmaningar inom det stadspolitiska arbetet som på sikt främjar sociala och kulturella aspekter. Myndigheterna har också genomfört en rad aktiviteter inom uppdragsperioden, många av dessa i internationella sammanhang.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) har från och med 2010 i uppgift att stödja samtliga länsstyrelser och kommuner i planprocessen rörande geotekniska säkerhetsfrågor. Tidigare har detta stöd varit begränsat till Västra Götalands län. Den utvidgade uppgiften är en klimatanpassningsåtgärd för att nå ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande. Samtliga länsstyrelser och kommuner har fått information om myndighetsstödet och SGI:s nya roll. Stödet har omfattat granskning, remissyttranden, samråd samt förslag till åtgärder gällande geotekniska säkerhetsfrågor rörande ras, skred, erosion och översvämning. På grund av den utvidgade uppgiften har verksamheten ökat med ca 65 procent i omfattning jämfört med tidigare år (antal arbetade timmar). Verksamheten har resulterat i att geotekniska säkerhetsfrågor har klarlagts och nödvändiga åtgärder säkerställts i planprocessen.

För att kunna möta kommande klimatförändringar och hantera ökade flöden genom Göta älv krävs förbättrad kunskap om stabilitetsförhållandena längs hela älven. SGI har därför regeringens uppdrag att förbättra och ta fram skredriskanalyser och stabilitetsberäkningar längs Göta älv (dnr M2009/4802). Uppdraget innehåller två delar: en första del som innefattar bl.a. undersökningar längs älven och en andra del som består av framtagning av tekniskt underlag för beräknings- och analysarbete. Uppdraget inleddes under 2009 och ska vara slutfört senast den 31 december 2011 och rapporteras då i sin helhet.

SGI ska bl.a. verka för att de risker som är förknippade med stranderosion minskar. Under 2010 har myndigheten bl.a. tagit fram ett planerings- och beslutsunderlag för att förebygga naturolyckor i ett förändrat klimat. I underlaget redovisas en modell som har utvecklats för att säkerställa hållbar utveckling av strandnära områden där det finns risk för erosion, ras/skred och översvämning med hänsyn tagen till nya klimathållanden.

Havs- och kustzonsplanering

Havsplaneringsutredningen har i sitt betänkande Planering på djupet – fysisk planering av havet (SOU 2010:91) föreslagit en lagstiftning som med ekosystemansatsen som utgångspunkt ska möjliggöra en planering av de svenska havsområdena som ligger en nautisk mil utanför baslinjen och som bevarar och restaurerar de marina ekosystemen samtidigt som havsbaserade verksamheter utvecklas. Ekosystemansatsen är en arbetsmetod för att bevara och hållbart nyttja naturresurser i ett landskapsperspektiv. Regeringen kommer under 2012 att återkomma till riksdagen med förslag om havsplanering. För mer information om havsplanering, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, avsnitt 3.6.

Den Europeiska Kommissionen har uppmanat medlemsstaterna att lämna en redovisning av de framsteg som gjorts sedan 2006 när det gäller genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområdena. Miljödepartementet lämnade våren 2011 den svenska rapporten, Planering och förvaltning av Sveriges kust och skärgårdar 2006–2010, som huvudsakligen bestod av en redovisning från Boverket.

4.5.2 Resultat – Bostadsmarknad

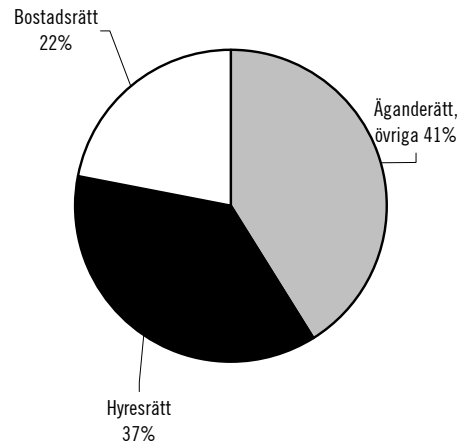
Målet för Bostadsmarknad är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Resultatredovisningen görs utifrån detta mål.

Åtgärder för en bättre fungerande bostadsmarknad

Bostadsbeståndet och -priserna

Det finns i dag drygt 4,5 miljoner permanentbostäder i Sverige enligt Statistiska centralbyråns beräkningar. Av dessa utgör 44 procent småhus och 56 procent flerbostadshus. Ungefär 37 procent av bostäderna upplåts med hyresrätt, 41 procent med äganderätt och 22 procent med bostadsrätt.

Diagram 4.1 Kalkylerat bostadsbestånd 2010

Källa: Statistiska centralbyrån

Av hyresbostäderna ägs något mer än hälften av privata fastighetsägare, 48 procent av kommunala bostadsbolag (allmännyttan) och resterande del av andra offentliga ägare.

Andelen bostadsrätter i flerbostadshusen har ökat de senaste åren, men hyresrätten är fortfarande den vanligaste upplåtelseformen. I flerbostadshusen beräknas hyresrätter motsvara 63 procent av beståndet och bostadsrätter 37 procent. I småhusbeståndet uppgår egna hem till 93 procent, hyresrätter till drygt 3 procent och bostadsrätter till knappt 4 procent.

Tabell 4.8 Fördelning av upplåtelseformer 2010

Procent

Upplåtelseform	Hustyp	
	Flerbostadshus	Småhus
Bostadsrätt	37	4
Hyresrätt	63	3
Äganderätt		93
Annat	1	

Källa: Statistiska centralbyrån.

Bostadspriserna och belåningen har under lång tid ökat i Sverige. Viktiga bakomliggande drivkrafter är ökad disponibel inkomst och låga räntor. De höga bostadspriserna innebär att en betydande andel av hushållens

förmögenhetsmassa finns i bostäderna. Samtidigt innebär det faktum att en mycket hög andel av alla lån sker till rörlig ränta, och där nästan inga lån har en räntebindningstid på mer än fem år, att hushållen kan vara sårbara för räntehöjningar och boprisfall, vilket bl.a. har konstaterats i Statens bostadskreditnämnds (BKN) Marknadsrapporter i februari och maj 2011.

Finansinspektionen införde den 1 oktober 2010 ett s.k. bolånetak, vilket innebär att nya lån inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde. Bolånetaket ska motverka att banker och andra kreditinstitut använder högre belåningsgrader som konkurrensmedel. Allt för hög skuldsättning gör låntagare sämre rustade för svängningar på bostadsmarknaden och ekonomin. De nya reglerna ska i stället öka incitamenten för hushåll att begränsa sina skulder och därmed skapa bättre skydd för framtiden.

Enligt Boverket har prisutvecklingen på bostäder det senaste halvåret varit betydligt lugnare, i synnerhet på småhusmarknaden, samtidigt som utlåningstakten minskat (Boverkets indikatorer, juni 2011).

Bostadsmarknadsläget

För att kunna följa utvecklingen på de lokala bostadsmarknaderna skickar Boverket varje år ut bostadsmarknadsenkäter till kommunerna (BME). Enkäterna syftar till att belysa läget på bostadsmarknaden och det förväntade bostadsbyggandet.

I sammanställningen av resultaten för 2011 anger Boverket att antalet kommuner som redovisar brist på bostäder i kommunen som helhet ökar igen efter att ha minskat de senaste två åren (dnr S2011/6533). Samtidigt har även antalet kommuner som uppger överskott på bostäder minskat. Antalet kommuner som uppger att de har brist på hyresrätter fortsätter att öka, 80 procent av kommunerna anger att de har brist på hyresbostäder. Brist på hyresrätter förekommer således även i kommuner som har balans eller t.o.m. överskott på bostäder. I flertalet av de kommuner som anger brist på hyresrätter, finns det planer på att nya hyresrätter ska byggas. Mer än hälften av kommunerna anser att det behöver byggas mer än planerat med hänsyn till efterfrågan. Ungdomar, pensionärer eller medelålders personer som vill flytta till en mindre bostad och stora barnfamiljer är de grupper som flest kommuner uppger har särskilt svårt att få en bostad.

Antalet kommuner som anger att de har överskott på bostäder minskar. Totalt har 48 kommuner angett att de har ett överskott på bostäder. Många av dessa kommuner finns i Norrland och Östra Götaland.

Länsstyrelserna gör med utgångspunkt i bl.a. bostadsmarknadsenkäterna en regional analys av bostadsmarknaden. Boverket sammanställer dessa regionala analyser (dnr S2011/5812). Boverket konstaterar att det finns en stor variation mellan länens olika förutsättningar också inom länen, men även många utmaningar som är gemensamma. Några av dessa är att det behöver byggas fler bostäder med varierande upplåtelseformer, framförallt är det bristen på små hyresrätter som lyfts fram som ett problem i nästan samtliga rapporter. Även demografiska utmaningar så som fler unga och äldre lyfts fram. Det framkommer även att befolkningsutvecklingen kommer att bli en stor utmaning för kommuner som inte är en storstad eller universitetsstad. De regionala analyserna riktar sig särskilt till kommunerna, eftersom de ska fungera som ett stöd i deras arbete med boendeplaneringen, men även till andra aktörer så som byggherrar, bostadsbolag m.m.

Arbetet med analyserna har för flera kommuner och länsstyrelser bidragit till att det har skapats ett forum för att arbeta med bostadsförslagsfrågor. Analyserna finns tillgängliga på Boverkets webbplats.

En ny allmännyttiga

Riksdagen har antagit regeringens förslag i propositionen Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag och reformerade hyressättningsregler där allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag föreslås bedrivas enligt affärsmässiga principer och åläggas normala avkastningskrav (prop. 2009/10:185, bet. 2009/10:CU24, rskr. 2009/10:142). Samtidigt har de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll tagits bort och ersatts med en normerande roll för kollektivt förhandlade hyror. En ny skyddsregel i syfte att skydda befintliga hyresgäster mot att stora hyreshöjningar får ett snabbt genomslag har också införts. De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 2011.

Enligt tidigare regler (lagen [2002:102] om allmännyttiga bostadsföretag) är skälig utdelning statslåneräntan plus en procentenhet på den del av aktiekapitalet eller inbetalda medlemsinsatser som ägaren har skjutit till kontant. För beslut

som har fattats under 2010 avseende räkenskapsåret 2009 konstaterar Boverket att bestämmelserna om högsta tillåtna utdelning i stort sett följs när det gäller aktieutdelningar (dnr S2011/4450). Nio företag har lämnat utdelningar utöver tillåten nivå. Merparten av företagen har dock inte lämnat någon aktieutdelning alls. Vad gäller överföringar av koncernbidrag till moderbolag överskrids utdelningsbegränsningen i 33 fall.

Ökade möjligheter till andrahandsuthyrning

För att öka möjligheterna för privatpersoner att hyra ut en bostad i andra hand har riksdagen på förslag från regeringen beslutat om ändringar i 12 kap. jordabalken (prop. 2008/09:27, bet. 2008/09:CU8, rskr. 2008/09:73). Lagändringarna innebär bl.a. att hyresnämnden numera kan ge tillstånd till andrahandsupplåtelse när en hyresgäst på grund av längre utlandsvistelse har beaktansvärda skäl att hyra ut sin lägenhet.

Riksdagen har tidigare beslutat att höja schablonavdraget vid beskattning av hyresintäkter från upplåtelse av privatbostad från 4 000 kronor till 12 000 kronor per år. Höjningen av avdraget började gälla den 1 januari 2009 (prop. 2008/09:47, bet. 2008/09:SkU11, rskr. 2008/09:107). Riksdagen har vidare beslutat om att schablonavdraget fr.o.m. 1 januari 2011 höjs ytterligare, till 18 000 kr (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FiU1, rskr. 2010/11:64). Ändringarna medverkar till att framför allt det befintliga bostadsbeståndet kan utnyttjas bättre.

Ägarlägenheter – en ny boendeform

Sedan den 1 maj 2009 är det möjligt att bilda ägarlägenheter vid nyproduktion eller nytilskott av bostäder genom viss ombyggnad (prop. 2008/09:91, bet. 2008/09:CU16, rskr. 2008/09:170). Detta innebär att bostadsinnehavaren själv äger bostaden och får lagfart på den fastighet som bostaden utgör.

Inledningsvis fanns en viss osäkerhet bland marknadens aktörer kring den nya boendeformen. För att klargöra förutsättningarna kring fastighetsbildning, finansiering och försäkring av ägarlägenheter har samtal förts med företrädare för bank- och försäkringsbranschen. Sammanlagt har det t.o.m. juli 2011 bildats 416 ägarlägenhetsfastigheter.

Konkurrensförhållanden på bostadsmarknaden

Boverket ska bl.a. fortlöpande fördjupa kunskaperna om konkurrensförhållanden, ägarstruktur och marknadsformer på bostadsmark-

naden, särskilt hyresmarknaderna. I rapporten Konkurrens på bostadsmarknaden – ett nedslag i 15 kommuner (dnr S2011/77) redovisas ägarstrukturen för hyresbostäder, dels nationellt, dels på ett antal lokala bostadsmarknader.

Vissa nyttjanderätter som används för bostadsändamål

Bostäder kan vara uppförda på mark som disponeras med tomträtt eller bostadsarrende. Reglerna om avgäld för tomträtt och avgift för bostadsarrende har kritiserats för att de långa avgäldsperioderna kan leda till att avgäldshöjningarna kommer i kraftiga språng för tomträttshavaren. Detta blir särskilt märkbart i fall av stora ökningar av markvärdet. Regeringen har den 22 juni 2011 gett en utredare i uppdrag att se över reglerna och föreslå behövliga förändringar (dir. 2011:60). Utredaren ska även ta ställning till bl.a. om en rätt för tomträttshavare att friköpa fastigheterna bör införas. Uppdraget ska vara slutfört beträffande tomträttsavgälder den 31 oktober 2012 och i övrigt den 30 september 2013.

Stöd till områden med utbrett utanförskap och svaga bostadsmarknader

Miljonprogramsområden/Områden med utbrett utanförskap

I tidigare budgetpropositioner har regeringen konstaterat att en stor del av bostäderna och fastigheterna i flera s.k. miljonprogramsområden behöver rustas upp (utgiftsområde 18, avsnitt 3 i prop. 2009/10:1 och prop. 2010/11:1). Dessa områden präglas ofta av ett utbrett utanförskap och många av de boende har låga inkomster och en svag förankring på arbetsmarknaden. Underhållet av fastigheterna har också i vissa fall försumrats av såväl kommunala som privata bostadsbolag.

För att komma fram till hur den fysiska och boendesociala miljön kan förbättras i områden med utbrett utanförskap har regeringen fortsatt sin dialog med kommunala bostadsföretag och boende runt om i landet. Tällberg Foundation fick också i november 2010 i uppdrag att tydliggöra vilka frågeställningar och processer som är nödvändiga i detta arbete. Uppdraget redovisades den 31 december 2010 i form av en rapport (dnr S2011/78).

I regeringens skrivelse Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration gjorde regeringen bedömningen att integrationspolitiken under mandatperioden (2008–2010) bl.a. skulle fokusera på en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap (skr. 2008/2009:24 s. 4), vilket gjordes inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet. Den övergripande inriktningen för utvecklingsarbetet var att minska antalet stadsdelar med utbrett utanförskap och skapa bättre levnadsvillkor i stadsdelarna. För att tydliggöra kommunernas och statens ansvar för utvecklingen i stadsdelar med utbrett utanförskap slöt regeringen lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner (38 stadsdelar) för perioden 2008–2010.

I november 2010 beslutade regeringen om fortsatt giltighet för avtalen under 2011 för att vidmakthålla strukturen för myndigheternas och kommunernas utvecklingsarbete under den tid som regeringen ser över det urbana utvecklingsarbetets framtida utformning och inriktning. Det urbana utvecklingsarbetet beskrivs närmare under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

På uppdrag av regeringen har Boverket utarbetat en kunskapsöversikt om hållbar stadsutveckling med fokus på stadsdelar med utbrett utanförskap (dnr IJ2009/1746). Kunskapsöversikten överlämnades till regeringen i november 2010. I översikten, som bygger på befintligt material och bedömningar av aktuellt kunskapsläge, redovisas bl.a. metoder och förhållningssätt för att främja socialt hållbar stadsutveckling, kommunala exempel på stadsutveckling för att främja integration, exempel på hur utvecklingen i områden med lokala utvecklingsavtal kan analyseras och ekonomisk utvärdering av sociala effekter.

Fortsatt behov av stöd till kommuner med svaga bostadsmarknader

Den kommun som anser sig behöva hjälp med att rekonstruera eller omstrukturera sitt bostadsföretag kan ansöka om stöd hos Statens bostadskreditnämnd (BKN). Målet med denna verksamhet är att ge de kommunala bostadsföretagen långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för en kostnadseffektiv bostadsförvaltning som är anpassad till den förväntade befolkningsutvecklingen. Under 2010 utbetalades 20,1 miljoner kronor i stöd, samtidigt som

8,7 miljoner kronor av tidigare beviljat stöd återbetalades.

Kännetecknande för de svaga bostadsmarknaderna är en hög andel outhyrda lägenheter i de kommunala bostadsföretagen och en negativ befolkningsutveckling. BKN har analyserat 103 kommuner vilka kan bedömas ha svaga bostadsmarknader. Av dessa har 82 kommuner ett akut behov att avveckla sammanlagt ca 3 600 lägenheter för att komma ner till en vakansgrad på 2 procent. BKN gör dock bedömningen att befolkningen i de studerade 103 kommunerna kommer att minska med drygt 10 500 invånare, eller 1,2 procent, årligen fram till och med 2015. I ett femtontal kommuner förväntas befolkningsminskningen bli än kraftigare, 2 procent per år eller mer. Detta innebär att det i de analyserade 103 kommunerna kommer att finnas ett behov av att avveckla ytterligare 800 lägenheter årligen utöver ovan nämnda 3 600 bostäder.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) för 2011 fortsätter antalet outhyrda lägenheter i allmännyttan att minska efter en tillfällig uppgång under 2010 (dnr S2011/6533). I dag finns ca 7 940 outhyrda lägenheter jämfört med 10 400 år 2010. Det motsvarar ungefär 1 procent av det totala allmännyttiga bostadsbeståndet. I årets BME bedömer 45 kommuner att de har så många outhyrda lägenheter att det är ett problem.

Från och med den 1 januari 2011 ska de allmännyttiga bostadsföretagen verka enligt affärsmässiga principer, vilket kan öka behovet av nedskrivningar av fastighetsvärdena i dessa företag. Regeringen har i propositionen Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag och reformerade hyressättningsregler (prop. 2009/10:185) aviserat en översyn av stödet till kommunala bostadsföretag. Syftet med översynen är att undersöka hur en stödordning för bostadsföretag i kris på svaga bostadsmarknader kan genomföras på ett sätt som uppfyller EU-rättens krav.

Statens Bostadsomvandling AB:s fastighetsbestånd ökar

Statens Bostadsomvandling AB (SBO) kompletterar BKN:s stödverksamhet. SBO:s verksamhet består i att omvandla tomma bostäder i de kommunala bostadsbestånden så att de kan nyttjas av andra grupper.

SBO fick i maj 2009 ett utvidgat uppdrag och kan därmed bedriva verksamhet i samtliga kom-

muner som av BKN anses vara svaga kommuner med vikande befolkningsunderlag. Det innebär att bolaget nu kan vara aktivt även i kommuner, som inte har slutit avtal med BKN.

Bolaget äger fastigheter i 21 orter i 17 kommuner, framför allt i glesbygden. Fastigheterna är till största delen hyreshus som har byggts om till elevhem, studentbostäder eller anpassats till ensamkommande flyktingsbarns behov och till trygghetsbostäder för äldre och personer med funktionsnedsättningar. En uppföljning av SBO:s hyresgäster visar att hälften av dem som har flyttat till ett för äldre anpassat boende tidigare bodde i småhus. Genom att öka tillgången på sådana boenden har SBO bidragit till att möjliggöra en flytt för dessa personer, samtidigt som kommunen kan hålla nere kostnaderna för vård- och omsorgsinsatser genom minskat resande.

SBO:s omsättning har ökat något, från 16 miljoner kronor 2009 till 17 miljoner kronor 2010. Under 2010 har totalt 102 lägenheter med en total area om 7 481 kvadratmeter förvärvat. Totalt uppgår beståndet, vid årsskiftet 2010/2011, till 640 lägenheter med en yta om 51 800 kvadratmeter.

Garantiorganisationer och möjligheten att stödja byggande i glesbygd

Statens bostadskreditnämnd (BKN) har på regeringens uppdrag undersökt förutsättningarna för hur ett antal pilotprojekt skulle kunna byggas upp runt om i landet i syfte att stimulera framväxten av regionala garantiorganisationer inom bygg- och bostadssektorn. Uppdraget har redovisats i rapporten *Garantiorganisationer och möjligheten att stödja byggande i glesbygd* (dnr S2011/79).

BKN har sökt upp och dokumenterat bostadsbyggnadsprojekt som har svårighet att finna finansiering. Sex av dessa projekt redovisas i rapporten. BKN konstaterar att Tillväxtverket genomför en översyn av förutsättningarna för offentligt stöd till befintliga kreditgarantiföreningar. Mot den bakgrunden föreslår BKN inga särskilda åtgärder för att initiera en garantiförening till stöd för bostadsbyggande. BKN föreslår som alternativ till en modell med garantiföreningar att myndigheten får i uppdrag att erbjuda mindre och medelstora byggherrar råd om finansiering, efter förebild från den statliga politiken för företagsutveckling. Flera av de sex redovisade bostadsbyggnadsprojekten, som har

redovisats i rapporten, skulle kunna få ta del av sådan rådgivning och utgöra pilotprojekt för finansieringslösningar som kan spridas och komma till nytta för andra projekt.

För att öka möjligheterna att finansiera ny- och ombyggnad av bostäder i gles- och landsbygd föreslås att begränsningen av BKN:s möjligheter att ställa ut garantier utöver marknadsvärdet, med fullgoda säkerheter, förändras. I stället för dagens koppling till bidragsunderlaget enligt förordningen (1992:986) om statlig byggnadssubvention föreslås en beloppsgräns på 16 000 kronor per kvadratmeter bruksarea för bostäder.

Stöd till bostadsmarknadens konsumenter

Minskade boendeutgifter

Boverket har i rapporten *Hushållens boendeekonomi år 2009 med prognos för 2012* redovisat aktuella data kring hushållens boendeekonomi i Sverige (dnr S2011/8016).

År 2009 var hushållens boendeutgifter i genomsnitt 62 200 kronor i hyresrätt, 63 300 kronor i bostadsrätt och 70 900 kronor i egna hem. Boendeutgiftens andel av hushållens disponibla inkomster var i genomsnitt 28,5 procent i hyresrätt, 20,5 procent i bostadsrätt och 16,6 procent i egna hem.

Enligt Nationalräkenskaperna lade svenska hushåll ungefär 26 procent av sina totala konsumtionsutgifter på boendet 2009, vilket är den enskilt största andelen av hushållens konsumtionsutgifter. Det finns dock stora skillnader mellan olika upplåtelseformer.

I samband med de kraftigt ökande disponibla inkomsterna de senaste åren har andelen utgifter som läggs på boendet minskat. I Finland och Sverige lade hushållen 2009 ungefär lika stor andel av sin disponibla inkomst på boendet (knappt 25 procent), medan man i Danmark lade ned betydligt mer (ca 32 procent) och i Norge betydligt mindre (drygt 17 procent). De nordiska förhållandena beskrivs närmare i Boverkets rapport *Bostadsmarknaderna i Norden och regionalt* (dnr S2011/80).

I rapporten *Hyrorna i Sverige år 1975 till 2009* (dnr S2011/82) har Boverket redovisat utvecklingen av hyrorna i såväl beståndet som i nyproduktionen. Dessutom beskrivs sambanden mellan hyresutvecklingen och produktionskostnadernas utveckling. Under hela perioden har

hyrorna i genomsnitt ökat med närmare 7 procent per år, men sedan 1995 har utvecklingen varit måttligare, i genomsnitt 2,2 procent per år. Tar man hänsyn till inflationen var den reala utvecklingen 1,7 procent per år 1975–2009 och knappt 1 procent årligen sedan 1995.

Hyresgarantier

Från och med den 1 juli 2007 kan kommuner ställa ut hyresgarantier till personer som har svårt att få en bostad med besittningsskydd trots att de har betalningsförmåga. En hyresgaranti är ett borgensåtagande från kommunens sida som omfattar en hyresgästs skyldighet att betala hyra. En kommun som lämnar hyresgaranti kan enligt förordningen (2007:623) om statligt stöd för kommunala hyresgarantier få ett statligt bidrag om 5 000 kronor per garanti. Bidraget, som administreras av BKN, betalas ut oavsett om garantin infrias eller inte.

Syftet med hyresgarantin är att kommunerna ska kunna hjälpa fler personer att etablera sig på bostadsmarknaden genom att utjämna skillnader i ekonomisk risk för fastighetsägaren mellan olika presumtiva hyresgäster. Hyresgarantin är således ett verktyg som kommunen kan använda sig av för att uppfylla kraven i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Under 2010 beviljade BKN bidrag för 163 utfärdade hyresgarantier i 15 kommuner. Detta är en ökning jämfört med 2009 då bidrag beviljades för 128 hyresgarantier i 15 kommuner. Den vanligaste orsaken till att kommunen ställer ut hyresgarantier är att hyresgästen har eller har haft betalningsanmärkningar. Över hälften av garantierna har gällt barnfamiljer. Fram t.o.m. maj i år hade 73 hyresgarantier utfärdats i 10 kommuner.

Mot bakgrund av den låga efterfrågan har BKN, på uppdrag av regeringen, återigen utvärderat stödet (dnr Fi2010/5848). Kommunerna är väl informerade om möjligheterna med kommunala hyresgarantier som ett verktyg för att hjälpa hushåll att få ett förstahandskontrakt. Kommunerna ser framförallt hyresgarantier som ett komplement till andrahandskontrakt. Det är företrädesvis personer med betalningsanmärkningar och låg inkomst som har blivit hjälpta. BKN har föreslagit att systemet med hyresgarantier behålls i nuvarande utformning och har bedömt att omfattningen inte kommer att vara mycket större än vad den är i dag.

Etablering på ägarrättsmarknaden

För att ytterligare förbättra förutsättningarna för etablering och ökad valfrihet på bostadsmarknaden infördes förvärvsgarantier 2008. Sådana garantier lämnas enligt förordningen (2008:20) om statliga kreditgarantier för förvärv av bostad och innebär att staten, genom BKN, ställer ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för köp av bostad. Syftet är att ge stöd till hushåll som vill köpa en bostad, men som har svårt att få bostadslån trots att de har betalningsförmåga. Två grupper som särskilt har sådana svårigheter är ungdomar och utrikes födda. Dessa grupper har i större utsträckning än övriga befolkningen korta och otrygga anställningar, små förmögenheter samt brist på kredithistorik.

Under 2009 ställdes en förvärvsgaranti ut med ett garantibelopp om 100 000 kronor (under 2010 ställdes inga förvärvsgarantier ut). BKN genomförde en utvärdering av förvärvsgarantierna som redovisades vid årsskiftet (dnr Fi2010/5848) i vilken BKN föreslår att förvärvsgarantin i dess nuvarande form avvecklas.

I april i år fick BKN i uppdrag av regeringen att utreda åtgärder för att underlätta etablering på ägarrättsmarknaden (dnr S2011/3877). BKN ska göra en bred genomgång av möjliga instrument för att underlätta etableringen på ägarrättsmarknaden för enskilda och redovisa eventuella hinder som finns för att de ska kunna tillämpas. Arbetet ska göras i samarbete med berörda aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2012.

Brist på bostäder för unga samt studenter

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) 2011 bedömer drygt hälften av landets kommuner, totalt 150 kommuner, att det råder brist på sådana bostäder som ungdomar efterfrågar (dnr S2011/6533). Det är vanligast med brist på bostäder för unga i storstadsregionerna och i de större högskoleorterna. Dessa kommuner har ofta generell bostadsbrist. Det är också regioner dit många unga flyttar och som har en stor andel unga. Vid en jämförelse mellan de tre storstadsregionerna har Storgöteborg högst andel bostadsbrist för unga. Där uppger 92 procent av kommunerna att de har brist jämfört med 88 procent för Storstockholm och 73 procent för Stormalmö.

Antalet studenter är för närvarande rekordhög. Under höstterminen 2010 fanns ca

370 000 registrerade studenter vid universitet och högskolor. Det finns drygt 83 000 studentbostäder i landet. Enligt BME 2011 bedömer kommunerna i 20 högskolekommuner att de har brist på lämpliga bostäder för studenter. Samtidigt uppger lika många kommuner att studenterna inte har några större problem att erhålla en lämplig bostad.

Boverkets bestämmelser om student- och ungdomsbostäder förenklades från den 1 januari 2011. Ändringen består i att det tidigare kravet på avskiljbarhet slopades. Detta innebär att utrymmen för matlagning, sömn, och samvaro numera kan finnas i ett och samma rum.

Regeringen gav den 22 juli 2010 nio universitet och högskolor möjlighet att upplåta lägenheter i andra hand för bostadsändamål till studenter samt gästforskare på respektive lärosäte (dnr U2010/4277). I ett första skede är denna möjlighet begränsad till 2010–2015.

Bostäder för äldre

Resultaten från BME 2011 visar att kommunerna är fortsatt intresserade av att bygga seniorbostäder, dvs. bostäder i det ordinarie bostadsbeståndet avsedda för personer över en viss ålder. I 109 kommuner planeras nya seniorbostäder de närmaste två åren. Cirka 4 800 seniorbostäder kommer då att börja byggas, vilket är 500 fler än vad kommunerna bedömde 2010. Av dessa beräknas ca 400 bostäder omvandlas från särskilda boendeformer för äldre. I hälften av projekten är ett allmännyttigt bostadsföretag byggherre. Antalet bostadsrättsföreningar som planerar projekt har minskat de senaste åren.

En boendeform för äldre är s.k. trygghetsbostäder. Dessa är avsedda för personer som har fyllt 70 år där det, förutom gemensamhetslokaler, finns personal som på olika sätt kan stödja de boende. Enligt BME 2011 planerar 105 kommuner att bygga trygghetsbostäder de närmaste två åren jämfört med 90 kommuner 2010. Totalt rör det sig om ca 4 300 bostäder.

Sedan den 1 januari 2010 kan investeringsstödet till äldreboendestäder även lämnas till trygghetsbostäder, förutom till särskilda boendeformer för äldre. Investeringsstödet och utbyggnaden av trygghetsbostäder och särskilda boendeformer för äldre beskrivs närmare under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

OmBoende – en etablerad webbportal

Webbportalen OmBoende, som togs i bruk i början av 2009 och förvaltas av Boverket i samråd med Konsumentverket, syftar till att ge konsumenterna och andra berörda lättillgänglig och tillförlitlig information om boende, byggande och inomhusmiljö för att stärka konsumenternas ställning på bostadsmarknaden. Webbplatsen tillhandahåller en samlad neutral myndighetsinformation om boende.

Under 2010 hade webbplatsen nästan 50 000 besök i månaden (dnr M2010/4959). Boverket och Konsumentverket har under året utvecklat portalen genom att lägga in frågor och svar samt bloggar. De webbtester som genomfördes för att utvärdera hemsidan har visat att användarna är nöjda med portalen.

Vid användartester har det framkommit att de tillfrågade uppskattar en webbplats som innehåller ett samlat grepp om boendefrågorna.

Åtgärder för ett ökat bostadsbyggande

Ökat bostadsbyggande

Den internationella konjunkturedgången drabbade byggindustrin hårt, vilket ledde till ett kraftigt minskat bostadsbyggande under 2009. Under 2010 har dock trenden vänt och även för 2011 och 2012 förväntas byggandet fortsätta att öka enligt Boverkets prognos i juni. Det allmänt försämrade ekonomiska konjunkturläget gör dock att prognoserna kan komma att revideras.

Trycket på bostadsmarknaderna i tillväxtorter kan framför allt förklaras av att en stor ungdomskull är på väg ut på bostadsmarknaden och av hög invandring. För mer information om bostadsbyggandet, se avsnitt 4.5.3.

Kreditgarantier till bostadsbyggandet

BKN har regeringens uppdrag att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder. Kreditgarantier kan underlätta finansieringen inom bostadssektorn och därmed bidra till en bättre fungerande bostadsmarknad.

Som en följd av att finansieringssvårigheterna i stort sett har upphört under 2010 har efterfrågan på kreditgarantier minskat, både i form av färre nya ansökningar och en fortsatt hög uppsägningstakt i garantistocken.

Under 2010 tecknades nya kreditgarantier för färdigställda fastigheter för ett belopp om 50 miljoner kronor, avseende 161 lägenheter. Detta

är en återgång till 2008 års nivå då avtal tecknades för 125 lägenheter. Under 2009 tecknades garantier för 842 färdigställda lägenheter. Samtliga garantier för färdigställda fastigheter som utfärdades under 2010 avser hyresrätter.

Det totala garanterade beloppet för färdigställda lägenheter minskade med 402 miljoner kronor till 1 440 miljoner kronor under året, vilket framför allt beror på att trenden med uppsägningar av kreditgarantier har fortsatt. Uppsägningar sker ofta i samband med att låntagaren byter långgivare. Den minskade efterfrågan på kreditgarantier de senaste åren kan även förklaras av bättre system och kompetens hos långgivarna kring fastighetsvärdering och riskanalys. Vidare finansieras en högre andel av kapitalbehovet av enskilda bostadsrättsinnehavare, medan hyreshus ofta finansieras av ekonomiskt starka företag.

Kreditgarantier för lån under byggtiden tecknades under 2010 för 305 lägenheter med ett maximalt garantibelopp om 375 miljoner kronor. Vid garantier under byggtiden ökar garantibeloppet i takt med att bostäderna färdigställs och lånen utökas. Vid årsskiftet fanns garantiavtal för lån under byggtiden till ett maximalt garanterat belopp om 925 miljoner kronor. Det ianspråktaga beloppet var 392 miljoner kronor. Garantierna som tecknades för lån under byggtiden avser både hyres- och bostadsrätter.

BKN gör preliminära bedömningar om möjligheten att teckna garanti redan innan ett byggprojekt startar. En preliminär bedömning kan ha stor betydelse för möjligheten att erhålla finansiering. Under året har preliminära bedömningar lämnats avseende drygt 1 500 lägenheter för ett garantibelopp om 996 miljoner kronor. Av dessa bedömningar utgjorde garantier under byggtiden 572 lägenheter till ett garantibelopp om 588 miljoner kronor.

Produktionsstöd under avveckling

De särskilda produktionsstöden för att stimulera byggandet av hyresbostäder, investeringsbidraget och investeringsstimulansen, upphörde vid utgången av 2006. De sista utbetalningarna av investeringsbidrag för hyresbostäder sker under 2011. Räntebidragen avvecklas under en femårsperiod och de sista utbetalningarna sker 2012.

Regeringen bedömer att produktionsstöden har skapat osäkerhet och ryckighet i produktionen samt att de har varit kostnadsdrivande.

För mer information om regeringens insatser för ett ökat bostadsbyggande, se även avsnitt 4.5.3.

4.5.3 Resultat – Byggande

Målet för Byggande är:

- Långsiktigt hållbara byggnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.
- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Utvecklingen inom bygg- och fastighetssektorn

År 2010 påbörjades enligt Boverket 27 500 bostäder, vilket var 9 000 fler än året dessförinnan (Boverkets Indikatorer, juni 2011). Boverkets prognos är att 31 000 bostäder påbörjas i år men att tillväxten avtar 2012, då man räknar med att 32 500 bostäder kommer att påbörjas. Den höga takten på ombyggnationer håller i sig. Fjärde kvartalet i fjol ökade om- och tillbyggnationerna med 23 procent både för småhus och flerbostadshus, jämfört med motsvarande kvartal 2009. Det allmänt försämrade ekonomiska konjunkturläget gör dock att prognoserna kan komma att revideras.

Faktorprisindex för flerbostadshus ökade med 3,9 procent jämfört med året innan och priset på armeringsjärn steg med nästan 30 procent. Byggherrekostnaderna steg med 8,3 procent, främst beroende på ökade räntekostnader.

Utveckling av effektiva byggregler

Boverket reviderar successivt sina byggregler (BBR). En strävan vid översynen har varit att utveckla och formulera kraven som verifierbara funktionskrav. Inför ikraftträdandet av den nya

plan- och bygglagen den 2 maj 2011 har Boverkets regelverk anpassats. Därutöver har Boverket under 2011 gjort en översyn av bestämmelserna om energi- och brandskydd. Översynen har gjorts i nära samarbete med aktörerna på byggområdet. De nya bestämmelserna bedöms kunna träda i kraft under hösten 2011.

Även Boverkets allmänna ändringsråd (BÄR) vid ombyggnad är under revidering och kommer i stället att formuleras som bindande föreskrifter. De nya föreskrifterna träder i kraft den 1 november 2011. Utgångspunkten är att det är samma egenskapskrav som ska tillämpas såväl vid uppförande av en byggnad som vid ändring. Vid ändring ska man dock alltid ta hänsyn till ändringens omfattning och byggnadens förutsättningar vid tillämpning av kraven. Detta medför att man ofta kan få en viss ledning av nybyggnadskravet då man ska bedöma innebörden av motsvarande krav i ändringssituationen, även om nybyggnadskravet aldrig är direkt tillämpbart vid ändring.

Energieffektivisering i bebyggelsen

Boverkets reviderade energiregler innebär en skärpning av energikraven vid nybyggnad med ca 20 procent jämfört med tidigare.

Det reviderade EU-direktivet om byggnaders energiprestanda som antogs 2010 (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda) medför att nya byggnader från och med 2020 (för offentliga byggnader från och med 2018) ska vara "nära noll"-byggnader. Det är upp till varje medlemsland att definiera innebörden av uttrycket "nära noll"-byggnader. I direktivet står också att energisystem baserade på förnybar energi ska analyseras när nya byggnader uppförs, att tekniska installationer ska uppfylla effektivitetskrav och att införande av individuell mätning per lägenhet vid större renoveringar bör främjas. Direktivet ska vara införlivat i svensk lagstiftning under sommaren 2012 och en proposition i denna fråga förbereds för tillfället inom Regeringskansliet. Boverkets regeringsuppdrag EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (dnr N2010/5746) som redovisades i augusti 2010 utgör ett viktigt underlag i detta arbete. Se även utgiftsområde 21 Energi.

Energideklarationer m.m.

Boverket ansvarar för administrationen av energideklarationer enligt lagen om energideklarationer. Den 31 december 2010 har Boverket tagit emot och registrerat energideklarationer utförda på cirka 320 000 byggnader, varav cirka 200 000 är flerbostadshus, lokalbyggnader och offentliga byggnader. Resterande är gjorda på egna hem, det vill säga småhus som bebos av ägaren. Boverket konstaterar i sin årsredovisning att ca hälften av de byggnader som skulle ha varit energideklarerade 2009 fortfarande återstår och att med nuvarande takt skulle det ta fem år att få hela det återstående beståndet av flerbostadshus, lokalbyggnader och offentliga byggnader energideklarerat. Verket bedömer samtidigt att med en mer aktiv tillsyn skulle denna tid kunna minska till omkring två år.

Boverket m.fl. fick i februari 2010 i uppdrag att föreslå hur ändringarna i direktivet om byggnaders energiprestanda kan genomföras i Sverige och hur oklarheter i systemet med energideklarationer kan förtydligas (dnr N2010/1474). Uppdraget redovisades i september 2010 och ingår i underlaget för en kommande proposition om genomförandet av ändringar i direktivet om byggnaders energiprestanda. Frågan om hur tillsynen över energideklarationerna ska fungera framgent ingår i underlaget till den proposition som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. En promemoria avses att remitteras ut under hösten 2011. Propositionen avses lämnas våren 2012.

Ett omarbetat EU-direktiv om energimärkning beslutades under våren 2010 (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/30/EU om märkning och standardiserad produktinformation som anger energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser). Direktivet som ursprungligen avsåg produkter som behöver tillföras energi vid användningen, t.ex. hushållsapparater har nu utvidgats till att gälla även energirelaterade produkter, dvs. produkter som påverkar energianvändningen. Vissa byggprodukter såsom isoleringsmaterial kan komma att omfattas av kraven på energimärkning.

För ytterligare resultat om energieffektivisering i bebyggelsen se under utgiftsområde 21 Energi.

Obligatorisk byggförsäkring

Lagen om byggförsäkring ändrades den 2 maj 2011 så att byggförsäkring inte längre behövs för åtgärder som utförs av byggherren i egenskap av konsument av huset. I departementspromemorian Avskaffande av den obligatoriska byggförsäkringen (Ds 2011:2) föreslås att skyldigheten att teckna byggförsäkring ska tas bort helt och att lagen (1993:320) om byggförsäkring, m.m. ska upphöra att gälla. Promemorian har remissbehandlats och förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inomhusmiljö m.m.

Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. Inomhusmiljön har därför stor betydelse för människors hälsa. Sambanden mellan inomhusmiljön och hälsan är komplexa. Många olika faktorer samverkar och påverkar. Viktiga faktorer är temperatur, buller, radon, fukt, belysning och luftens innehåll av olika ämnen. Inomhusmiljön följs upp genom miljömålet God bebyggd miljö. År 2001 antog riksdagen tre delmål inom miljömålet. Dessa syftade till att byggnader och deras egenskaper inte ska påverka hälsan negativt 2020. Under det gångna året ändrades innebörden av miljömålet God bebyggd miljö till ”att människor inte ska utsättas för skadliga luftföroreningar, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker” (prop. 2009/10:155, rskr. 2009/10:377). Anledningen var bl.a. att det i vissa fall är svårt att vetenskapligt fastställa vilka ljudnivåer, radonhalter respektive luftföroreningshalter som innebär en risk för skada. Innebörden av preciseringen är att skador orsakade av nämnda faktorer så långt som möjligt bör undvikas. En vetenskapligt baserad riskbedömning bör utgöra grunden för att fastställa vad som är en skadlig nivå. Riskbedömningen kan komma att ändras över tiden beroende på nya vetenskapliga rön.

Boverket har redovisat resultaten av de tidigare delmålen i rapporten Så mår våra hus (dnr M2009/3308), God bebyggd miljö – Utvärdering av delmål för god inomhusmiljö – resultat från projektet BETSI (dnr M2010/3072) och God bebyggd miljö – förslag till nytt delmål för fukt och mögel (dnr S2011/217). Av redovisningen framgår att ventilationen har förbättrats i

byggnader sedan den obligatoriska ventilationskontrollen, OVK, infördes 1992 som omfattar praktiskt taget alla byggnader förutom processindustrin och befintliga småhus. I flerbostadshus har 60 procent godkänd ventilation enligt OVK. Motsvarande uppgifter för vårdbyggnader är 70 procent. I skolor och förskolor har endast 40 procent godkänd ventilation men i de som är byggda efter 1980 är ventilationen generellt sett god. Endast en tredjedel av lokaler för kultur, bad och sport har godkänd ventilation. Boverket har lämnat förslag till bl.a. ändring och komplettering av delmålet inomhusmiljö samt förslag till åtgärder för att infria delmålet. Boverkets rapport har remissbehandlats och det samlade materialet kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet (dnr M2009/3308).

Avseende målet för radon i skolor och förskolor indikerar tillgängligt underlag att delmålet för 2010 har nåtts. Boverket har också bedömt att målet kommer att nås till 2020 avseende radon i flerbostadshus. För småhus har saneringstakten ökat betydligt sedan förra fördjupade utvärderingen men Boverket har ändå bedömt att det blir mycket svårt att nå målet i tid.

Sedan 1988 har staten lämnat bidrag till åtgärder för att komma till rätta med radonproblem i egnahem. Från 1994 t.o.m. första halvåret 2011 har sammanlagt 303 miljoner kronor utbetalats i radonbidrag till ca 25 000 egnahem.

Boverket har vid utförda besiktningar konstaterat att drygt 36 procent av byggnaderna har mögel, mögellukt eller hög fuktnivå. Flest fuktskador finns i småhusen. Fuktskadorna finns inuti konstruktioner och ouppvärmda utrymmen som vindar och andra kryputrymmen. Ca 21 procent av vindarna, 19 procent av grunderna och 3 procent av ytterväggarna har en fuktskada. Småhus från 1960-talet till slutet av 1970-talet är sammantaget de byggnader där inomhusmiljön kan förväntas vara problematisk.

De åtgärder som Boverket i huvudsak har föreslagit för att minska fukt- och mögelskadorna är för nyproduktion en förbättrad tillsyn över byggandet. En förbättrad tillsyn över byggandet är också genomförd genom den nya plan- och bygglagstiftning som trädde i kraft den 2 maj 2011. För befintliga byggnader har Boverket föreslagit främst informationsinsatser

om fukt- och mögelproblem samt obligatorisk besiktning av småhus vid försäljning.

Världshälsoorganisationen, WHO, rekommenderar i en rapport 2009 (WHO handbook on indoor radon, A public health perspective) att referensvärdet för radon sänks till 100 Bq per kubikmeter luft. Sverige är ett av få länder som har gränsvärden för radon för nya byggnader och riktvärden för befintliga byggnader. Tillsammans med ansvariga myndigheter kommer WHO:s rekommendationer att analyseras för att se om dessa föranleder eventuella ändringar i vårt land.

Tillgänglighet

Tillgänglighet i den byggda miljön handlar om rätten för personer med funktionsnedsättning att kunna röra sig fritt och verka i samhället.

Många av de fysiska hinder som finns i samhället är enkelt avhjälpta. Arbetet med att avhjälpa hindren har gått i en positiv riktning, men utvecklingen har gått långsammare än förväntat.

Regeringen har uppmärksammat behovet av att intensifiera arbetet och har gjort stora satsningar för att öka takten. Regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) tog t.ex. 2008 fram en strategi för genomförandet av handikappolitiken som bl.a. omfattade enkelt avhjälpta hinder. Boverket fick i anslutning till strategin i uppdrag att, i samverkan med SKL och i samråd med länsstyrelserna, genomföra en uppsökande informationsverksamhet i kommunerna om enkelt avhjälpta hinder under åren 2009 och 2010. Uppdraget slutredovisades i december 2010 i form av en rapport (dnr S2011/220).

De slutsatser som redovisades i rapporten var bl.a. att andelen åtgärdade hinder har ökat, frågan om enkelt avhjälpta hinder är bättre förankrad i kommunerna och tillsynen av de privata fastighetsägarna har ökat. Kunskapen behöver dock fördjupas och spridas bland framför allt små privata fastighetsägare och tillgänglighetsarbetet behöver fogas in i de ordinarie verksamheterna. Även kommunernas tillsyn över de privata fastighetsägarna behöver öka enligt Boverket.

Som en följd av uppdraget publicerade SKL en rapport med exempel på hur långt man har kommit med att undanröja enkelt avhjälpta

hinder på vissa ställen i kommunerna (dnr S2011/220).

Förändringarna i plan- och bygglagen och olika insatser i samband med införandet av denna innebär dock förbättrade förutsättningar för kommunerna att arbeta med tillsynen. Den nya lagstiftningen innebär bl.a. att en byggnads tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska prövas av byggnadsnämnden i samband med hanteringen av bygglov. Hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde ska därutöver alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

I anslutning till den nya plan- och bygglagen har regeringen beslutat om en ny plan- och byggförordning (2011:338). I denna specificeras de krav på tillgänglighet som byggnadsnämnden ska pröva i samband med bygglovets samt bedöma i samband med det efterföljande tekniska samrådet.

Regeringen beslutade om en ny strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken i juni 2011. Strategin beskrivs närmare under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Byggnade i EU

Arbetet inom ramen för det 1988 beslutade byggproduktdirektivet (89/106/EEG) fortsätter i första hand med att följa upp och komplettera befintliga harmoniserade standarder avseende gemensamma provningsmetoder och produktbeskrivningar. Byggproduktdirektivet kommer att ersättas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011, den s.k. byggproduktförordningen, som beslutades den 9 mars 2011. Vissa delar av förordningen trädde i kraft den 24 april 2011 medan huvuddelen gäller från den 1 juli 2013 och kommer då att ersätta det nuvarande byggproduktdirektivet.

EU-förordningen syftar till att förtydliga, förenkla och modernisera reglerna för CE-märkning av byggprodukter samt att bidra till att effektivare undanröja kvarstående handelshinder för byggprodukter och därmed förbättra konkurrensen och den inre marknadens funktion. Förordningen innehåller förenklade

procedurer i syfte att underlätta för tillverkare, särskilt småföretagare och mikroföretag.

I Sverige blir den största förändringen att CE-märkning av byggprodukter blir obligatorisk. Mycket begränsade undantag medges, exempelvis för enstaka byggprodukter som tillverkas hantverksmässigt för ett särskilt byggprojekt, som renovering av en kulturbyggnad och för produkter som tillverkas på byggplatsen för det enskilda byggnadsverket.

Boverket har fått i uppdrag att klarlägga behovet av och föreslå de författningsändringar i svensk rätt som behövs för en anpassning till den nya EU-förordningen (dnr S2011/4930). Uppdraget ska redovisas den 31 januari 2012.

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter enligt förordningen (2005:893) om marknadskontroll av varor och 36 § förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (BVF). Tillsynsområdet omfattar byggprodukter, inklusive hissar, samt linbanor och värmepannor. Genom marknadskontrollen ska Boverket kontrollera att CE-märkning och egenskaper hos produkter som gjorts tillgängliga på marknaden följer gällande regelverk.

Förenklad plan- och bygglagstiftning

Den nya plan- och bygglagen bedöms påverka byggandet i positiv riktning, främst genom dess enklare och tydligare krav på detaljplanhandlingar och dess förenklade detaljplaneprocess (läs mer om den nya lagen under avsnitt 4.5.1). Förändringarna väntas leda till att osäkerheterna kring om och när ett byggprojekt kan genomföras minskar betydligt, liksom kostnaderna för förberedelseåtgärder som inte leder fram till något färdigt projekt. Detta kan innebära att byggprojekt belastas med lägre kostnader och att det blir mer intressant att investera i byggande. Det kan även öka möjligheterna att locka kapital från nya investerare, vilket i sin tur kan leda till lägre kapitalkostnader och ett totalt sett ökat byggande till lägre kostnader, inte minst vad gäller bostäder.

Främjande av konkurrensen i byggsektorn

Regeringen gav 2010 Kammarkollegiet i uppdrag att i sitt arbete med upphandlingsstöd särskilt beakta de behov som finns vid offentliga upphandlingar i byggsektorn (dnr Fi2009/7941). Kammarkollegiet har inom ramen för uppdraget publicerat två vägledningar för att underlätta upphandlingsprocessen inom byggsektorn (en för upphandlare och en för leverantörer), en vägledning för upphandlande myndigheter att utarbeta förfrågningsunderlag och en vägledning om anbudsutvärdering vid offentlig upphandling av byggentreprenader. Förhoppningen är att dessa underlag ska bidra till att fler små och medelstora företag lämnar anbud i samband med offentlig upphandling, vilket kan bidra till en ökad konkurrens inom byggsektorn.

4.5.4 Resultat – Lantmäteriiverksamhet

Målet för Lantmäteriiverksamheten är:

- En effektiv och rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- En god försörjning med grundläggande geografisk information och fastighetsinformation som utvecklas utifrån samhällets behov och bidrar till ökad samhällsnytta.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

Fastighetsindelningen ligger till grund för allt ägande av fastigheter och för kreditmarknadssystemet i Sverige. Genom lantmäteri-förrättningar försörjs samhället med fastigheter och rättigheter för bl.a. utbyggnad av infrastruktur, exploatering av mark för bebyggelse, rationalisering av jord- och skogsbruk och för utveckling av landsbygden.

Efterfrågan på mer komplicerade lantmäteri-förrättningar har enligt Lantmäteriets årsredovisning ökat under 2010, samtidigt som

efterfrågan på enklare ärenden minskat. Bakgrunden till detta är en kombination av en ökad användning av lantmäteriförrättningen för säkerställande av mark och rättigheter för infrastrukturbyggnad, och en fortsatt relativt låg om än ökande aktivitet inom byggnadssektorn.

Exempel på förrättningstyper som har ökat de senaste åren är förrättningar för tryggnad av markåtkomsten för järnvägsutbyggnad, kraftledningar och trädssäkring av ledningar och järnvägar. Det genomsnittliga ärendet har enligt Lantmäteriets årsredovisning blivit mer omfattande och komplicerat, vilket har gjort att kostnaderna för förrättningarna har ökat. Förrättningsverksamheten är inne i en fas av generationsväxling sedan några år, något som kommer att prägla organisationen under ytterligare flera år framöver. Detta påverkar enligt Lantmäteriet också kostnaderna för förrättningarna, liksom introduktionen av ny teknik. Den genomsnittliga kostnaden per ärende har ökat med åtta procent från 2009. Från 2006 har kostnaderna ökat med 28 procent. Även utvecklingen av sakägarnas kostnader (dvs. avgifterna som sakägarna får betala) har ökat för de flesta ärendetyperna. För enlottsavstyckningar och fastighetsregleringar som berör två fastigheter har sakägarnas kostnader på tre år ökat med ca 35 procent. Även leveranstiderna för komplicerade förrättningstyper har ökat i förhållande till föregående år. Däremot har leveranstiderna för de enklaste förrättningarna (avstyckning av en fastighet och mindre fastighetsregleringar) minskat något och uppgick under 2010 till i medeltal 27 respektive 35 veckor.

De undersökningar som görs av kundnöjdheten pekar på ett fortsatt gott förtroende för verksamheten. Antalet överklagade och återförvisade ärenden är förhållandevis litet och ligger på en stabil nivå (omkring 2 respektive 0,2 procent). Detta ger, tillsammans med kundnöjdhetsundersökningarna, en indikation på att rättssäkerheten är hög.

Fastighetsbildning i flera plan

Sedan 2004 är det möjligt att bilda fastigheter avgränsade även i vertikalled, så kallade 3D-fastigheter. Under år 2010 har totalt 90 3D-fastigheter bildats. De 3D-fastigheter som har bildats under året fördelar sig på följande ändamål (utrymmestyper): bergtrum (5 st),

byggnad (80 st), bro (1 st), tunnel (1 st) och övrigt (3 st).

Ägarlägenheter

Sedan 1 maj 2009 är det möjligt att bilda ägarlägenheter vid nyproduktion eller nytillskott av bostäder genom viss ombyggnad. Se vidare avsnitt 4.5.2.

Tillsyn över kommunala lantmäterimyndigheter

Tillsynen över de kommunala lantmäterimyndigheterna samt över den egna verksamheten har följt den femåriga tillsynsplan som upprättades 2005. 21 tillsynsbesök har genomförts under året. En generell slutsats efter årets besök är att verksamheten vid myndigheterna huvudsakligen fungerar bra. Lantmäteriet har dock i ett flertal fall uppmanat myndigheterna att nedbringa sina balanser, förkorta handläggningstiderna samt avarbeta de äldsta ärendena. Resursfrågor har också diskuterats. Brist på resurser har i vissa fall medfört att myndighetsutövningen överlätits till konsulter samt att kommunen inte handlagt förrättningar inom hela verksamhetsområdet (kommunen). Vikten av fortsatt rekrytering av kompetenta medarbetare inom förrättningsverksamheten har tagits upp vid flera tillsynsbesök.

Uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning

Omfattningen av uppdragsverksamheten i anslutning till fastighetsbildning har minskat i förhållande till 2009 och uppgår till 90 miljoner kronor (103 miljoner kronor 2009). Myndighets-samverkan, vilken till största delen kan hänföras till uppdrag åt Naturvårdsverket (naturvårds-uppdrag) samt Skatteverket (underlag för fastighetstaxeringen), står för ca 65 procent av intäkterna. I övrigt dominerar arbete med att upprätta fastighetsförteckningar och arkivutredningar samt MBK-verksamhet (mätning, beräkning och kartläggning) i glesbygds-kommuner. Genom den samverkan som finns etablerad mellan Lantmäteriet och vissa kommuner samt lantmäterimyndighetens möjligheter enligt instruktionen att bedriva viss uppdragsverksamhet som har ett naturligt samband med myndighetsutövningen kan en sammantaget bättre samhällelig servicenivå gentemot allmänheten upprätthållas i dessa kommuner.

Den uppdragsverksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet kommer även fortsättningsvis att finnas kvar inom myndigheten, dvs. verksamheten ingår inte i bolagiseringen av Metria.

Informationsförsörjning

Geografisk information och fastighetsinformation är viktiga delar av samhällets infrastruktur. Under 2010 har Lantmäteriet på olika sätt gjort informationen mer tillgänglig, användningen har ökat och nya användare har tillkommit. Arbetet med den nationella samordningen av lägesbunden information och genomförandet av EU-direktivet Inspire – en europeisk infrastruktur för lägesbunden information – har varit de viktigaste uppgifterna för Lantmäteriet under 2010.

Den nationella geodatastrategin

Regeringen beslutade i juni 2006 att ge Lantmäteriet i uppdrag att tillsammans med Geodatarådet och i samråd med andra berörda myndigheter samt Sveriges Kommuner och Landsting utarbeta en nationell strategisk plan för den samlade informationsförsörjningen inom geodataområdet (dnr M2006/2716). Som ett resultat av detta uppdrag överlämnades 2007 Den Nationella geodatastrategin till regeringen som syftar till en ökad samverkan inom geodataområdet genom att skapa ökad tydlighet och vägledning till producenter och användare. Strategin har på uppdrag av regeringen fortlopande uppdaterats.

En av de viktigaste uppgifterna under 2010 för att genomföra strategin har varit arbetet med den nationella samordningen av lägesbunden information och genomförandet av Inspire-direktivet. Lantmäteriet har under året tagit fram en ny modell för att förse samhället med geodata. Den innefattar bl.a. ett utökat partnersamarbete, datadelning med andra myndigheter och kommuner, nya sök- och visningstjänster samt direktleverans till slutanvändare. Tillsammans med nya tekniska lösningar och ökad tjänsteorientering innebär det att information kan tillhandahållas på ett enklare sätt.

För att genomföra den nationella geodatastrategin har en ny samverkansmodell tagit fram i ett projekt som avslutades i december 2010. Deltagare har varit representanter från

statliga myndigheter, kommuner och näringsliv. Resultatet av arbetet är avtal för geodatasamverkan och en Geodataportal på internet. Syftet är att skapa förutsättningar för att etablera och förvalta en gemensam infrastruktur för geodata, som gör det möjligt att ta del av varandras geodata. Avtalen och den nya formen för geodatasamverkan gäller från och med den 1 januari 2011. Inom denna samverkan regleras organisatoriska, tekniska, juridiska och ekonomiska frågor kring utbytet av information myndigheter emellan och med kommuner – datadelning. Avtalen reglerar även hur slutanvändare och vidareförädlare kan använda informationen.

Ett 20-tal myndigheter och kommuner (och samtliga länsstyrelser) samt ett bolag (SOS Alarm) har tecknat avtal för geodatasamverkan. Från och med 2011 finns en förvaltningsorganisation hos Lantmäteriet. Organisationen ska bl.a. förvalta och vidareutveckla Geodataportalen och samverkansmodellen. Genom den nya samverkansmodellen får parterna enklare tillgång till information och tillgång till mer information till i princip samma kostnad som tidigare.

Geodataportalen underlättar för användarna att på internet söka, hitta, titta på, omvandla och ladda ner geodata. I portalen ingår en nationell metadatakatalog som beskriver tillgänglig information, dess kvalitet och villkor för användning. Genom portalen får användarna tillgång till information som ligger lagrade som tjänster hos producenterna. Geodataportalen är även ingången för Sveriges geodatasamverkan i Europa enligt Inspiredirektivet. Geodataportalen har under året utvecklats vidare och finns tillgänglig via www.geodata.se. Portalen är även öppen för allmänheten.

De olika standardiserade tjänsterna som tas fram gör det lättare för användarna att integrera tjänster och information i sina egna applikationer och kombinera med egen information och information från andra källor.

Arbetet med genomförande av Inspiredirektivet

Den 1 januari 2011 trädde lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation samt förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation i kraft. I och med detta är Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) genomfört i

svensk rätt. Syftet är att skapa en infrastruktur för geografisk information så att förändringar i miljön ska kunna följas, för att naturolyckor ska kunna förutses, förebyggas och hanteras och för att EU:s miljöpolitik ska kunna utformas och genomföras effektivt. Det praktiska genomförandet av direktivet sker inom ramen för arbetet med den nationella geodatastrategin, i samverkan mellan Lantmäteriet, Geodatarådet, kommunerna och ett 20-tal myndigheter. Den svenska noden för Inspire utgörs av internetportalen geodata.se. Den 1 januari 2011 inleddes också ett avtalsreglerat samarbete mellan berörda myndigheter med informationsansvar enligt Inspire samt andra statliga myndigheter, kommuner och organisationer som utför offentliga uppgifter.

Geodetiska infrastrukturen

Lantmäteriet är ansvarigt för den nationella geodetiska infrastrukturen, som är basen för den grundläggande geografiska informationen och som hjälper oss att bestämma var något finns på markytan. Strukturen består av de nationella och över tiden hållbara referenssystemen i såväl 3D som plan, höjd och tyngdkraft samt det nationella nätet av permanenta referensstationer för positionering – GNSS (GPS/GLONASS) som kallas för Swepos®. De nationella referenssystemen Sweref 99 i plan och RH 2000 i höjd följer internationella riktlinjer och uppfyller därmed Inspiredirektivets krav, vilket underlättar datautväxling såväl inom Europa som globalt. Vid 2010 års utgång har 207 kommuner gått över till det nya geodetiska referenssystemet i plan, Sweref 99 och 41 kommuner har genomfört byte till Sveriges höjdsystem RH 2000. Samtidigt har 43 procent av de statliga myndigheter och bolag som berörs genomfört ett byte till Sweref 99 och 47 procent genomfört ett byte till RH 2000. Detta är ett prioriterat arbete inom ramen för den nationella geodatastrategin. För att möjliggöra en noggrann positionering med Swepos® har Lantmäteriet byggt ut ett tätt nät över hela Sverige som i december 2010 består av 197 stationer, en utbyggnad med 16 stationer. Swepos-tjänsterna är ekonomiskt fördelaktiga verktyg för insamling av geodata, vid exempelvis förrättningsmätning och inmätning eller utsättning av olika typer av ledningar och anläggningar. Tjänsterna är även anpassade för t.ex. maskinstyrning i anläggningsprojekt och i jord- och skogsbruket.

Ny nationell höjdmodell

Som ett led i arbetet med klimatanpassning arbetar Lantmäteriet med uppbyggnaden av en ny nationell höjdmodell. Höjdmodellen framställs med hjälp av laserskanning från flygplan. Med bra höjdinformation ökar möjligheterna att ange riskområden för bl.a. översvämningar och skred och därmed exempelvis undvika bebyggelse i sådana områden. Vid 2010 års utgång har Lantmäteriet skannat ungefär en tredjedel av Sveriges yta, det vill säga 150 000 km². Trots hinder i form av stora snömängder, kraftig vårflood och askmoln har årets plan för skanningen kunnat följas. Hindren har dock lett till att skanning i första hand gjorts i andra områden än de högst prioriterade områdena kring Vänern och Götaälvdalen, Mälardalen samt Tornedalen. I augusti 2011 är 40 procent av Sveriges yta skannat, däribland hela Mälardalen, nästan hela området kring Vänern och Göta älv, samt halva området längs Tornedalen. Från början av 2010 levererar Lantmäteriet nya höjddata till externa användare.

EULIS

År 2009 fick Lantmäteriet riksdagens tillstånd att delta i och leda samarbetet kring EULIS-portalen (European Land Information Service). Portalen utgör verktyget för tillgång till europeisk fastighetsinformation. En första version driftsattes under 2006. Inom LINE-projektet (Land Information for Europe) pågår arbete för att underlätta EULIS anpassning till de krav som ställs i EU:s e-Justice-program inom fastighetsinformationsområdet. Projektet startade den 1 september 2010 och pågår i två år.

Inskrivningsverksamhet

Utvecklingen på fastighetsmarknaden har påverkat inskrivningsverksamheten under 2010. Antalet fastighetsaffärer har ökat liksom inteckningsbeloppen, något som också återspeglas i debatten om en ökad utlåning till hushållen. Ärendetillströmningen för 2010 var totalt sett åtta procent lägre än under 2009. Inteckningar och lagfarter dominerar. Under 2010 var 56 procent av alla registrerade ärenden inteckningar medan lagfarter stod för 35 procent.

Antalet lagfarter är 2 procent högre jämfört med 2009 vilket bottnar i en ökad aktivitet på

fastighetsmarknaden med fler köp. Den kommersiella fastighetsmarknaden börjar komma igång efter ett mycket svagt 2009. I ett flerårigt perspektiv är dock fortfarande antalet registrerade lagfarter lågt. Antalet in-teckningar uppgick under 2010 till 452 000, vilket är en minskning med 72 000 eller 14 procent jämfört med 2009. Genomsnittsin-teckningen är dock betydligt högre 2010, 455 000 kronor jämfört med 355 000 kronor 2009. En orsak är att den kommersiella fastighetsmarknaden har börjat ta fart med högre värden och därmed högre in-teckningsbelopp. En annan orsak till ökningen kan vara att under 2009 gjordes många ”ROT-in-teckningar” med relativt små belopp. ROT-avdraget var en nyhet och många passade på att utnyttja avdraget då man inte visste om det var permanent eller inte. 2010 var effekterna av ROT-avdraget tydligare och man hade möjlighet att i högre grad planera åtgärder vilket kan ha föranlett färre in-teckningar till antalet men större belopp.

Under året har kötiderna på samtliga in-skrivningskontor sänkts jämfört med 2009. Totalt har kötiderna minskat från 11 till 5 dagar, dvs. mer än en halvering. Orsakerna till sänkningen är en blandning av ökade resurser, såväl av ordinarie personal som extra personal under perioder med stor frånvaro, samt ett minskat antal ärenden.

Under året startade ett utvecklingsprojekt, Nytt in-skrivningsstöd, som ska utveckla förslag till författningsstöd, in-skrivningsprocessen samt IT-stöd för handläggning och e-ansökan, allt med syfte att uppnå en fullständigt digital process.

Lagfartskapningar

Med lagfartskapning menas att någon får lagfart på en fastighet med hjälp av förfalskade fångeshandlingar. Fastigheten riskerar sedan att användas som säkerhet för lån. Under året har fem säkra fall av lagfartskapningar upptäckts. Antalet kända fall har legat på ungefär samma nivå under de senare åren. Flera av fallen under 2010 är av en helt annan art än tidigare, bl.a. vad avser slag av fastighet och motiv. Underrättelser om lagfartsändringar till överlåtare skickas ut sedan den 1 oktober 2010. De kapningar som har identifierats efter detta datum har upptäckts på grund av underrättelserna. I enlighet med ett regeringsuppdrag pågår ett arbete med att utveckla rutiner för att få en bättre kontroll av

lagfartsansökningar i syfte att upptäcka försök till kapningar. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2011.

Uppdragsverksamhet

Lantmäteriets uppdragsdivision Metria har under 2010 och våren 2011 bedrivit uppdrags-verksamhet inom geografisk informationsteknik m.m. Syftet med uppdragsverksamheten var bl.a. att bredda och öka användningen av den offentliga lägesbundna informationen och att göra den mer lättillgänglig.

Riksdagen godkände den 16 mars 2011 att delar av Lantmäteriets uppdragsverksamhet Metria överförs till ett av staten helägt aktiebolag (prop. 2010/11:53, bet. 2010/11:CU10, rskr. 2010/11:188). Riksdagen godkände även riktlinjerna för överföringen av tillgångar och skulder från staten till det nya bolaget och bemyndigade regeringen att genomföra överföringen av delar av verksamheten vid Lantmäteriets division Metria till aktiebolagsform i enlighet med de riktlinjer som regeringen förordat i propositionen. Den 1 maj 2011 tillträdde det nya bolaget Metria AB verksamheten.

Inom Lantmäteriet kommer även fort-sättningsvis uppdragsverksamhet att bedrivas inom i instruktionen särskilt angivna verksamhetsområden.

Lantmäteriet har på regeringens uppdrag utvärderat Marknads- och konkurrensrådet (dnr S2011/5388). Myndigheten konstaterar i sin rapport att rådet verkade under en relativt kort tid, men att det var under en period då sektorn genomgick förändringar, bl.a. avseende ökad tillgänglighet till information, standardisering, interoperabilitet och kvalitetssäkring av information och tjänster. Från att under rådets två första år (2007–2008) ha präglats av olikheter i synen på Metrias andel av marknaden, myndighetssamverkan etc. förändrades inriktningen och samförståndet under 2009–2010. Rådets uppfattning var att många av de marknads- och konkurrensfrågor som har varit uppe till diskussion saknat andra forum och att rådet haft en viktig roll. Lantmäteriet anser att rådet lyckats väl avseende den funktion och mål som ställdes upp för rådet när det inrättades, bl.a. beslutades om en offentlig marknads- och konkurrenspolicy som till stora delar byggde på

förslag från rådet och rådet har bidragit till en fördjupad dialog mellan Lantmäteriet och den privata sektorn. Lantmäteriet anser att rådet fyllde en viktig funktion under den tid som Metria fortfarande var en del av myndigheten, men att det i dag finns andra former för kontakt och dialog med externa intressenter. Marknads- och konkurrensrådet utvecklades därför vid årsskiftet 2010/2011.

4.5.5 Vissa internationella frågor

Bostadspolitiken inom EU

Erfarenhetsutbyten i bostadspolitiska frågor sker bl.a. inom ramen för ett informellt bostadsministersamarbete inom EU. Det senaste mötet inom ramen för samarbetet genomfördes den 21 juni 2010 i Toledo i Spanien.

Boverket ska enligt sin instruktion bl.a. löpande följa och redovisa hur bostadsfrågorna och förutsättningarna för den nationella bostadspolitiken utvecklas inom EU, uppmärksamma förslag till nya och ändrade EU-regler, rättsutvecklingen i övrigt samt följa annan utveckling inom EU som kan ha betydelse för den svenska bostadssektorn. Detta arbete har redovisats i rapporten EU och Bostadspolitiken 2010. Rättsutveckling och samarbete inom EU av betydelse för svensk bostadspolitik (dnr S2011/1254).

Finansiering i utvecklingsländer

I mars 2008 antog regeringen skrivelsen Globala utmaningar – vårt ansvar, Sveriges politik för global utveckling (PGU) (skr. 2007/08:89). PGU innefattar ett effektivt bistånd med en gemensam hållning där regeringen, inom alla ansvarsområden, söker vägar för att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. Som en del av denna politik har Statens bostadskreditnämnd (BKN) fått i uppdrag att vid behov bistå andra svenska myndigheter med erfarenheter om bostadsfinansiering i utvecklingsländer (dnr Fi2009/7922 och Fi2010/5789).

Inom ramen för uppdraget har BKN bl.a. deltagit vid World Urban Forum i Rio de Janeiro i mars 2010 där nämnden arrangerade seminariet Access to Security of Tenure and Housing Finance tillsammans med Lantmäteriet och Regeringskansliet.

I oktober 2010 anordnade Lantmäteriet, BKN och SIDA seminariet Landfrågors betydelse för hållbar stadsutveckling. BKN deltog även med föredraget Housing finance and Land administration chain. The Land administration Chain är ett koncept för utveckling vad gäller landfrågor och bostadsfinansiering. Konceptet är framtaget av Lantmäteriet och BKN och har av dessa båda myndigheter utvecklats till ett program för utbildning.

Regeringen har en ledamot i styrelsen för Urban Poor Fund International, vars verksamhet syftar till att möjliggöra finansiering av bostadsförbättringar i världens slumområden. Under 2010 har två styrelsemöten hållits, varav ett i Stockholm.

UN-HABITAT

FN-programmet UN-HABITAT syftar till att förbättra boende och levnadsvillkor i världens städer. Ett av programmets viktigaste uppgifter är att förbättra boendevillkoren för fattiga som lever i slumområden och verka för en hållbar stadsutveckling.

Under 2011 har Sverige deltagit vid Governing Council den 11–15 april i Nairobi, Kenya. Under 2010 deltog Sverige vid World Urban Forum WUF) i Rio de Janeiro, Brasilien. WUF är ett rådgivande expertmöte till UN-HABITAT som hålls vartannat år.

Inom UN-HABITAT har landfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning och långsiktigt hållbar utveckling fortsättningsvis varit i fokus. Frågorna drivs inom en särskild arbetsgrupp, Global Land Tool Network, med syftet att bidra till fattigdomsbekämpning och uppfyllelse av millenniummålen genom bl.a. landreformer, transparenta fastighetssystem och säker besittningsrätt till fastigheter.

UNECE

United Nations Economic Commission for Europe, UNECE, har som främsta uppgift att uppmuntra till ekonomiskt samarbete mellan medlemsstaterna. Under 2011 har Sverige deltagit vid två arbetsgruppsmöten i UNECE under rubriken Working Group on a Possible Legally Binding Instrument on Affordable, Healthy and Ecological Housing in the UNECE Region.

Tjänsteexport

Inom Lantmäteriverksamheten bedrivs tjänsteexport dels genom Lantmäteriet, dels genom det statliga bolaget Swedesurvey AB.

Målsättningen för tjänsteexporten inom lantmäteriverksamheten är att denna ”ska bidra till fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling”. Huvudsyftet med tjänsteexporten är att tillhandahålla myndighetsspecifikt lantmäterikunnande för institutionell utveckling av systerorganisationer i utvecklingsländer. Den koncentreras på insatser som medverkar till att bekämpa fattigdom och ger ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Lantmäteriverksamhetens bidrag till politiken för global utveckling består bl.a. av att säkra besittningsrätter till mark och tillgång till information om dessa som stärker kvinnors och fattiga människornas rättigheter, stöder mer jämlik fördelning av marktillgångar samt stöder utveckling av fastighetsmarknader och kredit-system. Det underlättar också för centrala och lokala samhällsorgan att utforma och genomföra en ändamålsenlig samhällsuppbyggnad grundad på god markanvändningsplanering.

Alla delar av Lantmäteriet omfattas av tjänsteexportverksamheten. Under 2010 pågick projekt bl.a. i Albanien, Botswana, Georgien, Indonesien, Kenya, Serbien, Tsdzjikistan, Vitryssland och Vietnam. Dessutom medverkar Lantmäteriet i Global Land Tool Network inom UN-HABITAT, ECE Working Party on Land Administration (WPLA) och i andra områden som rör regeringens politik för global utveckling.

4.5.6 Forskningsfrågor

Forskningsfrågor inom samhällsplanering och byggande

Forskningsfrågorna inom samhällsplanering och byggande handlar bl.a. om rättsliga och ekonomiska styrmedel, gestaltning och utformning, kopplingar till miljö- och infrastrukturfrågor samt förhållanden och roller mellan aktörer och processer. Frågorna gäller även hur planer kan förverkligas vilket berör en mängd olika discipliner. Markåtkomstfrågor, byggprocessen, byggande och material, byggregler och utförande, energieffektivisering i bebyggelse, bostadsbyggande och bostadsförsörjning, arkitekturforskning, miljö-, kultur- och

bevarandefrågor, geotekniska frågor och geografiska system är viktiga områden.

Den aktuella forskningen inom samhällsplanering och byggande, spänner över ett stort och tvärsektorielt område, vilket komplicerar helhetsarbetet. Flera olika försök har gjorts att sammanställa forskningsområdet. Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) har i en rapport från 2010 kallad Staden i fokus – Fysisk samhällsplanering i praktik, utbildning och forskning gjort en sammanställning av forskningsområdet inom samhällsplanering. IVA menar att forskning och erfarenhetsåterföring inom samhällsplanering är begränsad i dag.

På området miljö- och hållbarhet kopplat till planering har Boverket, Arkitekturmuseet, Formas och Riksantikvarieämbetet fått i uppdrag att medverka till en ökad samverkan inom sina respektive verksamhetsområden (dnr M2010/4959). I uppdraget ingick att myndigheterna tillsammans skulle arbeta långsiktigt för att tydligare knyta samman olika miljöaspekter med kulturmiljö, arkitektur och stadsutveckling, inom ramen för statens ansvar för samhällsbyggande. Myndigheterna har även diskuterat forskningsfrågorna i sitt arbete. I den slutrapport som lämnades den 1 mars 2011 skriver myndigheterna kring forskningsfrågor.

Även Delegationen för hållbara städer arbetar för att främja forskning inom hållbar stadsutveckling – se avsnitt 4.5.1 och utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Under våren 2011 har ett antal möten med företrädare för bygg- och planfrågor hållits för att diskutera det framtida forskningsbehovet inom dessa områden. Ett problem som framkommit är att det finns ett alltför litet utbyte och samverkan mellan forskning och praktik.

Forskning och rådgivning om geotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) bedriver både forskning och rådgivning inom ramen för geotekniska frågor. Forskning och utveckling ger underlag till kunskapsuppbyggnad och rådgivningen medverkar till introduktion, verifiering och demonstration av ny kunskap.

Från den 1 januari 2010 har SGI ansvar för forskning, teknikutveckling och kunskapsutveckling avseende sanering och återställning av förorenade områden. Under 2010 har institutet

huvudsakligen byggt upp verksamheten kring det nya ansvarsområdet samt tagit fram en strategisk plan för uppdraget. För mer information avseende regeringens insatser för en giftfri miljö se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

SGI har under 2010 bedrivit ett stort antal FoU-projekt, varav de flesta i samverkan med andra. Under året har myndigheten arbetat med 61 forskningsuppdrag som finansierats helt eller delvis med anslag (motsvarande siffra för 2009 är 64). Flera uppdrag har varit direkt knutna till pågående miljö-, bygg- eller anläggningsverksamhet, vilket är ett effektivt sätt för genomförande. Ett sådant exempel är uppdraget Prognosmetoder för grundvattentryck och porvattentryck, där resultaten utnyttjas av både konsulter och SGI vid beräkningar av släntstabilitet längs Göta älv.

SGI:s rådgivningsverksamhet är bred och ges i form av utredningar, granskning av projekteringar, kontroll av entreprenadarbeten, klarläggning av omgivningspåverkan, riskvärdering mm. Verksamheten är avgiftsfinansierad. Under 2010 har SGI arbetat med 299 rådgivningsuppdrag (motsvarande siffra för 2009 är 341). Myndigheten vänder sig i första hand till offentliga kunder och tar sig bara an ”spetsprojekt” där man har möjlighet att tillämpa ny kunskap. Ett exempel på ett uppdrag som har genomförts under året är att bistå Trafikverket med granskning av projekteringen av Citybanan i Stockholm.

Genom att vara en länk mellan forskarvärlden och den praktiska tillämpningen bidrar myndigheten till ökad effektivitet och kvalitet i plan- och byggprocessen.

Forskning om lantmäterifrågor

Lantmäteriet ska enligt sin instruktion bedriva forskning och utveckling inom området Geodesi, dvs. läran om jordens form och uppmätning. Lantmäteriet har genomfört ett skifte i referenssystemen (SWEREF 99, RH 2000). Skiftet i referenssystemen gör att Sverige i dag har system som harmoniserar med internationella motsvarigheter. Sverige har nu en fungerande satellitbaserad mätningsteknik (främst GPS) och vi kan bidra till Europeiska initiativ som Inspire. Forskning och utvecklingsverksamheten inom området geodesi

innebär att ta fram en bättre modell för den existerande landhöjningen och att genomföra tyngdkraftsmätningar med Lantmäteriets absoluta gravimeter. Dessutom pågår forskning och utveckling för att möjliggöra än bättre höjdmätning.

Lantmäteriet har inom ramen för den nationella geodatastrategin (se avsnitt 4.5.4) tagit fram ett handlingsprogram för forskning och utveckling (FoU) inom geodataområdet. Fokus ligger på frågor som behöver lösas för att en infrastruktur för geodata ska kunna genomföras och utvecklas på bästa möjliga sätt. Målet för handlingsprogrammet är att ett FoU-program för geodataområdet skapas och att öka samverkan mellan universitet och högskolor, offentliga aktörer och näringsliv. Ett nationellt FoU-forum har bildats för att driva dessa frågor och för att möjliggöra ökad samverkan.

4.5.7 Analys och slutsatser – Samhällsbyggande

En ny plan- och bygglag har trätt i kraft den 2 maj 2011. Syftet med de nya reglerna för plan- och byggprocessen är att de ska vara enkla, tydliga och väl fungerande för att skapa goda förutsättningar för olika intressenter att bygga och tillhandahålla såväl bostäder och lokaler som infrastrukturanläggningar. Genom de nya bestämmelserna skärps samtidigt tillsynen och kontrollen av byggandet för att öka kvaliteten i byggandet.

Arbetet med att stärka statens samlande roll och ansvar enligt plan- och bygglagen fortsätter. En tydlig ansvarsfördelning och god samverkan mellan bl.a. Boverket och länsstyrelserna är av stor betydelse. Arbetet med att samordna regleringsbrev för Boverket och länsstyrelserna har fortsatt vilket bidragit till en ökad samverkan.

Arbetet med att stärka Boverkets verksamhet gällande uppföljning och att förbättra länsstyrelsernas tillsyn är viktigt. Inom ramen för den nya plan- och bygglagstiftningen förtydligas de statliga myndigheternas tillsynsansvar för att ge en bättre och mer tillförlitlig rapportering av tillämpningsproblemen i landet.

Regeringen bedömer att den nya strategiska funktion som översiktsplanen tilldelats tillsammans med inriktningen i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete kan bidra

till ett mer förankrat och effektivt lokalt och regionalt tillväxtarbete. Den kommunala fysiska planeringens hänsyn till nationella och regionala mål samt planer och program samt det regionala tillväxtarbetets strävan efter samordning med översiktsplaner ökar möjligheterna till gemensamma prioriteringar och synergier lokalt och regionalt.

Boverkets interna långsiktiga strategi för det regionala tillväxtarbetet (se avsnitt 4.5.1) bedöms kunna bidra till stärkta förutsättningar för regional och lokal tillväxt genom bl.a. kunskaps- och metodstöd till den kommunala nivåns arbete med översiktsplaner och den regionala nivåns arbete med olika planeringsverktyg.

Den nya plan- och bygglagen introduceras genom den av regeringen beslutade kommittén för kompetensinsatser gällande ny plan- och bygglag (dir. 2010:55). Syftet är bl.a. att stärka kompetensen och därmed effektiviteten hos kommuner, länsstyrelser samt andra statliga myndigheter, skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad tillämpning av lagstiftningen och utveckla förutsättningar för ett förbättrat samspel på plan- och byggområdet. Av särskild betydelse för ett bättre samspel är att knyta samman den regionala utvecklingsplaneringen med den kommunala översiktliga fysiska planeringen.

I nya plan- och bygglagen finns flera bestämmelser som syftar till att den fysiska planeringen i ökad utsträckning ska sträva efter en högre energieffektivitet och en begränsad klimatpåverkan. Det förändrade regelverket ska också medverka till att man vid samhällsplanering och byggande i ökad utsträckning tar hänsyn till de konsekvenser som klimatförändringarna kommer att medföra. Den rådgivnings- och stödverksamhet m.m. som Statens geotekniska institut bedriver utgör värdefulla instrument i arbetet med att anpassa samhället till framtida klimatförändringar.

Regeringens arbete med att förenkla, förtydliga och effektivisera de processer som påverkar den fysiska planeringen och plangenomförandet i vid bemärkelse fortgår. Initiativ till att upphäva lagen om exploateringssamverkan har tagits liksom till att se över vissa delar av de s.k. exploatörsbestämmelserna i plan- och bygglagen.

Lantmäteriet har på regeringens uppdrag påbörjat ett arbete med att studera och utveckla lantmäterimyndigheternas roll i det fastighets-

rättsliga plangenomförandet. Boverket har regeringens uppdrag att verka för en ökad harmonisering av kommunernas planarbete i digital miljö och att skapa en mer enhetlig lagring av de kommunala planerna. Lantmäteriet har i uppdrag att redovisa åtgärder för att snabba upp registreringen av lagakraftvunna planer i fastighetsregistret. Va-nämndsutredningens förslag till avveckling av Statens va-nämnd är för närvarande föremål för remissbehandling.

Samtliga nu nämnda åtgärder syftar till att göra det enklare och tydligare för såväl enskilda medborgare och exploatörer som för kommunala och statliga myndighetsföreträdare när det gäller frågor om planering, byggande samt vissa fastighetsanknutna frågor.

Det arbete som bl.a. har initierats av regeringen inom bullerområdet utgör ytterligare exempel på en utveckling som syftar till att förenkla vardagen för den enskilde medborgaren som vill uppföra en bostad, för exploatören som vill uppföra bebyggelse och för de tjänstemän på kommunal och regional nivå som handlägger ärenden som gäller planering, byggande, boende och ärenden inom miljöområdet. Regeringen följer utvecklingen inom detta område.

En attraktiv boendemiljö innebär att kunna bo, bygga, arbeta och leva där det finns en vacker omgivning. I glesbygden finns många vackra omgivningar och strandnära lägen som skulle kunna erbjuda människor attraktiva boendemiljöer. De förändrade strandskyddsreglerna ger möjlighet till att planera för ett strandnära läge för boende m.m. på landsbygden. Den del av de nya bestämmelserna om strandskydd som gäller områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen trädde i kraft den 1 februari 2010. Reglerna innebär att det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet har ökat. Kommunerna har fått huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Länsstyrelsens roll har stärkts genom de nya bestämmelserna om att länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och överpröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser.

För att främja utvecklingen av landsbygden får kommunerna peka ut områden i översiktsplanen för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ska långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen. Syftet med utpekandet i översiktsplaner är att

landsbygdskommuner på så sätt ska kunna utnyttja områden som har god tillgång till strandområden i strandnära lägen för bebyggelse i viss utsträckning dock utan att strandskyddets syften åsidosätts.

Den översiktliga planeringen varierar i kommunerna. Boverket har redovisat att 30 procent av alla översiktplaner är från 1990-talet (se Boverkets Uppsiktsrapport – planering och byggande under 2010, dnr S2011/3641). Dessa översiktplaner kan därmed inte spegla en aktuell bild av kommunen eller kommunens egna och statens intressen. Översiktplanen ska visa kommunmedborgare och övriga aktörer som t.ex. önskar bygga, var kommunen planerar bebyggelse av olika slag.

Kommunala insatser när det gäller planering är en grundförutsättning för en attraktiv boendemiljö och vad det innebär i form av bl.a. tillgång till strandnära lägen.

De nya reglerna har funnits under en relativt kort tid. Brister i tillämpningen har förekommit under lång tid och var också en av anledningarna till att regeringen valde att göra förändringar i reglerna.

I samband med att de nya reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen har börjat tillämpas av kommuner och länsstyrelser har det uppkommit vissa frågor om hur de ska tillämpas och om de tillämpas på rätt sätt. Det finns indikationer som tyder på att den ändring av strandskyddsreglerna som trädde ikraft 2009 och 2010, med syfte att bland annat underlätta för viss byggnation i strandnära lägen, inte har fyllt sitt syfte, tillämpas olika över landet eller har lett till oavsedda effekter.

4.5.8 Analys och slutsatser – Bostadsmarknad

Enligt Boverket ökade byggandet av bostäder under 2010. Detta är givetvis glädjande men regeringen bedömer att byggandet måste öka ytterligare för att motsvara efterfrågan på bostäder. Enligt kommunerna råder det framför allt brist på hyresbostäder. De förändrade reglerna för de allmännyttiga kommunala bostadsföretagen, liksom de förändrade hyressättningsreglerna, kommer dock att skapa goda förutsättningar för hyresrätten i framtiden. Ändringarna har stöd av parterna på bostadshyresmarknaden, vilket innebär att det nu

skapas långsiktigt stabila spelregler på en marknad som under flera år präglats av osäkerhet om framtiden. Detta har betydelse inte minst för möjligheten att förbättra utbudet av hyresbostäder på tillväxtmarknader.

Fr.o.m. den 1 januari 2011 höjdes schablonavdraget till 18 000 kronor för privatpersoner som hyr ut en privatbostad med syfte att förbättra utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet. För att ytterligare förbättra utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet föreslås nu en tredje höjning till 21 000 kronor.

Sammantaget bedömer regeringen att dessa åtgärder bör bidra till en bostadshyresmarknad som bättre än i dag bidrar till att hushållen kan få tag i en bostad som svarar mot deras behov.

Genom uppdraget till en utredare att se över bl.a. reglerna om avgäld för tomträtt och avgift för bostadsarrende har regeringen inlett en process för att komma till rätta med de olägenheter för bl.a. bostadshavarna som de nuvarande reglerna har förknippats med.

Sedan den 1 maj 2009 finns möjligheter att bygga ägarlägenheter. Hittills har drygt 400 ägarlägenhetsfastigheter bildats. Ägarlägenheter i nyproduktion innebär ytterligare en valmöjlighet på den svenska bostadsmarknaden. Det är för tidigt att dra några slutsatser kring hur stor efterfrågan på ägarlägenheter är då projektering och byggande av bostäder är långsiktiga processer.

Ägarlägenheter kan bidra till mångfald och valfrihet i bostadsområden som präglas av ett ensidigt utbud av boendeformer. Inte minst kan detta innebära förbättrade möjligheter att utveckla utsatta bostadsområden. Regeringen avser att tillsätta en utredning som omfattar att ta fram lagförslag som möjliggör ombildning till ägarlägenheter.

På en övergripande nivå är det tydligt att förutsättningarna på den svenska bostadsmarknaden skiljer sig kraftigt åt mellan tillväxtorter, storstadsregioner, universitets- och högskoleorter och kommuner i landsbygder med långsiktigt minskande befolkningsunderlag. Sedan tidigare har Statens bostadskreditnämnd (BKN) möjlighet att stödja kommuner att komma till rätta med stora och varaktiga bostadsöverskott. Även under 2010 har denna verksamhet resulterat i att ett antal kommunala bostadsföretag fått hjälp med omstrukturering av sina fastighetsinnehav och därmed getts möjlighet till långsiktigt hållbara ekonomiska

förutsättningar som är anpassade till den förväntade befolkningsutvecklingen.

I den analys av de svaga bostadsmarknaderna som BKN har gjort framkommer att det även i framtiden kommer att finnas stora bostadsöverskott i många kommuner. Från och med den 1 januari 2011 verkar de allmännyttiga bostadsföretagen enligt affärsmässiga principer, vilket kan öka behovet av nedskrivningar av fastighetsvärdena i dessa företag.

Ovan nämnda faktorer tillsammans med ett höjt ränteläge innebär att det kan komma att finnas fortsatta behov av omstruktureringsstöd under de kommande åren.

Även i kommuner med svaga bostadsmarknader, som i landsbygds- och glesbygds-kommuner, kan ett visst byggande vara önskvärt, inte minst för att anpassa bostadsutbudet till den efterfrågan som följer av en förändrad befolkningsstruktur. För att underlätta ny- och ombyggnad av bostäder i gles- och landsbygd har BKN, på uppdrag av regeringen, tagit fram förslag som innebär att BKN får i uppdrag att lämna finansieringsråd till dem som avser att bygga bostäder samt att begränsningen av BKN:s möjligheter att ställa ut garantier utöver marknadsvärdet förändras. Regeringen avser att genomföra dessa förslag, läs mer under avsnitt 4.6.

Svenska bostadskonsumenter lägger internationellt sett en stor andel av sina konsumtionsutgifter på boendet. I och med att de disponibla inkomsterna har ökat de senaste åren, inte minst till följd av jobbskatteavdragen, har bostadsutgifternas andel minskat. Genom att HUS-avdraget sänker reparations- och underhållskostnaderna för egnahemsägare och bostadsrättsinnehavare påverkas även boendeutgifterna positivt.

Det finns ett antal grupper på bostadsmarknaden som av olika skäl har svårt att få tag i en lämplig bostad. Regeringen har som målsättning att öka möjligheten till etablering på bostadsmarknaden för dessa grupper. Av den anledningen har t.ex. stöd till kommuner som lämnar hyresgarantier samt förvärvsgarantier för förstagångsköpare på ägarriktmarknaden införts. Regeringen konstaterar att efterfrågan av stödet till kommuner som lämnar hyresgarantier visserligen har varit mindre än beräknat men att det ändå kan spela en viktig roll i de kommuner som använder hyresgarantier. För förvärvsgarantierna har efterfrågan varit mycket svag

vilket resulterat i att regeringen nu uppdragit åt BKN att se över andra möjliga åtgärder för att underlätta etablering på ägarriktmarknaden.

Ungdomar är en grupp som har särskilt svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Regeringen har därför uppdragit åt Ungdomsstyrelsen att genomföra en tematisk analys av ungdomars bostadssituation. Syftet är att öka kunskaperna om ungdomars situation på bostadsmarknaden, de insatser som görs lokalt för att underlätta ungdomars etablering samt ungdomars egna strategier för att skaffa bostad. Uppdraget ska redovisas i november 2011.

En grupp ungdomar som särskilt vid terminsstarterna har svårt att finna bostad är studenterna. För att underlätta situationen för studenter har regeringen givit nio högskolor och universitet möjlighet att under en provotid (åren 2010–2015) upplåta lägenheter i andra hand för bostadsändamål till studenter och gästforskare på respektive lärosäte.

4.5.9 Analys och slutsatser – Byggnad

Den nya plan- och bygglagen och den nya plan- och byggförordningen ger även fortsättningsvis byggherren det fulla ansvaret för att byggnadsverk uppfyller de tekniska egenskapskraven samt har huvudansvar för att erforderliga kontroller av byggarbeten sker. Flera förändringar i plan- och bygglagen syftar till en skärpning av kvalitetskontrollen.

Byggnadsnämnden ska redan i beslut om lov besluta om en kontrollansvarig och kan kräva att en personcertifierad sakkunnig anlitas om byggherrens egenkontroll inte anses räcka. I samband med bygglovsprövningen ska även en prövning göras av om de s.k. utformningskraven kommer att kunna uppfyllas. Denna prövning kommer bl.a. att bidra till ökad tillgänglighet och användbarhet av byggnader för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Genom de nya bestämmelserna förtydligas också kravet på en utförlig kontrollplan vid lov- och anmälningspliktiga bygg- och rivningsåtgärder. Planen ska upprättas av byggherren men beslutas av byggnadsnämnden. Av de nya bestämmelserna framgår att byggherren i kontrollplanen bl.a. ska ange vilka kontroller som ska göras samt vem som ska genomföra dessa. Dessutom har ett krav på arbetsplatsbesök införts i syfte att

förbättra den kommunala kontrollen av byggåtgärden.

Inom ramen för Boverkets översyn av byggreglerna kommer reglerna avseende brandskydd samt energihushållning att revideras under hösten 2011. Bl.a. kommer det att ställas hårdare krav på sakkunniga inom brandområdet samt byggnaders energiprestanda. Nya ändringsföreskrifter kommer dessutom att föras in i Boverkets byggregler. Avsikten är att dessa föreskrifter ska tydliggöra hur de tekniska egenskapskraven i plan- och bygglagstiftningen ska hanteras vid ändring av byggnad. För ändamålet har Boverket sedan 1995 utfärdat allmänna råd om ändring av byggnad(BÄR). Framtagandet av ändringsföreskrifter förväntas leda till en bättre och enhetligare rättstillämpning och en ökad efterlevnad av de tekniska egenskapskraven vid ändring.

Energieffektivisering i byggnader har under senare år fått allt större politisk uppmärksamhet. På EU-nivå har många initiativ tagits inom energiområdet och flera av de reviderade direktiven fastställer ambitiösa mål för energieffektivisering och förnybar energi. Det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda ställer bl.a. krav på att nya byggnader från och med 2020 (för offentliga byggnader 2018) ska vara s.k. nära-noll byggnader. Ett liknande arbete har initierats inom UNECE regionen. Sverige har vid två tillfällen under våren och sommaren 2011 deltagit i ett UNECE arbetsgruppsmöte (Working Group on a Possible Legally Binding Instrument on Affordable, Healthy and Ecological Housing in the UNECE Region) som har i uppdrag att diskutera möjligheten till införandet av en ramkonvention i syfte att främja byggnaders miljöprestanda till rimliga priser.

Möten har hållits med företrädare för bygg- och planfrågor för att diskutera det framtida forskningsbehovet inom dessa områden.

Sammantaget kan konstateras att det under det gångna året har genomförts och initierats ett flertal arbeten i syfte att ytterligare förbättra kvaliteten i byggandet.

En effektivare och mer konkurrensutsatt bygg- och byggmaterialindustri är en viktig förutsättning för att produktions- och boendekostnaderna ska bli rimliga. En förbättrad plan- och bygglagstiftning, med en förenklad planprocess och ett effektivare överklagandeförfarande kommer att bidra till att

byggprojekt kan slutföras snabbare. För att öka konkurrensen inom byggbranschen har regeringen uppdragit åt Kammarkollegiet att se över hur upphandlingsförfarandet i byggsektorn kan stödjas så att framförallt fler små och medelstora företag kan lämna anbud. Myndigheten har utifrån detta tagit fram ett antal vägledningar som kan stödja denna process och därmed också bidra till en ökad konkurrens inom byggsektorn.

4.5.10 Analys och slutsatser – Lantmäteri verksamhet

Ett arbete har påbörjats under 2010 i syfte att vända kostnadsutvecklingen, både totalt sett för förrättningsverksamheten och i handläggningen av det enskilda ärendet. Lantmäteriets bedömning är att kostnaderna kommer att minska framöver och att priset för sakägarna kommer att kunna sänkas något de kommande åren. Under 2010 har också ett projekt initierats för att förtydliga styrningen av förrättningsprocessen och göra handläggningen mer enhetlig över landet. Detta arbete beräknas bl.a. annat att ge en jämnare kvalitet, lägre och mer enhetliga kostnader samt en högre rättssäkerhet.

Användning av geografisk information och fastighetsinformation har utvecklats under de senaste åren och är i dag inte begränsat till enbart professionella användare. Kartan har till exempel fått nya användare och användningsområden med hjälp av Hitta.se, Eniro och Googles tjänster på internet samt genom GPS:ens spridning. Infrastrukturen för Lantmäteriets GPS-positioneringstjänst (SWEPOS Nätverks-RTK-tjänst) har byggts ut så att hela Sverige nu täcks av tjänsten, vilket bidragit till att antalet professionella användare ökat. Användningen av geografisk information och fastighetsinformation går alltmer mot att informationen integreras i kundanpassade lösningar som även innehåller annan information än Lantmäteriets. Inom många områden kommer Lantmäteriets information om läge, adress och ägare även i fortsättningen att vara grundläggande. E-tjänster med Lantmäteriets information samt leveranser av information efterfrågas också alltmer till stor del beroende på ökad användning av geodata på internet och i GPS-utrustningar. Samtidigt ökar standardisering och samverkan mellan myndig-

heter och organisationer, vilket ger utrymme för att utveckla nya samverkanstjänster.

Den pågående samverkan inom geodataområdet innebär stora förändringar och berör många aktörer. Medverkande myndigheter har tillsammans skapat en grund för en infrastruktur som gör geodata tillgängliga för samhället. Exempelvis innebär samverkan att medverkande myndigheter för en fast årsavgift får full tillgång till varandras geodata på ett enklare sätt än tidigare. De flesta myndigheter som har ett informationsansvar enligt EU-direktivet Inspire har redan anslutit sig. Därutöver har de första kommunerna valt att ansluta sig för att få tillgång till motsvarande information. Projektet som har lett fram till denna samverkan ska ses som en föregångare inom e-förvaltningen. I projektet har deltagit en lång rad myndigheter samt företrädare för kommuner och marknadsaktörer. Samverkansmodellen mellan myndigheter och med kommunerna har tagits fram på frivillig basis och har rönt stort intresse som framtida modell även för andra informationsområden än geodata.

Genom att Lantmäteriet har utsetts till utvecklingsmyndighet inom e-förvaltningsområdet med ansvar för utveckling m.m. inom verksamhetsområdet geografisk information och fastighetsinformation har förutsättningarna för att driva processen framåt ytterligare stärkts. De utvecklingsansvariga myndigheterna ska särskilt utgå från människors och företags vardags-situationer när de planerar sina kommande e-tjänster, men också ansvara för samordning mellan de myndigheter som berörs av respektive utvecklingsområde. Ansvaret innebär bl.a. att leda samverkan och utveckling inom det utpekade intressent- och målgruppsområdet samt att tillhandahålla bastjänster för informationsförsörjning.

Den genomförda bolagiseringen av Lantmäteriets uppdragsverksamhet i division Metria har positiva effekter för verksamheten, både när det handlar om Lantmäteriets myndighetsuppgifter och verksamheten i bolaget. Bolagiseringen leder till att förtroendet för Lantmäteriet som sådant och dess myndighetsuppgifter ökar. Uppdragsverksamheten har länge ifrågasatts och omvärlden har i vissa fall haft svårt att skilja på vad som är myndighetsutövning och vad som görs inom uppdragsverksamheten. Metrias verksamhet får också i bolagsform bättre förutsättningar att

utvecklas på ett positivt sätt, då de begränsningar som funnits av verksamhetens bedrivande inte längre hindrar ett konkurrenskraftigt agerande. Bolagiseringen innebär bl.a. att förutsättningarna för konkurrensneutralitet på marknaden ökar. Med en bättre fungerande marknad ökar kraven på utveckling av effektivitet och produktivitet i verksamheten. En fungerande konkurrens leder till ett effektivare resursutnyttjande vilket kommer samhället till del i form av lägre priser och/eller högre kvalitet.

4.6 Politikens inriktning

Vid planering och samhällsbyggnad ska en hållbar utveckling i alla avseenden vara grund för verksamheten. På grund av det alltför låga bostadsbyggandet som har lett till bostadsbrist måste dock takten i planläggandet öka för att bostadsbyggandet ska stimuleras. Förbättrade möjligheter måste skapas för ekonomisk utveckling, social välfärd, miljöhänsyn och miljöförbättringar med ett samtidigt värnande av rättsakerhet och medborgarinflytande.

Regeringens arbete med att förbättra och förenkla regelverket för samhällsbyggnad har lett till att en ny enklare plan- och bygglag har tagits fram. Den nya lagen syftar till att genom tydligare regler lägga grunden för en ökad förutsägbarhet för enskilda och företag samt ökade förutsättningar för lika behandling. En förutsättning för att olika intressenter ska kunna bygga och tillhandahålla såväl bostäder och lokaler som infrastruktur anläggningar är att reglerna för plan- och byggprocessen är enkla, tydliga och väl fungerande. Behovet av förenkling och effektivisering har varit en återkommande fråga i olika utredningar om plan- och bygglagstiftningen under de senaste åren. I linje med detta bereder Regeringskansliet för närvarande ett förslag om att ta bort den obligatoriska byggförsäkringen.

Olika krav på tekniska egenskaper såsom tillgänglighet och energi i samband med nyproduktion av bostäder är ett hinder för ett standardiserat och industriellt bostadsbyggande.

Regeringen avser att ge en utredare i uppdrag att bl.a. kartlägga kommunernas tillämpning av bestämmelserna om tekniska egenskapskrav i plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen samt Boverkets byggregler. Utredningen

ska även analysera effekterna av tillämpningen samt föreslå de förändringar som behövs i syfte att underlätta byggandet. Vidare ska utredningen se över frågan om byggherreansvar. Regeringen avser även att göra en översyn av genomförandebestämmelser gällande detaljplaner för att möjliggöra en effektivare plangenomförandeprocess. Syftet med översynerna är att underlätta och stimulera bostadsbyggande.

Under den förra mandatperioden infördes den nya upplåtelseformen ägarlägenheter i nyproduktion. För att underlätta för eget ägande av bostäder i bl.a. utsatta miljonprogramsområden arbetar regeringen för att under mandatperioden införa lagstiftning som tillåter att ägarlägenheter också bildas av befintliga hyres- eller bostadsrättsfastigheter.

Forskningsfrågorna inom plan-, bygg-, och bostadsområdet behöver utvecklas och stärkas. Det gäller att tydliggöra kunskapsutveckling inom många olika delar av detta område i samhället. Det gäller även de myndigheter som verkar inom området och som behöver bli tydligare med att ta till vara kunskapsutvecklingen inom området. En tydligare samverkan mellan lokala och regionala myndigheter, forskning, utbildning och praktik är viktig för att hela samhället ska kunna tillgodogöra sig kunskapsutvecklingen. Nyttiggörandet av forskning är också en viktig tillväxtfrämjande åtgärd.

Regeringen bedömer att kunskapsunderlagen och analyserna på bostadsområdet behöver förbättras och kommer därför att lämna ett gemensamt uppdrag till Boverket och Statens bostadskreditnämnd (BKN) att utreda konsekvenserna av en eventuell sammanslagning av myndigheterna samt hur en förstärkt analysfunktion ska kunna erhållas på den ombildade myndigheten utan att tillföra ökade resurser.

Hållbara livsmiljöer förutsätter utveckling av både stad och landsbygd. Regeringen verkar för att tätorter och gles- och landsbygder ska ses som sammanlänkade regioner med ömsesidiga beroendeförhållanden. En stor del av samhällsutvecklingen avgörs på lokal nivå, och det är därför viktigt med ett väl fungerande ramverk och att statens aktörer har ett bra samarbete med de kommunala aktörerna i dessa frågor. Ett väl fungerande system för fysisk planering och tillståndsgivning är en viktig förutsättning för ett hållbart samhällsbyggande. Regeringen menar att

den lokala nivåns roll i den kommunala översiktsplanen är viktig. Vidare anser regeringen att den mer strategiska inriktningen av kommunernas översiktsplaner kan bidra till en ökad samordning av tillväxtarbetet lokalt och regionalt. Politiken måste kunna hantera och främja ett samspel mellan landsbygder, tätorter och städer, samt mellan offentlig sektor, näringsliv och det civila samhället.

Fysisk planering är ett viktigt verktyg för att skapa en trygg miljö i städer och tätorter. Olika miljöer kan genom sin utformning bidra till känslor av otrygghet och rädsla för brott vilket begränsar människors och i synnerhet flickors och kvinnors möjligheter till ett gott liv. Det är angeläget att dessa frågor integreras med övriga frågor gällande samhällsplanering och bebyggelseutveckling och med flera aktörer. Regeringen har gett Boverket ett fortsatt uppdrag att utvärdera, sammanställa och sprida erfarenheterna från arbetet med att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv.

Landsbygdens möjligheter till utveckling och tillväxt ska förbättras. Det ska även i mindre tätorter finnas förutsättningar att utveckla attraktiva boendemiljöer och verksamheter. Det är ett viktigt mål för regeringen att åstadkomma ett mer ändamålsenligt strandskydd, som beaktar behovet av utveckling i hela Sverige, särskilt i många landsbygder, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras. Trycket på ytterligare byggnation är stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. Samtidigt är bebyggelsestrycket lågt och tillgången till orörda stränder ofta god i kommuner som har problem med avfolkning.

De nya strandskyddsbestämmelserna som har trätt i kraft under 2009 och 2010 syftade bl.a. till att stödja utveckling av landsbygden genom att strandnära bebyggelse blir möjlig i särskilt utpekade områden i översiktsplanen. De nya strandskyddsreglerna innebär att det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet har ökat. Kommunerna har fått huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Länsstyrelsens roll har stärkts genom de nya bestämmelserna om att länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och överpröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser.

Kommunala insatser när det gäller planering är en grundförutsättning för en attraktiv boendemiljö och vad det innebär i form av bl.a. tillgång till strandnära lägen i landsbygdsområden. Brister i tillämpningen av strandskyddsreglerna har förekommit under lång tid och var också en av anledningarna till att regeringen valde att göra förändringar i reglerna.

Det finns indikationer som tyder på att den ändring av strandskyddsreglerna som trädde ikraft 2009 och 2010, med syfte att bland annat underlätta för viss byggnation i strandnära lägen, inte har fyllt sitt syfte, har tillämpats olika över landet och har lett till oavsedda effekter. Medel avsätts för att underlätta för attraktivt boende på landsbygden. En översyn av utfall och tillämpning av det nya regelverket ska göras. Regeringen avser att ge Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att göra en översyn av utfall och tillämpning av det nya regelverket och vid behov föreslå förändringar. Förslaget innebär även en informations- och kompetensinsats vad gäller strandskyddsreglerna, kompletterat med ett planeringsstöd till landsbygdskommuner.

För att underlätta ny- och ombyggnad av bostäder i landsbygden har regeringen för avsikt att ge BKN i uppdrag att etablera en rådgivningsfunktion, där enskilda och företag som avser att bygga bostäder, utöver egnahem för eget boende, kan få hjälp att skapa en finansieringslösning som kan inkludera flera parter. Vid uppbyggnaden ska erfarenheterna från Almis företagsrådgivning användas. För att öka möjligheterna att finansiera ny- och ombyggnad av bostäder i landsbygden avser regeringen att vidga BKN:s möjligheter att ställa ut garantier, med fullgoda säkerheter, utöver marknadsvärdet.

Instansordningen för ärenden enligt plan- och bygglagen har blivit tydligare genom den nya lagstiftningen. Till skillnad från tidigare då regeringen överprövade vissa ärenden och de allmänna förvaltningsdomstolarna andra ärenden, innebär den nya instansordningen en mer sammanhållen och med miljömålen mer samordnad process. Handläggning och domstolsprövning förenklas och effektiviserats genom att målen nu koncentreras till de fem nya mark- och miljödomstolarna. Till de nya domstolarna förs de mål som enligt tidigare ordning handlades i miljödomstol, huvuddelen av målen enligt plan- och bygglagen samt

huvuddelen av målen som handlades i fastighetsdomstol. Genom den nya ordningen ska överprövning av planer och bygglov bli snabbare och därigenom effektiviserar hela samhällsbyggnadsprocessen.

Regeringens målsättning är att förbättra bostadsmarknaden så att så många som möjligt ska kunna få en bra bostad till en rimlig kostnad. För att fler ska vilja investera i, äga och förvalta bostäder, krävs långsiktigt goda och förutsägbara villkor för att bygga och förvalta bostadsfastigheter.

Genom en fungerande bostadsmarknad utan snedvridande subventioner ställs hushållens behov automatiskt i fokus av marknadens aktörer. Det innebär också att upprustningar och renoveringar som genomförs är kostnads-effektiva och samhällsekonomiskt hållbara. Stöd till boendet ska ske genom att stödja hushållen, t.ex. genom bostadsbidrag snarare än genom stöd till hela bygg- eller fastighetsbranschen.

Sedan början av 2000-talet har vi i Sverige bostadsbrist i många städer. Det har sin grund i att det sedan 1990-talet byggts allt för få nya bostäder i Sverige. Många hushåll är därför hänvisade till att köpa bostäder som under 2000-talet har stigit kraftigt i pris. Sedan den 1 januari 2011 tillämpas de nya reglerna för kommunala bostadsbolag och hyressättning. Regeringen bedömer att en korrekt tillämpning av de nya reglerna kommer att stimulera utbudet av hyresrätter på lång sikt. Bostadsmarknadens parter har dock ett stort ansvar för att så sker. Det är viktigt att alla bruksvärdesfaktorer får ett korrekt genomslag på hyrorna. Regeringen kommer därför att följa konsekvenserna av den nya lagstiftningen på bostadsmarknaden.

Under hösten 2011 planeras på svenskt initiativ ett nordiskt tjänstemannamöte att genomföras i syfte att få till stånd ett utökat samarbete inom byggområdet. Syftet med mötet är att analysera förekomsten av handelshinder inom byggområdet samt i vilken utsträckning dessa skulle kunna undvikas. Mötet avser även att påbörja arbetet med att förankra en process som bidrar till att framtida EU-regler och standarder på byggområdet genomförs på ett, så långt det är möjligt, likvärdigt sätt i Norden. I detta sammanhang bör nämnas att regeringen har gett Boverket i uppdrag att genomföra en analys av skillnaderna i utvecklingen på bostadsbyggnadsområdet i Sverige jämfört med övriga nordiska länder. Analysen bör bl.a. omfatta en

jämförande studie av kostnadsutvecklingen, finansieringsförutsättningarna och relevanta bestämmelser på området. Analysen bör också omfatta orsakerna till skillnaderna. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2011.

Under mandatperioden avser regeringen också att utöka möjligheten att göra s.k. till- och frånval i hyreskontrakt och därmed göra hyresrätten som upplåtelseform mer attraktiv.

Möjligheter att stärka hyresrättens ställning på den svenska bostadsmarknaden kommer att övervägas i en statlig utredning.

En utsatt grupp på bostadsmarknaden är studenter. Den 1 januari 2011 förenklades byggreglerna för att skapa möjligheter att bygga fler och billigare bostäder för unga. Sedan 2010 har regeringen dessutom givit nio universitet och högskolor i storstadsregioner möjlighet att upplåta lägenheter i andra hand för bostadsändamål till sina studenter och gästforskare under en provotid om fem år. Det statliga bolaget Akademiska Hus AB arbetar aktivt med att skapa förutsättningar för studentbostäder. Mot bakgrund av den ansträngda situationen för studenter kommer regeringen fortsätta undersöka förutsättningarna för ett ökat utbud av studentbostäder. Därutöver uppmuntras kommuner att upplåta mark för byggande av studentbostäder.

Unga har generellt svårt att skaffa en bostad, särskilt i städer med hög sysselsättning. Problemet är stort eftersom de stora årskullarna från början av 1990-talet nu ska etablera sig på bostadsmarknaden. Eftersom problemen är påtagliga krävs lösningar som ger snabb effekt. Därför anser regeringen att det befintliga beståndet av bostäder måste utnyttjas bättre. Regeringen har tidigare höjt schablonavdraget vid beskattning av hyresintäkter från upplåtelse av privatbostadsfastighet, privatbostad eller hyreslägenhet till 18 000 kronor per år. Regeringen anser att privatpersoners uthyrning av privatbostad bör främjas än mer och föreslår därför en ytterligare höjning av schablonavdraget till 21 000 kronor per år. Det bör dessutom utredas hur man på andra sätt kan utnyttja det befintliga beståndet bättre.

Det finns en stor hållbarhetspotential i den täta och mångfunktionella staden med levande och trygga stadsmiljöer, gott underlag för klimatvänlig kollektivtrafik, möjligheter till effektiv uppvärmning och låga utsläpp av växt-

husgaser per capita. Ett hållbart samhällsbyggande vilar på en effektiv energianvändning. Miljö och klimat ska belastas i låg utsträckning och på ett för samhället effektivt sätt. Klimatutmaningarna kräver att det skapas förutsättningar för livsmönster med betydligt lägre klimatpåverkan än de samhället har i dag, samtidigt som energiförsörjningen kan ske på ett tryggt sätt.

Samhällsbyggandet måste vara hållbart ur både miljömässig, social och ekonomisk synvinkel. Det ställer stora krav på bl.a. planering, byggprodukter och utförande i såväl ny som befintlig bebyggelse. I detta sammanhang spelar kvalitet, kunskap och kompetens i byggnadssektorn en mycket viktig roll. Bostäder och lokaler står för cirka 30 procent av Sveriges slutliga energianvändning och den byggda miljön utgör också en mycket stor andel av landets nationalförmögenhet. Samtidigt skärper EU kraven bl.a. genom det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda från 2010. Alla nya byggnader ska vara "nära-noll"-byggnader från den 31 december 2020. För byggnader som offentliga myndigheter använder och äger gäller detta redan från den 31 december 2018. Skärpta krav på energiprestanda ska tillämpas inte bara för nya byggnader från våren 2012, utan även för befintliga byggnader som genomgår större renoveringar eller utbyte av viktiga byggnadsdelar. Boverket och Energimyndigheten har på uppdrag av regeringen utrett vilka åtgärder som behöver vidtas i svensk lagstiftning och på andra sätt till följd av det ändrade direktivet. Myndigheternas förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet och en promemoria med bedömningar och förslag om genomförandet av det omarbetade direktivet kommer att remissbehandlas under hösten 2011.

De skärpta målen ställer stora krav på utveckling av det hållbara samhällsbyggandet. Samtidigt erbjuds en stor tillväxtchans för den svenska samhällsbyggnadssektorn, om Sverige kan gå i framkant med att utveckla kunnande och produkter. Marknaden för energieffektivt och hållbart samhällsbyggande växer och kommer inom kort att vara mycket omfattande, både i EU och globalt. Den svenska relativt goda utgångspositionen inom hållbart stadsbyggande och miljöteknik kan ytterligare stärkas genom regeringens aktiva och framsynta agerande.

Energieffektiviseringsprogrammet för 2010–2014, vilket framför allt fokuserar på stöd och

information till användare (kommuner, landsting, allmänhet och företag) om energianvändning samt introduktion av ny teknik inom andra sektorer än bostäder och lokaler fortgår.

Regeringen har länge drivit på arbetet med enkelt avhjälpna hinder för att öka tillgängligheten för personer med funktionshinder. Enligt den nya plan- och bygglagen ska en prövning av byggnadens tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga göras redan i samband med bygglov, vilket ökar sannolikheten för att hinder uppmärksammas i ett tidigt skede. Även i övrigt tydliggörs i den nya lagstiftningen vilka krav som ska ställas på byggnadsverk vid nybyggnad, ombyggnad och annan ändring.

En väl fungerande lantmäteri-verksamhet är en förutsättning för en effektiv planerings- och byggverksamhet samt en effektiv bostadsmarknad. Samhällets tillgång till geografisk information och fastighetsinformation underlättas väsentligt genom den samverkan (geodata-samverkan) som har etablerats mellan i dagsläget ett tjugotal myndigheter och ett antal kommuner. Genom denna samverkan kan myndigheterna på ett enkelt sätt ta del av varandras information för att använda i sin myndighetsutövning. Detta är ett steg i genomförandet av Inspiredirektivet och målsättningen är en fortsatt utveckling så att informationen kan göras tillgänglig såväl för myndigheter som för allmänhet på ett enkelt och snabbt sätt. Regeringen ser detta som ett stort steg inom e-förvaltningen till gagn för ett stort antal verksamheter. Geodata används i dag inom alla delar av samhället; inom miljöområdet, i jord- och skogsbruket, i transportinfrastrukturen, inom tele och energi, beredskap och säkerhet, planering, byggande och förvaltning. Inom statlig och kommunal förvaltning får användning av geodata en allt större betydelse som medel för att effektivisera planering, beslut och uppföljning. Näringslivet efterfrågar data och tjänster för användning inom affärsutveckling, transportsektorn, skogsnäringen, jordbruket, energisektorn, media, turism och fritid.

En effektiv förätningsverksamhet har stor betydelse för bl.a. utvecklingen inom byggsektorn och för markåtkomst för samhällsviktiga infrastrukturprojekt. Genom fastighetsbildningsverksamheten utvecklas och tillhand-

hålls effektiva lösningar för att genomföra önskade förändringar av fastighetsindelningen, lösa markåtkomst för angelägen samhällsutveckling, rättighetsupplåtelse i mark- och vattenområden och en långsiktigt säkrad samverkan mellan fastigheter. Lantmäteriets uppgift inom plangenomförandeområdet är grundläggande för effektiv planering och byggande. Det är angeläget att arbetet med att korta leveranstider och minska kostnaderna för sakägarna fortsätter.

En väl fungerande inskrivningsverksamhet är grundläggande för samhällsekonomin och en snabb och korrekt handläggning är betydelsefull för en effektiv bygg- och bostadssektor. Inskrivningsverksamheten syftar bl.a. till att skydda äganderätten och andra rättigheter till egendom. Den utgör en viktig förutsättning för en fungerande kreditmarknad och för att underlätta omsättningen på fastighetsmarknaden.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Tabell 4.9 Anslagsutveckling för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Tusental kronor				
2010	Utfall	13 321	Anslags-sparande	4 912
2011	Anslag	17 702 ¹	Utgifts-prognos	17 852
2012	Förslag	14 886		
2013	Beräknat	16 213 ²		
2014	Beräknat	16 524 ³		
2015	Beräknat	16 952 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 15 887 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 15 862 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 15 861 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Statens bostadskreditnämnds (BKN) förvaltningskostnader och för stabsuppgifter åt regeringen. Anslaget används vidare för utredningsuppdrag inom verksamhetsområdet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De kreditgarantier som BKN administrerar är en försäkring som långivare kan teckna för lån till

ny- och ombyggnad av bostäder, vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt samt vid förvärv av bostad för förstagångsköpare. Garantin ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantier får utfärdas:

- för ny- och ombyggnad,
- för avlösen av kommunala borgensåtaganden,
- för lån till kooperativa hyresrättsföreningar,
- för vissa kommunala åtaganden för boendet, samt
- för förstagångsköparens förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier).

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m., förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet och förordningen (2008:20) om statliga kreditgarantier för förvärv av bostad. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som BKN undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 4.10 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Garantiverksamhet	Intäkter till inkomstittel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	32 919	50 851	-17 932	32 919
Prognos 2011	40 000	30 000	10 000	40 000
Budget 2012	45 000	81 000	-36 000	45 000

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp av 10 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2012 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp av 5 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen en gemensam bemyndiganderam om 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen har även ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) inom en ram om 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Regeringen bedömer att det under 2012 behövs garantiramar av samma omfattning som under innevarande år.

Regeringens överväganden

Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 1	17 702	17 702	17 702	17 702
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	184	552	931	1 414
Beslut	-3 000	-2 041	-2 083	-2 137
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-26	-27
Förslag/beräknat anslag	14 886	16 213	16 524	16 952

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

För att finansiera ökningen av anslaget 9:1 *Nämnden för statligt stöd till trossamfund* under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid minskas anslaget med 2 000 000 kronor.

Regeringen prioriterar i denna proposition bl.a. åtgärder för att möta den ekonomiska inbromsningen, åtgärder för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning samt åtgärder för att välfärden ska komma alla till del. För att bidra till detta föreslås att vissa anslag minskas. Detta gäller bl.a. anslag 1:1 *Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader* som minskas med 1 000 000 kronor 2012.

Vidare minskas anslaget med 26 000 kronor 2014 och 27 000 kronor 2015 till följd av att vissa gemensamma e-förvaltningsprojekt genomförs.

Regeringen föreslår att 14 886 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 16 213 000, 16 524 000 respektive 16 952 000 kronor.

4.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 4.12 Anslagsutveckling för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

År	Utfall	11 450	Anslags-sparande	64 050
2010	Utfall	11 450	Anslags-sparande	64 050
2011	Anslag	99 500	¹ Utgifts-prognos	19 581
2012	Förslag	99 500		
2013	Beräknat	99 500		
2014	Beräknat	99 500		
2015	Beräknat	99 500		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Tabell 4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015–
Ingående åtaganden	29 810	9 700	28 140			
Nya åtaganden	0	20 000	54 917			
Infriade åtaganden	20 110	1 560	13 057	24 972	45 046	299 954
Utestående åtaganden	9 700	28 140	70 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	70 000	70 000	70 000			

Anslaget används för stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Ansökningar om stöd hanteras sedan den 1 januari 2006 av BKN.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2013–2020.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att det är viktigt att BKN kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Ett bemyndigande begärs därför att under 2012 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* få göra åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2013–2020.

Regeringens överväganden

Tabell 4.14 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 1	99 500	99 500	99 500	99 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	99 500	99 500	99 500	99 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att 99 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 99 500 000 kronor.

4.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 4.15 Anslagsutveckling för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	815		21 185
2011	Anslag	42 970	¹	1 469
2012	Förslag	43 970		
2013	Beräknat	41 970		
2014	Beräknat	43 000		
2015	Beräknat	43 000		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för att finansiera stöd till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (s.k. kommunala hyresgarantier). Syftet är att underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden.

Regeringens överväganden

Tabell 4.16 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 1	48 970	48 970	48 970	48 970
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-5 000	-7 000	-5 970	-5 970
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	43 970	41 970	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

För att finansiera ökningen av anslaget 2:1 *Boverket* minskas anslaget med 5 000 000 kronor för 2012. Av samma skäl minskas anslaget med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2013.

Anslaget används under 2011–2013 för att finansiera driften och underhållet av Boverkets informationsportal OmBoende genom en överföring om 1 030 000 kronor till anslaget 2:1 *Boverket*.

Regeringen föreslår att 43 970 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 41 970 000, 43 000 000 respektive 43 000 000 kronor.

4.7.4 1:4 Räntebidrag m.m.

Tabell 4.17 Anslagsutveckling för 1:4 Räntebidrag m.m.

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	441 111		49 580
2011	Anslag	190 631	¹	179 436
2012	Förslag	20 410		
2013	Beräknat	0		
2014	Beräknat	0		
2015	Beräknat	0		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget ändamål är att finansiera räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder. Anslaget används även för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. § 33-ersättning, till kommuner.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Räntribidrag m.m.

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	190 631	190 631	190 631	190 631
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	2 036	5 360	5 360	5 360
Volymer	-53 832	-191 420	-191 420	-191 420
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-118 425	-4 571	-4 571	-4 571
Förslag/beräknat anslag	20 410	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

I januari 2007 påbörjades en utfasning av räntebidragen under fem år, med avsikten att inga räntebidrag skulle betalas ut efter 2012. Inga nybyggnads- och ombyggnadsprojekt som påbörjats efter den 31 december 2006 har beviljats räntebidrag.

Som en följd av utfasningen minskas anslaget med cirka 53 832 000 kronor, vilket redovisas som förändringar i volymer. Vidare ökas anslaget med cirka 2 036 000 kronor på grund av förändrat ränteläge. Slutligen minskas anslaget med cirka 118 425 000 kronor, även detta på grund av utfasningen.

Regeringens förslag för 2012 baseras på antaganden om bidragsberättigade ärenden och subventionsrätten.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 20 410 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Räntribidrag m.m.* för 2012.

4.7.5 2:1 Boverket

Tabell 4.19 Anslagsutveckling för 2:1 Boverket

Tusental kronor				
2010	Utfall	198 143	Anslags-sparande	7 870
2011	Anslag	175 449	¹ Utgifts-prognos	177 286
2012	Förslag	202 246		
2013	Beräknat	211 349	²	
2014	Beräknat	214 351	³	
2015	Beräknat	195 281	⁴	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 207 106 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 205 819 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 182 819 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Boverkets förvaltningskostnader. Inom ramen för anslaget finansieras även visst internationellt arbete samt kompetensutvecklingsinsatser. Anslaget används också för insatser som syftar till att underlätta för attraktivt boende på landsbygden.

Regeringens överväganden

Tabell 4.20 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:1 Boverket

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	175 449	175 449	175 449	175 449
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 797	5 429	9 145	13 879
Beslut	25 000	30 471	30 013	6 215
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-256	-263
Förslag/beräknat anslag	202 246	211 349	214 351	195 281

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

För fortsatt finansiering av arbetet med en informationsportal om boende ökas anslaget med 1 030 000 kronor per år 2011–2013 enligt tidigare beslut. Anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* minskas i motsvarande omfattning.

För att underlätta för attraktivt boende på landsbygden ökas anslaget med 23 000 000 kronor per år 2012–2014. Insatsen innefattar bl.a. en översyn av strandskyddsreglerna.

För finansiering av Boverkets arbete med marknadskontroll ökas anslaget med 5 000 000 kronor för 2012. Av samma skäl ökas anslaget med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2013. Finansiering sker genom att anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen prioriterar i denna proposition bl.a. åtgärder för att möta den ekonomiska inbromsningen, åtgärder för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning samt åtgärder för att välfärden ska komma alla till del. För att bidra till detta föreslås att vissa anslag minskas. Detta gäller bl.a. anslag 2:1 *Boverket* som minskas med 3 000 000 kronor 2012.

Regeringen har gett en särskild utredare uppdraget att organisera, samordna, koordinera och genomföra utbildnings- och kompetensinsatser gällande den nya plan- och bygglagen (dir. 2010:55). Kommittén har antagit namnet Ny plan- och bygglag – på rätt sätt. Kommitténs insatser riktar sig i första hand till kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter, men vissa insatser riktar sig även till företag och allmänhet. Detta är även en del i satsningen på regelförenkling. Inom anslaget beräknas 10 000 000 kronor 2012 för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 202 246 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Boverket* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 211 349 000, 214 351 000 respektive 195 281 000 kronor.

4.7.6 2.2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 4.21 Anslagsutveckling för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor				
2010	Utfall	33 511	Anslags-sparande	-709
2011	Anslag	32 802 ¹	Utgifts-prognos	31 421
2012	Förslag	32 802		
2013	Beräknat	32 802		
2014	Beräknat	32 802		
2015	Beräknat	32 802		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bidrag till åtgärder mot radon i småhus samt informationsinsatser om radon i egnahem och möjligheten att erhålla stöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2013 och 2014.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om bidrag är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Bemyndiganderamen för 2012 föreslås ligga på oförändrad nivå jämfört med innevarande år.

Regeringens överväganden

Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	32 802	32 802	32 802	32 802
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	32 802	32 802	32 802	32 802

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att 32 802 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 32 802 000, 32 802 000 respektive 32 802 000 kronor.

Tabell 4.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015–
Ingående åtaganden	15 998	14 074	15 000			
Nya åtaganden	14 098	15 000	15 000			
Infriade åtaganden	-15 998	-14 074	-15 000	-11 500	-3 500	
Utestående åtaganden	14 074	15 000	15 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000			

4.7.7 2:3 Statens geotekniska institut

Tabell 4.24 Anslagsutveckling för 2:3 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall
2010	32 194		652
2011	Anslag	32 102 ¹	Utgifts- prognos 32 069
2012	Förslag	42 435	
2013	Beräknat	43 294 ²	
2014	Beräknat	44 148 ³	
2015	Beräknat	45 295 ⁴	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FIU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 42 435 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 42 391 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 42 390 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningskostnader. Verksamheten finansieras dels av anslag, dels av avgifter från uppdragsverksamhet, se nedan.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.25 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010 (varav tjänsteexport)	31 166	33 639	-2 473
Prognos 2011 (varav tjänsteexport)	34 543	33 810	733
Budget 2012 (varav tjänsteexport)	36 300	34 848	1 452

Inkomsterna från den avgiftsbelagda verksamheten disponeras av SGI. Av SGI:s verksamhetsgrenar är det geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av

geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling som finansieras med avgifter. Avgifternas storlek bestäms av SGI, dock ej i de fall som avses i 15 § avgiftsförordningen (1992:191).

Regeringens överväganden

Tabell 4.26 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:3 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	32 102	32 102	32 102	32 102
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	333	990	1 678	2 556
Beslut	10 000	10 202	10 415	10 685
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-47	-48
Förslag/ beräknat anslag	42 435	43 294	44 148	45 295

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Statens geotekniska institut har sedan den 1 januari 2010 ansvaret för forskning, teknikutveckling och kunskapsutveckling avseende sanering och återställning av förorenade områden. Regeringen anser mot denna bakgrund att anslaget bör ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård minskas i motsvarande omfattning.

Regeringen föreslår att 42 435 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens geotekniska*

institut för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 43 294 000, 44 148 000 respektive 45 295 000 kronor.

4.7.8 2:4 Lantmäteriet

Tabell 4.27 Anslagsutveckling för 2:4 Lantmäteriet

Tusental kronor				
2010	Utfall	476 531	Anslags-sparande	8 971
2011	Anslag	506 335 ¹	Utgifts-prognos	487 775
2012	Förslag	494 752		
2013	Beräknat	504 292 ²		
2014	Beräknat	507 373 ³		
2015	Beräknat	520 611 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 495 034 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 487 907 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 487 906 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för vissa delar av det som utgör Lantmäteriets kärnverksamhet och grundläggande uppgifter, framförallt viss verksamhet som berör ansvaret för frågor om fastighetsindelning, inskrivningsverksamhet och för grundläggande geografisk information. Lantmäteriet har även ett nationellt samordningsansvar för produktion, samverkan, tillhandahållande och utveckling inom geodataområdet. I verkets uppgift ingår även att utöva tillsyn över de kommunala lantmäterimynderigheterna. Lantmäteriets totala omsättning uppgick 2010 till 2 079 miljoner kronor, varav cirka 27 procent utgjordes av anslag. Vidare används anslaget för arbete med havsgränsutredningen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.28 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	294 194	633 829	633 114	715
Prognos 2011	260 000	627 400	634 700	-7 300
Budget 2012	270 000	662 000	660 000	2 000

Tabell 4.29 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	508 311	498 592	9 719
(varav tjänsteexport)	53 559	49 184	4 375
Prognos 2011	222 900	212 100	10 800
(varav tjänsteexport)	57 400	53 600	3 800
Budget 2012	99 500	95 100	4 400
(varav tjänsteexport)	46 000	45 000	1 000

Lantmäteriets verksamhet finansieras till 73 procent av avgifter. De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar, dels expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m. (vilka inte disponeras av myndigheten). Vidare finansieras informationsförsörjningsverksamheten (fastighetsinformation och geografisk information) delvis av användaravgifter. Användarfinansieringen fick 2010 uppgå till 250 miljoner kronor.

Lantmäteriet får bedriva viss uppdragsverksamhet inom sitt område. Vidare bedrivs tjänsteexport inom Lantmäteriområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.30 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:4 Lantmäteriet

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	489 135	489 135	489 135	489 135
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	5 146	14 390	24 867	38 278
Beslut	-1 000	-1 019	-8 407	-8 626
Överföring till/från andra anslag	454	462	472	484
Övrigt	1 017	1 323	1 306	1 340
Förslag/beräknat anslag	494 752	504 292	507 373	520 611

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att 494 752 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Lantmäteriet* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 504 292 000, 507 373 000 respektive 520 611 000 kronor.

4.7.9 2:5 Statens va-nämnd

Tabell 4.31 Anslagsutveckling för 2:5 Statens va-nämnd

Tusental kronor				
2010	Utfall	7 936	Anslags-sparande	806
2011	Anslag	8 519 ¹	Utgifts-prognos	8 590
2012	Förslag	8 607		
2013	Beräknat	8 789 ²		
2014	Beräknat	8 959 ³		
2015	Beräknat	9 191 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 8 607 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 595 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 8 595 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Statens va-nämnds förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Tabell 4.32 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:5 Statens va-nämnd

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	8 519	8 519	8 519	8 519
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	88	270	452	684
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-12	-12
Förslag/ beräknat anslag	8 607	8 789	8 959	9 191

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att 8 607 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Statens va-nämnd* för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 8 789 000, 8 959 000 respektive 9 191 000 kronor.

5 Konsumentpolitiken

5.1 Omfattning

Konsumentpolitikens uppgift är att stärka konsumenternas makt och möjlighet att göra aktiva val samt erbjuda ett högt konsumentskydd. Marknadsdomstolen, Konsumentverket inklusive Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden och Resegarantinämnden är de myndigheter som ansvarar för att verkställa regeringens konsumentpolitik. Även det delägda statliga bolaget Miljömärkning Sverige Aktiebolag verkar inom konsumentpolitiken.

Konsumentpolitiken är sektorsövergripande och har nära koppling till andra områden såsom finansmarknadspolitik, konkurrenspolitiken och it-politiken.

5.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken 2010 motsvarade 180 miljoner kronor. Prognosen för utfallet 2011 är 188 miljoner kronor, vilket med en marginell differens motsvarar de anvisade medlen.

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom konsumentområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
<i>Konsumentpolitik</i>							
3:1 Marknadsdomstolen	10	10	10	10	11	11	11
3:2 Konsumentverket	108	111	111	113	116	118	121
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	27	30	31	30	31	32	32
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	14	15	15	17	17	18	18
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	17	17	17	17	17	17	17
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	180	187	188	193	196	200	204

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

5.3 Mål

Målet för konsumentpolitiken är:

- Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val.

Målet beslutades av riksdagen i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:118).

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Resultat

För att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val behöver de dels lättillgänglig och tillförlitlig information, dels ett starkt och ändamålsenligt konsumentskydd. Resultatredovisningen har delats upp i enlighet med detta, även om skiljelinjen mellan dessa båda områden inte alltid är helt tydlig.

Konsumentskydd

Mot bakgrund av reviderade EU-regler om leksakers säkerhet har en ny lag, lag (2011:579) om leksakers säkerhet, tagits fram (prop. 2010/11:65, bet. 2010/11:CU8, rskr. 2010/11:245). Den nya lagen, som även inbegriper offentlig verksamhet, kommer att förbättra förutsättningarna för en säker leksaksmarknad.

Som ett underlag inför den kommande revideringen av EU:s allmänna produktsäkerhetsdirektiv har ett arbete med att ta fram goda exempel på hur marknadskontrollen av konsumentvaror organiseras och utförs i Sverige och andra relevanta länder påbörjats.

Förhandlingarna inom EU om direktivförslaget om konsumenträttigheter har varit intensiva. Förslaget syftar till att skapa mer enhetliga regler för konsumentavtal inom EU. Direktivet avses omfatta bl.a. ångerrätt för konsumenterna i samband med gatuförsäljning.

En ny fastighetsmäklarlag (2011:666) har tagits fram under året (prop. 2010/11:15, bet. 2010/11:CU12, rskr. 2010/11:168). Lagen innebär bl.a. att en förteckning ska upprättas över anbuden och att mer utförlig information ska ges till köpare och säljare, bl.a. om köparens undersökningsplikt.

Lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannens i vissa tvister har utvärderats. I propositionen Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister (2010/11:164) föreslår regeringen att verksamheten permanentas.

Inom ramen för ett pilotprojekt (dnr IJ2010/1847/KO) om utökat samråd mellan Regeringskansliet och det civila samhällets organisationer har ett särskilt samråd ägt rum om frågor som rör konsument- och brukarinflytandet i standardiseringen.

Myndigheternas arbete

Marknadsdomstolen

Marknadsdomstolen (MD) handlägger bl.a. mål och ärenden inom konsumentområdet. Antalet inkomna respektive avgjorda mål minskade under 2010 jämfört med 2009. Myndigheten avgjorde dock fler mål än 2008. Mediantiden för avgjorda mål var, i likhet med föregående år, 12 månader.

Konsumentverket

Konsumentverket (KOV) har även under 2010 prioriterat arbetet med tillsyn över konsumentregelverket. Totalt sett har tillsynsinsatserna ökat med cirka 12 procent jämfört med föregående år. KOV har genomfört större granskningar, bl.a. beträffande prisinformation inom dagligvaruhandeln, marknadsföring av fonder, marknadsföring och avtalsvillkor för tilläggsförsäkringar samt avtalsvillkor för byggande av småhus respektive inrikesflyg. Områden som stått i fokus i den löpande tillsynen har varit elektronisk kommunikation, finansiella tjänster, hälsa, resor, boende, energi och produktsäkerhet. När det gäller sistnämnda har antalet marknadskontrollprojekt halverats jämfört med föregående år. Myndigheten har i stället prioriterat att avsluta ärenden som tidigare kontroller resulterat i. Insatserna på standardiseringsområdet har främst rört säkra varor för barn. KOV har deltagit aktivt i internationellt samarbete om tillsyn, framför allt inom EU.

KOV har under 2010 sett över samtliga befintliga branschöverenskommelser och arbetat med sex nya överenskommelser som bl.a. avsett avtalsvillkor vid försäljning av flygbiljetter och varudeklarationer för begagnade personbilar. Sistnämnda överenskommelse ersätter tidigare riktlinjer från KOV på området.

Myndigheten har genomfört en fördjupad analys när det gäller konsumenternas ställning på elmarknaden.

KOV har vidareutvecklat sitt informationsmaterial till näringsidkare och bl.a. tagit fram ett skriftligt material anpassat till hantverkare med information och vägledning när det gäller det konsumenträttsliga regelverket.

Allmänna reklamationsnämnden

Ärendetillströmningen till Allmänna reklamationsnämnden (ARN) minskade under 2010 med 13 procent jämfört med 2009.

Antalet avgjorda ärenden minskade under 2010 med 5 procent. Antalet avgjorda ärenden per årsarbetskraft minskade med 9 procent och som en följd av detta ökade styckkostnaderna med 8 procent. Handläggningstiderna för nämndbeslut har ökat med cirka 9 procent. För kanslibesluten har dock handläggningstiderna minskat något jämfört med 2009. Totalt sett har ärendebalansen minskat något under 2010 och myndigheten har under året prövat något fler ärenden i sak, dvs. lämnat rekommendationer om hur tvister bör lösas.

Efterlevnaden av myndighetens rekommendationer fortsatte att minska och hamnade på 71 procent att jämföra med 75 procent 2009.

ARN har under 2010 genomfört en omorganisation. Under 2010 har ARN också tagit fram rutiner för att hantera så kallade massärenden (exempelvis tvister hänförliga till vulkanutbrottet på Island). ARN har vidare vid fyra tillfällen under 2010 använt sig av möjligheten att i utökad sammansättning pröva tvister av särskild betydelse för myndighetens rättstillämpning eller som annars är av större vikt.

Under året har Justitieombudsmannen (JO) gjort en inspektion av ARN:s verksamhet. JO har framfört att ARN har en väl fungerande verksamhet och att meddelade beslut är välmotiverade och välformulerade. JO identifierade långa handläggningstider, men antog att dessa skulle minska efter det att organisationsförändringarna fått genomslag.

Fastighetsmäklarnämnden

Fastighetsmäklarnämnden (FMN) har under 2010 använt en större del av sina resurser till tillsynsverksamhet jämfört med 2009. Handläggningstiderna har förkortats och fler tillsynsärenden påbörjats. Fler ärenden har varit egeninitierade jämfört med tidigare år. Antalet avgjorda tillsynsärenden har dock fortsatt att

minska och ärendebalanserna har ökat. I likhet med 2009 har två tillsynsbesök gjorts hos mäklarföretag för att bl.a. kvalitetssäkra rutiner.

Fler registreringsärenden kom in och avgjordes under 2010. Vid årets slut fanns 6 667 registrerade fastighetsmäklare, en ökning med knappt fyra procent jämfört med 2009. Styckkostnaderna för registrering minskade något jämfört med föregående år.

Information

Ett uppdrag har getts till KOV att utreda kvaliteten i den kommunala konsumentvägledningen. Av redovisningen (*Kommunernas konsumentvägledning – bra men okänd*, 2010:21) framgår att konsumenter som vänder sig till konsumentvägledningen i hög utsträckning är nöjda med det stöd de får. Däremot är konsumentvägledningen tämligen okänd för ett stort antal konsumenter och tillgången varierar över landet.

En ny EU-förordning, som sammanför bestämmelserna i tre EU-direktiv om märkning av textilier, har förhandlats under året.

De nordiska miljöministrarna beslutade om en gemensam vision för Svanen 2015. Uppdraget till Statskontoret att se över organisationen för den nordiska miljömärkningen Svanen respektive miljömärket EU Ecolabel (Blomman) samt statens roll i arbetet har rapporterats och remissbehandlats (*Blomman ska märkas – Miljömärkningens organisation och statens framtida roll*, 2010:8).

Myndigheternas arbete

Konsumentverket

KOV har under året ytterligare utvecklat sitt informations- och utbildningsmaterial. KOV har särskilt prioriterat insatser riktade till barn och unga, bl.a. har ett skolmaterial som kan användas i såväl grund- som gymnasieskolan tagits fram. Utvärderingar har visat att utbildningsmaterial som tagits fram av KOV uppskattats av både lärare och elever.

Särskilda informationsinsatser har riktats till ekonomiskt utsatta hushåll. KOV har vidare vidtagit ett antal informationsinsatser för att öka konsumenters kännedom om rättigheter och skyldigheter i samband med köp av hantverks-tjänster.

Antalet besökare på KOV:s webbplats har fortsatt att minska, dock inte i samma utsträck-

ning som tidigare år. Bland de som använder myndighetens webbplats har 93 procent ansett att informationen är lättillgänglig, tillförlitlig och användbar.

KOV har under 2010 anordnat färre utbildningar för kommunala konsumentvägledare jämfört med 2009. Antalet utbildningar var dock större än under 2008. Flertalet utbildningar har riktats till de kommunala budget- och skuldrådgivarna i enlighet med de särskilda medel som avsattes för detta med anledning av finanskrisen.

Ärendetillströmningen till KOV:s avdelning Konsument Europa ökade markant med anledning av vulkanutbrottet på Island.

KOV har förmedlat 12,2 miljoner kronor i stöd till organisationer på konsumentområdet, varav 8,3 miljoner kronor avsåg organisations- eller verksamhetsstöd och 3,9 miljoner kronor projektstöd.

När det gäller myndighetens sektorsansvar för funktionshinderspolitiken har arbetet för att främja tillgänglighet i butiker prioriterats. Seminarier om tillgänglighet har också genomförts för KOV:s anställda.

Allmänna reklamationsnämnden

Antalet besökare till ARN:s webbplats var något större än föregående år. Prenumerationerna på nämndens beslut ökade något under 2010. Myndigheten deltog vid två utbildningstillfällen för konsumentvägledare som Konsumentverket anordnade.

Fastighetsmäklarnämnden

FMN har under 2010 kunnat lägga mindre resurser på informationsverksamhet jämfört med 2009. Informationen till mäklare minskade något mer i omfattning än informationen till konsumenter. FMN har prioriterat att uppdatera och sprida kännedom om sin webbplats. Antalet mäklarföretag som länkat till FMN:s webbplats har ökat i betydande omfattning under 2010. Antalet besökare till webbplatsen har dock minskat med 13 procent under året. FMN har under 2010 uppdaterat åtta av totalt elva faktablad till konsumenter, liksom två informationsbroschyrer.

Miljömärkning Sverige Aktiebolag

Under 2010 har kriterier för sju produktgrupper reviderats inom Svanen och sex inom miljömärket EU Ecolabel. Nya krav på Svanenmärkta butiker har ställts i form av energieffektivitet och brett sortiment av miljömärkta och ekologiska

varor. En ny webbplats har lanserats. Att visa att miljömärkningen är en del av lösningen på klimatfrågan har varit en prioriterad fråga under året. Vid årets slut fanns 1 383 aktiva Svanenlicenser i Sverige inom de 65 produktgrupperna och 24 licenser för EU Ecolabel. År 2010 firade Svanen 20 år, vilket på olika sätt uppmärksammades av bolaget.

5.4.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att konsumenternas makt och möjlighet att göra aktiva val har förstärkts genom de insatser som genomförts inom konsumentpolitiken under 2010. Ett aktivt arbete har bedrivits av myndigheterna på konsumentområdet och ett antal initiativ har tagits i syfte att åstadkomma ytterligare förbättringar när det gäller effektivitet och kvalitet.

MD avgjorde färre mål under året och styckkostnaderna ökade. Det finns dock begränsningar i vissa indikatorer som försvårar möjligheten att dra några säkra slutsatser om resultatet. Myndigheten införde ett system för tidsredovisning den 1 januari 2011 vilket torde förbättra möjligheterna till uppföljning av verksamheten framöver.

KOV:s redovisning för 2010 är mindre detaljerad än föregående år, vilket något försvårar analysen av hur myndigheten prioriterat sitt arbete och av hur tillsynsverksamheten bedrivits. Regeringen bedömer dock att KOV bedrivit en aktiv tillsyn under året. Regeringen förväntar sig att KOV:s arbete kommer att utgå ifrån ett ännu mer träffsäkert underlag i takt med att myndighetens bevakningsverktyg för konsumentmarknader utvecklas. Regeringen bedömer att KOV:s aktiva arbete med branschöverenskommelser bidragit till att uppnå en bra balans mellan näringsidkare och konsumenter.

Regeringen bedömer att KOV gjort väl avvägda prioriteringar när det gäller vidtagna informations- och utbildningsinsatser. Regeringen konstaterar dock att antalet besökare till KOV:s webbplats har fortsatt att minska. Myndigheten uppger att detta delvis beror på att konsumenter söker information på andra sätt.

När det gäller ARN är det sannolikt att den något minskade effektiviteten sammanhänger med omorganisationen. Den genomförda omorganisationen förväntas, tillsammans med

nyinrättade system för ärendehantering, leda till en ökad effektivitet i myndighetens arbete.

FMN redovisade under 2010 ett förbättrat resultat i flera avseenden. En fylligare probleminventering har legat till grund för prioriteringarna i verksamheten. Regeringen bedömer dock att tillsynen bör bli mer aktiv och att informationen till konsumenterna som står i begrepp att sälja eller köpa bostad bör förstärkas.

Miljömärkning Sverige Aktiefbolag har bedrivit ett framgångsrikt arbete med miljömärkning på nationell, nordisk och europeisk nivå. Antalet miljömärkningslicenser fortsätter att öka och miljömärket Svanen är väl känt och har högt förtroende bland såväl konsumenterna som producenter. Med anledning av Statskontorets rapport (2010:8) har regeringen vid årsstämman presenterat reviderade ägaranvisningar som skärper uppdraget att verka för miljömärket EU Ecolabels genomslag på marknaden. De reviderade ägaranvisningarna ställer också krav på att miljönyttan med verksamheten tydliggörs och på att bolaget aktivt ska söka samordningsvinster med andra system för hållbar konsumtion och produktion.

5.5 Politikens inriktning

Konsumenterna ställs inför ett allt större och mer varierat utbud av varor och tjänster och marknadsförings- och försäljningsmetoderna tar sig alltmer olika uttryck. Detta innebär utökade valmöjligheter för konsumenterna, men ställer också högre krav på deras kunskaper och färdigheter. Regeringen arbetar för att konsumenterna ska erbjudas nödvändiga förutsättningar för att på ett rationellt sätt kunna ta del av det ökande utbudet och för att säkerställa ett ändamålsenligt konsumentskydd. Särskilt när det gäller sistnämnda har arbetet en stark EU-prägel.

Framtidens stöd till konsumenterna

Rapporter från Europeiska kommissionen och Konsumentverket pekar på att många konsumenterna saknar grundläggande kunskaper om rättigheter och skyldigheter och att många tycker att det är svårt att välja och jämföra produkter. Samma rapporter signalerar att konsumenterna ofta efterfrågar oberoende information och vägledning. De aktörer som idag erbjuder oberoende stöd till konsumenterna är

relativt okända för ett stort antal konsumenterna. Det stöd som ges av den kommunala konsumentvägledningen varierar dessutom mellan kommunerna.

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2011:38) som ska se över det befintliga stödet till konsumenterna samt föreslå hur det bör organiseras och bedrivs. Tanken är att stödet ska bli mer ändamålsenligt, effektivt och likvärdigt för alla konsumenterna i landet. I uppdraget ingår att föreslå lämpliga strategier och metoder för hur insatserna ska utformas för att stödet ska nå fram till och användas av konsumenterna. Utredningen ska också se över det stöd som ges när det gäller val av produkter med hänsyn till etiska och miljörelaterade aspekter och inför val av offentligt finansierade tjänster. Uppdraget ska redovisas senast i mars 2012.

Fastighetsmäklartjänster

Köp och försäljning av bostad är för många konsumenterna den största affären i livet och fastighetsmäklarna har ofta en betydelsefull roll i dessa affärer. Den nya fastighetsmäklarlagen (2011:666) ökar konsumenternas trygghet i samband med bostadsaffärer och ställer högre krav på tillsynsverksamheten. Regeringen vidtar därför åtgärder för att stärka Fastighetsmäklarnämndens tillsynsverksamhet (se under avsnitt 5.6.4). Regeringen föreslår att myndighetens namn ändras till Fastighetsmäklarinspektionen (se avsnitt 2).

Produktsäkerhet

Regeringen kommer i samband med den kommande revideringen av direktivet om allmän produktsäkerhet att verka för höga säkerhetsnivåer och förutsättningar för effektivare marknads kontroll. Ett direktivförslag väntas runt årsskiftet 2011/2012. Regeringen avser vidare att fortsätta verka för att konsumentaspekter beaktas i standardiseringsarbetet, bl.a. genom ett brett deltagande av berörda aktörer.

Konsumenträttigheter

Regeringen kommer fortsatt att verka för att uppnå enhetliga regler inom EU om konsumenternas rättigheter i samband med avtal med näringsidkare. Beträffande de delar där en EU-gemensam hållning för närvarande inte kan uppnås, verkar regeringen för att Europeiska kommissionen så snart det är möjligt ska återkomma med nya förslag. Regeringen är däremot tveksam till eventuella förslag om EU-gemen-

samma regler om konsumentavtal som är frivilliga för parterna att tillämpa, eftersom ett sådant regelverk skulle riskera att skapa förvirring bland konsumenter, näringsidkare och tillsynsmyndigheter.

Konsumentskydd vid betalning via telefonräkning
Ny teknik och enkla lösningar för att kunna ta del av det digitala utbudet har många fördelar för konsumenter. Samtidigt ökar kraven på konsumenterna. Telefoner, inte minst mobiltelefoner, används i allt större utsträckning för att betala olika varor och tjänster. Det är inte alltid klart för konsumenten om avtalet ingåtts med teleoperatören eller leverantören av den aktuella produkten. Detta kan ha stor betydelse eftersom det avgör mot vem eventuella invändningar ska framställas. Något som uppmärksammas på senare tid är att flera tjänster som riktar sig till barn och ungdomar betalas via telefonräkningen alternativt via kreditkort som kopplats till applikationer till smarta telefoner eller läsplattor.

Regeringen avser att undersöka konsumenternas rättsliga ställning i dessa sammanhang och vid behov föreslå åtgärder. Eftersom problematiken delvis är gränsöverskridande arbetar regeringen för att uppmärksamma dessa frågor även i internationella fora.

Privatekonomi och överskuldssättning

Regeringen kommer att fortsätta arbeta för att stärka konsumenternas ställning på de finansiella tjänstemarknaderna, bl.a. i samband med att EU-regler som berör försäljning av försäkringar, handel med finansiella instrument, bostadslån respektive paketerade sparprodukter förhandlas (se även utgiftsområde 2).

Regeringen kommer att arbeta för att motverka överskuldssättning. Konsumentverkets arbete med att ge stöd till kommunernas budget- och skuldrådgivare kommer fortsatt att prioriteras.

Konsumentskydd vid resor

Ett förslag till ett reviderat direktiv om paketresor väntas runt årsskiftet 2011/2012. Förslaget förväntas vara inriktat på att skapa ett regelverk som är mer anpassat till de nya sätt på vilket resor och inkvartering numera bokas. Förslaget förväntas också ta sikte på att skapa enhetliga regler inom EU. Idag är reglerna om paketresor reglerade på miniminivå, vilket innebär att medlemsstaterna kan ha ett mer långtgående

konsumentskydd. Regeringen avser att arbeta för ett ändamålsenligt konsumentskydd som beaktar en rimlig balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen.

Twistlösning utanför domstol

Europeiska kommissionen arbetar med ett förslag som innebär att konsumenter inom EU ska ha möjlighet att få tvister med näringsidkare prövade utanför domstol. Ett offentligt samråd har ägt rum och kommissionen förväntas presentera sitt förslag mot slutet av 2011. Det är viktigt att konsumenter även i gränsöverskridande sammanhang har möjlighet att få tvister med näringsidkare prövade på ett snabbt, enkelt och billigt sätt. Regeringen är därför positivt inställd till förslag som innebär att medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga och effektiva tvistlösningsförfaranden utanför domstol. Det är dock viktigt att ett kommande unionsinitiativ ger utrymme för olika former av tvistlösningsmetoder och att fungerande nationella system inte påverkas negativt. Det kommande unionsinitiativet kan i viss utsträckning förväntas föranleda att villkoren och formerna för tvistlösning utanför domstol ses över.

Tillsyn

För att konsumentskyddslagstiftningen ska kunna uppfylla sitt syfte krävs att tillsynen är aktiv och träffsäker. Tillsynsmyndigheternas arbete blir mer komplext i takt med att utbudet och försäljningsmetoderna ständigt ändrar sig. En effektiv tillsyn, inklusive marknadskontroll, kommer även fortsättningsvis att prioriteras.

Civila sambällets organisationer

Den ideella sektorn spelar en viktig roll inom politikområdet. Regeringen följer utvecklingen när det gäller det stöd som ges enligt förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Hållbar konsumtion

Regeringen avser att ta en aktiv roll inom ramen för arbetet med EU:s revidering av handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar industripolitik. Vidare har regeringen för avsikt att verka för att det unionsgemensamma miljömärket EU Ecolabel får en vidare spridning inom hela EU. Regeringen har också för avsikt att göra en omfördelning av statsbidraget för att möjliggöra ökade satsningar på EU Ecolabel.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 3:1 Marknadsdomstolen

Tabell 5.2 Anslagsutveckling för 3:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	9 540		275
2011	Anslag	10 265 ¹	Utgifts-prognos	10 050
2012	Förslag	10 368		
2013	Beräknat	10 576 ²		
2014	Beräknat	10 782 ³		
2015	Beräknat	11 065 ⁴		

¹ Inklusivt ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 10 368 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 353 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 10 354 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Marknadsdomstolens (MD) förvaltningskostnader. Enligt lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. handlägger MD mål och ärenden enligt framför allt konkurrenslagen (2008:579) och marknadsföringslagen (2008:486).

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 10 368 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 Marknadsdomstolen för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 10 576 000, 10 782 000 respektive 11 065 000 kronor.

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:1 Marknadsdomstolen

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	10 265	10 265	10 265	10 265
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	103	311	532	815
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-15	-15
Förslag/beräknat anslag	10 368	10 576	10 782	11 065

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

5.6.2 3:2 Konsumentverket

Tabell 5.4 Anslagsutveckling för 3:2 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	108 039		2 652
2011	Anslag	110 669 ¹	Utgifts-prognos	110 754
2012	Förslag	113 112		
2013	Beräknat	115 598 ²		
2014	Beräknat	117 814 ³		
2015	Beräknat	120 854 ⁴		

¹ Inklusivt ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 113 376 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 113 217 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 113 217 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för att finansiera Konsumentverkets och Konsumentombudsmannens förvaltningskostnader och därmed arbetet med en hög efterlevnad av konsumentlagstiftningen, tillhandahållande av grundläggande konsumentinformation och genomförande av övriga delar av den fastställda konsumentpolitiken.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 113 112 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 Konsumentverket för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 115 598 000, 117 814 000, respektive 120 854 000 kronor.

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:2 Konsumentverket

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	110 669	110 669	110 669	110 669
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 068	3 258	5 605	8 605
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	1 375	1 671	1 540	1 580
Förslag/beräknat anslag	113 112	115 598	117 814	120 854

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

5.6.3 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 5.6 Anslagsutveckling för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall	2012	2013	2014	2015
2010	Utfall	27 403	Anslags-sparande		1 515
2011	Anslag	29 607 ¹	Utgifts-prognos		31 340
2012	Förslag	30 406			
2013	Beräknat	30 980 ²			
2014	Beräknat	31 587 ³			
2015	Beräknat	32 427 ⁴			

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 30 407 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 363 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 30 363 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Allmänna reklamationsnämndens (ARN) förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att opartiskt och utan avgift för parterna pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare. Nämnden har också till uppgift att informera konsumenter och näringsidkare om nämndens praxis samt att stödja den kommunala konsumentvägledningens hantering av konsumenttvister.

Regeringens överväganden

I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg.omr.18, bet. 2010/11:CU1, rskr. 2010/11:131) beslutades att anslaget för Allmänna reklamationsnämnden skulle ökas med 1 500 000 kronor 2011. Samtidigt aviserade regeringen en anslagsförstärkning med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2012 (se tabell 5.7).

Regeringen föreslår mot ovanstående bakgrund att 30 406 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 Allmänna reklamationsnämnden för 2011. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 30 980 000, 31 587 000, respektive 32 427 000 kronor.

Tabell 5.7 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	29 607	29 607	29 607	29 607
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	294	858	1 499	2 326
Beslut	505	515	525	539
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-44	-45
Förslag/beräknat anslag	30 406	30 980	31 587	32 427

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

5.6.4 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tabell 5.8 Anslagsutveckling för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tusental kronor				
2010	Utfall	13 921	Anslags-sparande	-114
2011	Anslag	15 011 ¹	Utgifts-prognos	14 585
2012	Förslag	17 087		
2013	Beräknat	17 406 ²		
2014	Beräknat	17 753 ³		
2015	Beräknat	18 227 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 17 086 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 067 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 17 067 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Fastighetsmäklarnämndens (Fastighetsmäklarinspektionen fr.o.m. 1 augusti 2012) förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att registrera och utöva tillsyn över fastighetsmäklare enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666). Myndigheten informerar även konsumenter och näringsidkare om praxis och god fastighetsmäklarsed.

Tabell 5.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	16 799			16 799
Prognos 2011	17 300			17 300
Budget 2012	16 570	0	0	16 570

Regeringens överväganden

Målet för Fastighetsmäklarnämndens (FMN) avgiftsbelagda verksamhet är full kostnadstäckning. Regeringen föreslår att anslaget för FMN höjs med 2 500 000 kronor för att finansiera det utvidgade tillsynsuppdrag myndigheten fått mot bakgrund av den nya fastighetsmäklarlagen. Höjningen bedöms ligga inom ramen för full kostnadstäckning.

Regeringen föreslår därmed att 17 087 000 kronor anvisas under anslaget 3:4 Fastighetsmäklarnämnden för 2012. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 17 406 000, 17 753 000 respektive 18 227 000 kronor.

Tabell 5.10 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	15 011	15 011	15 011	15 011
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	79	361	686	1 105
Beslut	1 997	2 034	2 077	2 133
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-21	-22
Förslag/beräknat anslag	17 087	17 406	17 753	18 227

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)

Ärendet och dess beredning

Inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har en promemoria med förslag till ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666) upprättats. Förslaget innebär att Fastighetsmäklarnämnden byter namn till Fastighetsmäklarinspektionen. Promemorian har remissbehandlats. En remissammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2011/5858/KO).

Lagrådet

De föreslagna ändringarna är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Fastighetsmäklarnämnden blir Fastighetsmäklarinspektionen

Regeringens förslag: I fastighetsmäklarlagen ska ordet "Fastighetsmäklarnämnden" i olika bøjningsformer bytas ut mot "Fastighetsmäklarinspektionen" i motsvarande form.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Fastighetsmäklarnämnden välkomnar förslaget att byta namn men anser att

namnet Fastighetsmäklarmyndigheten, som myndigheten själv har föreslagit, bättre beskriver dess verksamhet. *Mäklarsamfundet* har ingenting att erinra mot ett namnbyte men ställer sig något tveksamt till det föreslagna namnet. *Fastighetsmäklarförbundet* anser att ett namnbyte inte bör göras av kostnadsskäl. Om ett namnbyte blir aktuellt föreslår förbundet namnet Fastighetsmäklarmyndigheten.

Skälen för regeringens förslag: Statskontoret har på regeringens uppdrag gjort en myndighetsanalys av Fastighetsmäklarnämnden samt en analys och bedömning av om myndighetens verksamhet helt eller delvis kan utföras av annan myndighet och/eller annan huvudman (*Myndighetsanalys av Fastighetsmäklarnämnden*, 2010:18). Regeringen har gjort bedömningen att det inte finns anledning att föra över någon del av Fastighetsmäklarnämndens verksamhet till annan huvudman. Däremot finns skäl att stärka myndighetens verksamhet med anledning av den nya fastighetsmäklarlagen (2011:666). Förutom en anslagsökning till myndigheten för att kunna bedriva en mer aktiv tillsyn föreslår regeringen att myndighetens namn ersätts med Fastighetsmäklarinspektionen fr.o.m. 1 augusti 2012. Fastighetsmäklarnämnden har vid flera tillfällen framfört önskemål om namnbyte som ett led i att förtydliga myndighetens uppdrag i syfte att undvika att myndigheten förväxlas med en branschorganisation. Sedan 1 januari 2008 är myndigheten en enrådighetsmyndighet och inte någon nämndmyndighet, vilket ytterligare talar för ett namnbyte. Genom det föreslagna namnet undanröjs risken för förväxling med en branschorganisation samtidigt som myndighetens tillsynsuppgift betonas.

5.6.5 3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 5.11 Anslagsutveckling för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor				
År	Utfall	16 934	Anslags-sparande	525
2010	Utfall	16 934		525
2011	Anslag	17 459 ¹	Utgifts-prognos	17 094
2012	Förslag	17 459		
2013	Beräknat	17 459		
2014	Beräknat	17 459		
2015	Beräknat	17 459		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för stöd till kunskapsbyggande på konsumentområdet, stöd till kommuners konsumentverksamhet samt stöd till civila samsällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen, bl.a. genom att företräda svenska konsumenter i EU. Sedan 2008 ansvarar Konsumentverket för fördelningen av detta stöd enligt förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 17 459 000 kronor anvisas under anslaget 3:5 Åtgärder på konsumentområdet för 2012. Även för åren 2013–2015 beräknas anslaget till 17 459 000 kronor för respektive år.

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	17 459	17 459	17 459	17 459
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	17 459	17 459	17 459	17 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

5.6.6 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 5.13 Anslagsutveckling för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor				
År	Utfall	4 374	Anslags-sparande	0
2010	Utfall	4 374		0
2011	Anslag	4 374 ¹	Utgifts-prognos	4 374
2012	Förslag	4 374		
2013	Beräknat	4 374		
2014	Beräknat	4 374		
2015	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter. Bidraget går till Miljömärkning Sverige Aktieföretag, som ansvarar för miljömärknings-systemen Svanen samt EU Ecolabel (Blomman) i Sverige.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter för 2012. Även för åren 2013–2015 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor för respektive år.

Tabell 5.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	4 374	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	4 374	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.